

HRVATSKI VOJNIK

BROJ | 681

28. TRAVNJA 2023.

CIJENA 1,33 € / 10 KUNA

PRVI HRVATSKI VOJNOSTRUCNI MAGAZIN // IZLAZI OD 1991. // WWW.HRVATSKI-VOJNIK.HR

ZAJEDNIČKO UVJEŽBAVANJE “KRILA OLUJE” I RED ARROWSA

RAZGOVOR
IVICA GREBENAR,
RAVNATELJ
UPRAVE ZA
MATERIJALNE
RESURSE MORH-A

ŠTIT 23
- TRADICIJA SE
NASTAVLJA

NATJECANJE
ZA NAJBOLJEG
ROČNIKA
HRVATSKE
VOJSKE

**BEZ ZAJEDNIŠTVA
NEMA VOĐE**

ISSN 1330-500X
PRINTED IN CROATIA
0-1-7-2-3
9 771330 150003

Snimio Tomislav BRANDT

www.hrvatski-vojn timer.hr

NAKLADNIK: **MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE / SAMOSTALNA SLUŽBA ZA ODNOS E S JAVNOŠĆU I IZDAVAŠTVO / ODJEL HRVATSKIH VOJNIH GLASIL A I IZDAVAŠTVA****Glavni urednik:** Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@morh.hr) // **Zamjenica glavnog urednika:** Vesna Pintarić (vpintar@morh.hr)**Urednici i novinari:** Domagoj Vlahović (domagoj.vlahovic@gmail.com), Lada Puljizević (ladapuljizevic@yahoo.com), Ivan Šurbek, Tomislav Vidaković, Janja Marijanović Saravanja**Lektura / korektura:** Gordana Jelavić (gjelavic50@gmail.com), Andrea Pavlić // **Fotograf:** Tomislav Brandt (tomislav.brandt@morh.hr)**Grafička redakcija:** Zvonimir Frank (urednik), (zfrank@morh.hr), Ante Perković // **Marketing:** Mila Badrić Gelo (mbadric@morh.hr), tel: 3784-243; fax: 3784-322**Tisak:** Tiskara Zelina d.d., Katarine Križmanić 1, Sveti Ivan Zelina // **Adresa uredništva:** Odjel hrvatskih vojnih glasila i izdavaštva, Ilica 256b, 10000 Zagreb, e-mail: [hrvojn timer@morh.hr](mailto:hrvojnik@morh.hr)**Odobrava:** Ivana Valentić Mikšić, voditeljica Samostalne službe za odnose s javnošću i izdavaštvo

ZAJEDNIČKO UVJEŽBAVANJE "KRILA OLUJE" I RED ARROWSA

U vojarni "Pukovnik Mirko Vukušić" u Zemuniku održana je zajednička vježba akrogrupe Hrvatskog ratnog zrakoplovstva "Kрила Oluje" i akrogrupe Kraljevskog ratnog zrakoplovstva Ujedinjene Kraljevine Red Arrows

[STR. 12]

SADRŽAJ

- 4 ASDA 2023**
Uvodna riječ ministra obrane Marija Banožića
- 6 RAZGOVOR**
Ivica Grebenar
ravnatelj Uprave za materijalne resurse MORH-a
- 16 PUKOVNIJA PROTUZRAČNE OBRANE**
Štit 23 – tradicija se nastavlja
- 20 VOJARNA "123. BRIGADE HV"**
Natjecanje za najboljeg ročnika Hrvatske vojske
- 24 SREDIŠTE ZA RAZVOJ VOĐA
"MARKO BABIĆ"**
Bez zajedništva nema vođe
- 28 HRM**
Prikazan visok stupanj uvježbanosti
- 30 PUKOVNIJA VOJNE POLICIJE**
Međunarodna uloga vojne policije
- 32 PREDSTAVLJAMO**
Tin Srbić zlatni na Europskom prvenstvu u Turskoj
- 34 KOPNENA VOJSKA**
AbramsX
- 42 PODLISTAK**
Tenk – vladar kopnenih bojišnica (II. dio):
Ostavština Drugog svjetskog rata
- 46 CRTICE IZ HRVATSKE POVIJESTI**
Stoljeća obitelji Keglević
- 52 HMDCDR**
Stručni skup – Deblokada Dubrovnika
- 56 DOMOVINSKI RAT**
Priče srcem i boli šlingane
- 66 TRENUTAK SJEĆANJA**
Ključne točke suvremene hrvatske povijesti
- 67 FILATELIJA**
Marke – Finska

2023 ASDA

Adriatic Sea Defense & Aerospace
EXHIBITION & CONFERENCE

7th Edition

May 3 - 5, 2023
Zadar - CROATIA

www.adriaticseadefense.com

Exhibition organizer

Venue

Organized with the
official support of the
**MINISTRY OF DEFENSE
REPUBLIC OF CROATIA**

2023 ASDA

Adriatic Sea Defense & Aerospace
EXHIBITION & CONFERENCE

May 3 - 5, 2023

CROATIA

7 Edition

Sedma Jadranska vojna i zrakoplovna izložba i konferencija (Adriatic Sea Defense & Aerospace Exhibition and Conference – ASDA), koja se ove godine održava u Zadru, postala je tradicionalan i uistinu respektabilan međunarodni vojni događaj koji prikazuje i demonstrira neke od vodećih trendova obrambene industrije.

S druge strane, ASDA se etablirala i kao mjesto za ugovaranje poslova, stvaranje poslovnih kontakata i bilateralnih susreta, a u tom kontekstu posebno me raduje snažna prisutnost hrvatske obrambene industrije.

Činjenica je kako je hrvatska obrambena industrija izrasla u respektabilnog igrača i konkurenta na iznimno zahtjevnom svjetskom tržištu, što se iznova potvrđuje iz godine u godinu. Važno je pritom istaknuti kako se potencijal naše obrambene industrije razvija upravo u suradnji s Ministarstvom obrane i Hrvatskom vojskom, a polazišna točka ove iznimno uspješne suradnje iskustva su koja nosimo još iz vremena Domovinskog rata. Drugim riječima, proizvođači vojne opreme i naoružanja imaju nezamjenjivu ulogu u razvoju sposobnosti te održavanju operativne spremnosti Oružanih snaga RH, odnosno obrambenog sustava u cijelosti.

S obzirom na značajnu promjenu sigurnosnog okruženja prouzročenu, prije svega, ratom u Ukrajini, potrebno je naglasiti kako se pred vojnom industrijom kao granom gospodarstva koja je i inače najsloženija i tehnološki najzahtjevnija, nalaze veliki izazovi.

Drugim riječima, sigurnosni izazovi s kojima se suočavamo pred sve nas nameću hitnost zajedničkog i usklađenog europskog i euroatlantskog odgovora u očuvanju mira i stabilnosti.

Upravo je ASDA konkretan doprinos Republike Hrvatske u nastojanjima da ojačamo suradnju s našim partnerima i saveznicima. Iako su hrvatski obrambeno-sigurnosni proizvodi i usluge na najsuvremenijoj razini, priznati u svijetu, snažno smo orijentirani na izgradnju partnerstva i suradničkih projekata usmjerenih na razvoj novih tehnoloških rješenja.

Ministarstvo obrane Republike Hrvatske uvijek će biti otvoreno za inovativna rješenja i čvrsto vjerujem kako će i sedmo izdanje ASDA-e biti uspješno za sve one koji dolaze u Zadar.

Na kraju, ističem kako mi je drago što se ovogodišnja ASDA održava upravo u Zadru, u čijoj se blizini nalaze značajne postrojbe Hrvatske vojske, odnosno Hrvatskog ratnog zrakoplovstva, koje su jedan od prepoznatljivih simbola ovog prekrasnog hrvatskog grada.

Zadar je spoj bogate hrvatske baštine i tradicije s dinamičkom modernog europskog grada, koji na svakoga tko ga posjeti ostavlja snažan dojam.

“Rezultati upornog rada, ulaganja u razvoj i uključivanja korisnika u razvoj proizvoda od samog početka pridonose stvaranju palete proizvoda koja na najbolji način ispunjava zahtjeve krajnjih korisnika. Vjerujem da ima još puno prostora za širenje i razvoj sposobnosti i palete proizvoda hrvatske obrambene industrije, a ovogodišnja ASDA zasigurno će dati novi zamah djelovanju ovog propulzivnog i naprednog dijela hrvatskog gospodarstva”, istaknuo je u najavi ovogodišnje ASDA-e ravnatelj Uprave za materijalne resurse MORH-a Ivica Grebenar

RAZGOVOR

IVICA GREBENAR

RAVNATELJ UPRAVE ZA
MATERIJALNE RESURSE MORH-a

Foto: MORH

REKORDAN BROJ IZLAGAČA

Ovogodišnji, sedmi po redu sajam vojne opreme i naoružanja ASDA prvi se put održava u Zadru, a okupit će rekordan broj izlagača, što zorno pokazuje zanimanje domaćih i stranih tvrtki i institucija. Unatoč toj promjeni, ASDA se u svojem osnovnom dijelu, kao mjesto na kojem proizvođači vojne opreme i naoružanja izlažu i prikazuju svoje proizvode i sposobnosti te kao platforma za stvaranje novih poslova i poslovnih prilika, neće razlikovati od dosadašnjih. O svim relevantnim detaljima vezanim uz ovogodišnju ASDA-u razgovarali smo s ravnateljem Uprave za materijalne resurse MORH-a Ivicom Grebenarom.

KAKO JE MORH OVE GODINE UKLJUČEN U ORGANIZACIJU ASDA-E? IMA LI PROMJENA U ODNOSU NA PRETHODNA IZDANJA?

Jednako kao i prethodnih šest sajmova vojne opreme i naoružanja, i ovogodišnju je, sedmu po redu ASDA-u, organizirala, u suradnji s Ministarstvom obrane RH, američka tvrtka TNT Production, a pod pokroviteljstvom Vlade Republike Hrvatske. Kako se tu već radi o tradicionalnom specijaliziranom regionalnom sajmu koji je odlično mjesto za kontakte i susrete proizvođača i potencijalnih kupaca i korisnika, ali i mjesto za susrete predstavnika ministarstava obrane i oružanih snaga različitih država, ASDA pokazuje da ova manifestacija ima svoje mjesto i budućnost. Zbog toga su se Vlada i Ministarstvo obrane Republike Hrvatske i ovaj put snažno angažirali u organizaciji manifestacije kako bi ona bila uspješna, ali i uspješnija od prijašnjih.

Ovogodišnja ASDA od prethodnih se razlikuje po tome što je njezin domaćin Grad Zadar i Zadarska županija, zbog čega je došlo do minimalnih promjena u odvijanju samog pratećeg programa. Te promjene izazvane su samom lokacijom Dvorane Krešimira Čosića na Višnjiku, koja se nalazi usred gusto naseljenog gradskog područja, zbog čega Oružane snage Republike Hrvatske neće imati priliku službenim delegacijama i posjetiteljima na dan otvaranja prikazati neke od svojih sposobnosti. Međutim, Hrvatska je pomorska zemlja s dugom pomorskom tradicijom.

TEKST

Domagoj Vlahović

FOTO

arhiva Hrvatskog vojnika

jom, a Zadar je tradicionalni domaćin postrojbama Hrvatskog ratnog zrakoplovstva. Na dan otvaranja "Kрила Oluje" prikazat će svoj letački program i svoje umijeće službenim posjetiteljima i delegacijama koje će se u tom trenutku nalaziti na brodovima Hrvatske ratne mornarice u Zadarskom kanalu. Unatoč toj promjeni, ASDA se u osnovnom dijelu, kao mjesto na kojem proizvođači vojne opreme i naoružanja izlažu i prikazuju svoje proizvode i sposobnosti i kao platforma za stvaranje novih poslova i poslovnih prilika, neće razlikovati od dosadašnjih.

KOLIKO JE IZLOŽBA VAŽNA ZA MORH I OSRH, PA I HRVATSKU OPĆENITO?

Ova je izložba događaj na kojem se stvaraju nove poslovne prilike, posebno za hrvatske tvrtke koje se bave proizvodnjom vojne opreme i naoružanja. Nastup 57 hrvatskih tvrtki koje ove godine izlažu svoje proizvode i predstavljaju svoje sposobnosti pokazuje koliko je hrvatska industrija u ovom segmentu jaka i prepoznatljiva.

ASDA se etablirala kao manifestacija na kojoj obrambena industrija, posebno hrvatska obrambena industrija, ima priliku demonstrirati najnovije trendove u svojem području, ali i kao mjesto i prilika za susrete i dogovore na kojima se mogu ugovoriti novi poslovi i suradnje.

Proces izgradnje, razvoja, modernizacije i održavanja vojnih sposobnosti Oružanih snaga podrazumijeva dugoročno i trajno promišljanje i djelovanje. To je proces koji nema početak ni kraj. Radi se o procesu koji je trajnog karaktera, u kojem struka analizira i predlaže moguća rješenja, a politika određuje smjerove i ciljeve razvoja. Upravo u takvom procesu susreti koje omogućuje organizacija i sudjelovanje na sajmovima poput ASDA-e daju korisnicima i donositeljima odluka uvide u nove i aktualne trendove i mogućnosti koje pruža industrija specijalizirana za razvoj i proizvodnju naoružanja i vojne opreme, ali i druge opreme koja može biti upotrijebljena i u vojnom i u civilnom sektoru.

Prijetnje našim državama, društvima i sustavima vrijednosti postale su više nego ikad dosad kompleksne i teško predvidive. U tako dinamičnom i promjenjivom sigurnosnom okruženju upravo susreti subjekata obrambene industrije sa svim drugim akterima moderne sigurnosne arhitekture daju poticaj razvoju snažnih i inovativnih alata i rješenja koja mogu biti primjenjiva u razvoju odgovora na tradicionalne i netradicionalne prijetnje i izazove.

Za sudjelovanje na sajmu ASDA 2023 dosad imamo prijavljenih više od 200 izlagača iz gotovo 30 zemalja, što je novi rekord, kojim su nadmašeni rezultati dosad najuspješnije, pretpandemijske 2019. godine

KOLIKO ĆE BITI IZLAGAČA I IZASLANSTAVA NA OVOGODIŠNJOJ ASDA-I? UTJEČE LI RAT U UKRAJINI NA INTERES IZLAGAČA?

Za sudjelovanje na sajmu ASDA 2023 dosad imamo prijavljenih više od 200 izlagača iz gotovo 30 zemalja, što je novi rekord, kojim su nadmašeni rezultati dosad najuspješnije, pretpandemijske 2019. godine. ASDA time pokazuje da Hrvatska nije slučajno odabrana kao domaćin sajma. Tomu je zasigurno pridonijela i hrvatska industrija vojnog naoružanja i opreme za koju je ASDA iznimno pogodno mjesto novih susreta, novih poslovnih partnerstava i novih poslova.

Ovako velikom interesu za izlaganja u Zadru zasigurno pridonosi i rat u Ukrajini, koji je pokazao da nedostaci u pojedinim kritičnim vojnim sposobnostima izazvani višegodišnjim, sustavnim zanemarivanjem ulaganja u obranu ne mogu biti ispravljani u kratkom roku.

Očekujemo da će ova manifestacija, koja se na zadovoljstvo organizatora, a još više izlagača organizira u pravom trenutku, pridonijeti nastojanjima naših država, ministarstava obrane i oružanih snaga za ispravljanjem i popunjavanjem tih nedostataka. Ničim izazvana brutalna agresija Rusije na Ukrajinu također je pokazala koliko je potrebno i korisno zajedničko sveopće djelovanje demokratskog svijeta u izgradnji snažne obrane i odvratanja od agresije. Trend koji se primjećuje je taj da se zajednički napori država i oružanih snaga ne usmjeravaju isključivo u proizvodnju i opskrbu gotovim proizvodima, naoružanjem i vojnom opremom nego se zajednički napori sve više i sustavno usmjeravaju u uspostavu snažnih, agilnih i fleksibilnih lanaca opskrbe koji počinju opskrbom osnovnim, kritičnim materijalima, a rezultiraju razvojem, proizvodnjom i isporukom modernih, učinkovitih i tehnološki nadmoćnih oružanih sustava.

Vjerujemo da su spomenuti trendovi time utjecali ne samo na broj i interes izlagača nego i na njihovu strukturu, odnosno djelatnosti za koje su pojedini izlagači specijalizirani.

KOLIKO JE PROMJENA LOKACIJE IZLOŽBE IZAZOVNA ZA ORGANIZACIJU?

Šest godina održavanja ASDA-e u Spaladium Areni u Splitu dokazalo je kako smo spremni i sposobni udovoljiti visokim organizacijskim standardima, na što smo iznimno ponosni. Promjena lokacije izložbe samo je jedan od mnogobrojnih izazova, ali u suradnji s organizatorom i zahvaljujući bogatom iskustvu u organizaciji ovakvih i sličnih manifestacija Ministarstvo obrane dokazalo je kako je spremno dati svoj doprinos realizaciji i promociji ovog projekta koji ima ne samo nacionalnu već i međunarodnu važnost.

JESTE LI ZADOVOLJNI SURADNJOM MORH-A I HRVATSKE VOJNE INDUSTRIJE? IMA LI PROSTORA I MOGUĆNOSTI ZA DODATNO POBOLJŠANJE I POVEĆANJE TE SURADNJE?

Hrvatska obrambena industrija svjetski je prepoznatljiva i jedna je od naših gospodarskih perjanica još iz vremena Domovinskog rata. Obrambena industrija nije važna samo zbog svoje uloge u domovinskoj sigurnosti nego i zbog svoje dodane vrijednosti, koja se proteže u različite grane gospodarstva. Tvrtka koja želi ostati prepoznatljiva i konkurentna u ovom području mora stalno ulagati u nova znanja, tehnologije i ljude, tako da je obrambena industrija jedan od generatora tehnološkog razvoja hrvatske industrije i hrvatskog društva u cjelini. Osobito je vrijedno istaknuti kako su naše tvrtke u svojim segmentima

u vrhu svjetske kvalitete. Naravno da nemamo razvojne i proizvodne kapacitete kao neki od najvažnijih stranih izlagača. Međutim, ono u što smo sigurni je to da se naši proizvođači vojne opreme ne boje i ne izbjegavaju konkurenciju, nego suvereno nastupaju na najzahtjevnijim svjetskim tržištima. Jednako tako smo sigurni da će oni iskoristiti ASDA-u kao platformu za nove susrete i kontakte, a vjerujem i za nove poslove.

Ministarstvo obrane pri nabavi se oslanja na hrvatske tvrtke ne samo zato što su one naše tvrtke nego prije svega zato što su njihovi proizvođači pouzdani, kvalitetni i konkurentni. U našem djelovanju nastojimo potaknuti ne samo domaću proizvodnju nego se suradnja između Ministarstva obrane i hrvatske obrambene industrije ogleda i u tome što se domaće gospodarske subjekte nastoji uključiti i u globalne procese razvoja novih tehnologija i sustava.

KOJI SU PLANOVI ŠTO SE TIČE OPREMANJA I MODERNIZACIJE OSRH POVEZANI SA ZAJEDNIČKIM PROJEKTIMA I SREDSTVIMA U OKVIRU EUROPSKE UNIJE, PRIMJERICE EUROPSKIM OBRAMBENIM FONDOM I PESCO-OM?

Rezultati upornog rada, ulaganja u razvoj i uključivanja korisnika u razvoj proizvoda od samog početka pridonose stvaranju palete proizvoda koja na najbolji način ispunjava zahtjeve krajnjih korisnika. Vjerujem da ima još puno prostora za širenje i razvoj sposobnosti i palete proizvoda hrvatske obrambene industrije, a ovogodišnja ASDA zasigurno će dodati novi zamah djelovanju ovog propulzivnog i naprednog dijela hrvatskog gospodarstva.

S obzirom na visoka ulaganja i dugotrajan proces razvoja tehnološki naprednih obrambenih sustava, nitko sebi ne može dopustiti luksuz da se zanemari ulaganje u istraživanja i razvoj. Proteklih se desetljeća zbog relativno smanjenih ulaganja u obranu manje ulagalo i u održavanje

proizvodnje, odnosno u razvoj novih rješenja, što je u europskim, pa i svjetskim okvirima rezultiralo određenim nedostacima u vojnim sposobnostima, i u kvantitativnom, i u kvalitativnom smislu.

Dobar dio razvojnih projekata i projekata zamjene oružnih sustava bio je zbog nedostatka sredstava usporen ili odgađan na neodređeno vrijeme. Danas su ne samo države pojedinačno nego i Europska unija intenzivirale i potiču zajednički razvoj i nabavu novih, naprednih sustava, što je stvorilo platformu i priliku za novi okvir suradnje i među državama i među gospodarstvima i znanstvenom zajednicom na europskom području.

Hrvatska suradnjom u okviru europskih inicijativa kao što su PESCO i Europski fond za obranu nastavlja stvarati okvir i poticati svoju obrambenu industriju za uključivanje u zajedničke europske projekte istraživanja i razvoja sposobnosti te u projekte zajedničke nabave u okviru Europske unije kako bi se u što kraćem roku otklonili nedostaci u vojnim sposobnostima koji su rezultat dugogodišnjeg nedovoljnog financiranja obrambenog sektora u Europi.

U tim procesima posebno je potrebno istaknuti važnost udruživanja i zajedničkog djelovanja hrvatskih gospodarskih subjekata u okviru interesnih

ASDA se etablirala kao manifestacija na kojoj obrambena industrija, posebno hrvatska obrambena industrija, ima priliku demonstrirati najnovije trendove u svojem području, ali i kao mjesto i prilika za susrete i dogovore na kojima se mogu ugovoriti novi poslovi i suradnje

udruženja i organizacija kao što su Hrvatska gospodarska komora i Hrvatski klaster konkurentnosti obrambene industrije, kao udruženja koja se ciljano skrbe o stvaranju preduvjeta za pripremu i provedbu onih programa i projekata koji imaju potencijal za sufinanciranje iz europskih fondova. Za državu poput Hrvatske posebno je važno brinuti se o otvaranju mogućnosti za mala i srednja poduzeća, koja su važan dio ukupne mreže europske obrambene industrije, ali jednako tako i bitan faktor koji treba omogućiti i ravnomjerniju raspodjelu raspoloživih sredstava među članicama EU-a. U tom je smislu Hrvatski klaster konkurentnosti obrambene industrije, koji djeluje od 2013. godine, postao jedan od ključnih partnera s kojim se nastoji ostvariti suradnja u postizanju zajedničkih ciljeva u europskom okviru.

Hrvatska obrambena industrija svjetski je prepoznatljiva i jedna je od naših gospodarskih perjanica još iz vremena Domovinskog rata. Obrambena industrija nije važna samo zbog svoje uloge u domovinskoj sigurnosti nego i zbog svoje dodane vrijednosti, koja se proteže u različite grane gospodarstva

www.hkkoi.hr

Hrvatski klaster obrambene industrije - krovna industrijska organizacija hrvatske obrambene industrije poziva vas na vojno-industrijski spektakl u području:

Human-Machine interfaces and Gaming Technologies in Defence

Datum: 26. i 27. rujna 2023.

Mjesto: Hrvatsko vojno učilište „Dr. Franjo Tuđman“ i hotel ZONAR

Više informacija u idućim tjednima na: www.hkkoi.hr

Kontakt: predsjednik@hkkoi.hr i info@hkkoi.hr

Organizatori:

www.hkkoi.hr

European Commission

EUROPEAN NETWORK OF
DEFENCE-RELATED REGIONS

Partneri:

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo regionalnoga razvoja
i fondova Europske unije

HAMAG BICORO

MEĐUNARODNA SURADNJA

U vojarni "Pukovnik Mirko Vukušić" u Zemuniku održana je zajednička vježba akrogrupe Hrvatskog ratnog zrakoplovstva "Kрила Oluje" i akrogrupe Kraljevskog ratnog zrakoplovstva Ujedinjene Kraljevine Red Arrows

ZA JEDNIČ
"KRILA

KO UVJEŽBAVANJE "OLUJE" I RED ARROWSA

TEKST
Tomislav Vidaković

FOTO
Tomislav Brandt

MEĐUNARODNA SURADNJA

Ovo je druga godina zaredom u kojoj se ostvaruje suradnja ovih dviju akrogrupa ratnih zrakoplovnih. Zajednički letački program počeli su uvježbavati 17. travnja, a zračne akrobacije usavršavat će do 28. travnja, kad se Britanci vraćaju u matičnu zemlju kako bi sudjelovali na krunidbi kralja Charlesa III. Bila je to ujedno i savršena prilika za predstavljanje Hrvatskog ratnog zrakoplovstva široj javnosti u svrhu privlačenja potencijalnih kandidata. Na vježbi su bili, uz kadete koji pohađaju smjer Aeronautika, i učenici zrakoplovno-tehničkih srednjih škola iz Zadra i Velike Gorice.

“Iznimno smo sretni što smo ovdje u Hrvatskoj kako bismo usavršili svoje vještine i izvukli najbolje iz boravka u vašoj prekrasnoj zemlji”, izjavio je poručnik Adam Collins, jedan od pilota britanske akrogrupe. Dodao je kako inače vježbaju u svim vremenskim uvjetima, ali kako je puno bolje vježbati u onima kakvi su u Hrvatskoj jer je vrijeme u Velikoj Britaniji trenutačno izrazito kišno i tmurno. Poručnik je okupljenima objasnio kako se cijeli tim nakon sudjelovanja na kraljevskoj krunidbi upućuje u Grčku kako bi nastavio redovite trenažne pripreme prije početka akrobatske sezone koja svake godine traje od kraja svibnja do kraja rujna. “Presretan sam što su moji Red Arrowi već drugu godinu zaredom u Zemuniku, gdje mogu usavršiti vještine i naučiti jedni od drugih”, naglasio je pukovnik Andrew Higgs, vojni izaslanik Ujedinjene Kraljevine u Republici Hrvatskoj, te dodao kako je riječ o odličnom primjeru bilateralne suradnje.

Bojnik Belančić objašnjava da, unatoč činjenici što se govori o zajedničkoj vježbi, treba imati na umu da u stvarnosti svaka akrogrupa obavlja svoju vježbu zasebno i kako se ovdje ne radi o vježbi na kojoj hrvatski i britanski zrakoplovi lete u miješanim formacijama. Dodaje da je to tako zato što je riječ o dva različita aviona i samim tim, o drugim načinima izvođenja vježbi

“Ova priča traje već dugo. S britanskim smo se kolegama upoznali davno na aeromitinzima i ostvarili odličnu suradnju”, izjavio je bojnik Darko Belančić, vođa “Kрила Oluje”. Dodao je kako se prije nekoliko godina otvorila mogućnost da britanski piloti dođu u Hrvatsku prilikom leta prema Grčkoj, gdje provode redovite obučne aktivnosti. “U početku su boravili kod nas svega dva do tri dana. S vremenom, kako smo se sve više povezivali, ostajali su sve dulje, ovaj put dva tjedna”, objašnjava bojnik Belančić i dodaje kako je sretan što sve za vrijeme njihova boravka funkcionira kako treba. Ističe da je riječ o velikom logističkom pothvatu. Unatoč činjenici što se govori o zajedničkoj vježbi, treba imati na umu da u stvarnosti svaka akrogrupa obavlja svoju vježbu zasebno i kako se ovdje ne radi o vježbi na kojoj hrvatski i britanski zrakoplovi lete u miješanim formacijama. Bojnik Belančić dodaje da je to tako zato što je riječ o dva različita aviona i samim tim, o drugim načinima izvođenja vježbi, ali naglašava da unatoč tome svi mogu dosta naučiti jedni od drugih i razmijeniti znanja kojima raspolažu. Natporučnik Danijel Rigo, jedan od pilota “Kрила Oluje”, objašnjava da britanski piloti lete u avionima na mlazni pogon, a hrvatski u mlaznim avionima s propelerom (turboprop). Tehnike letenja i dalje su jednake, a i jedni i drugi koriste takve prilike kako bi što bolje izvršili sve postavljene zadatke.

“Iznimno smo sretni što smo ovdje u Hrvatskoj kako bismo usavršili svoje vještine i izvukli najbolje iz boravka u vašoj prekrasnoj zemlji”, izjavio je poručnik Adam Collins, jedan od pilota britanske akrogrupe Red Arrows

PUKOVNIJA PROTUZRAČNE OBRANE

ŠTIT 23

TRADICIJA NASTAVLJENA

Vježba je provedena u cilju jačanja interoperabilnosti s partnerima uvježbavanjem taktika, tehnika i procedura praćenja i nadzora zračnog prostora te identifikacije ciljeva i provedbe bojnih gađanja ciljeva u zračnom prostoru na malim visinama iz prijenosnih raketnih sustava protuzračne obrane na imitator zračnog cilja i iz protuzrakoplovnih topova na radio vođenu maketu zrakoplova

TEKST

Janja Marijanović Šaravanja

FOTO

Tomislav Brandt

CIJA SE VLJA

Već tradicionalno, i ove je godine na krajnjem jugu istarskog poluotoka, na rtu Kamenjak, provedena međunarodna vojna vježba Štit 23. Riječ je o vježbi s najduljom tradicijom u Hrvatskoj vojsci, koja je od 13. do 22. travnja 2023. na vojnom poligonu "119. brigade Hrvatske vojske" u Premanturi kod Pule obilježila svoje 35. izdanje.

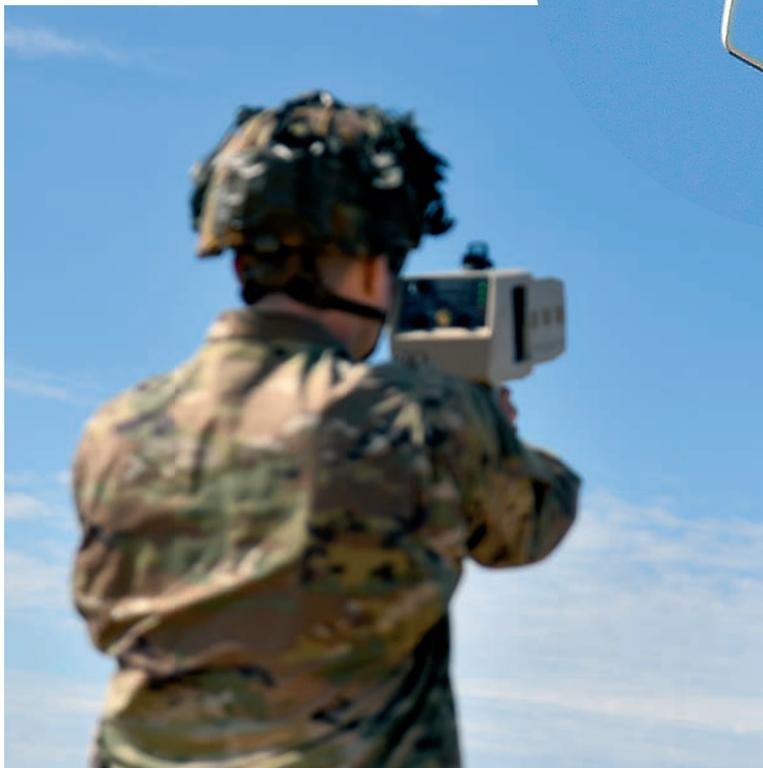
Bojno gađanje ciljeva u zračnom prostoru na radio vođenu maketu zrakoplova prvi je put provedeno bitnički, a ne vodno, kako je dosad bio slučaj. Bitno je napomenuti kako su zajedno gađali pripadnici Pukovnije PZO-a te bitnica protuzračne obrane sjeverne i južne brigade HKoV-a

PUKOVNIJA PROTUZRAČNE OBRANE

Vježba Štit međunarodni karakter dobila je 2014., zahvaljujući sudjelovanju pripadnika Slovenske vojske. Ove su godine, uz pripadnike Slovenske vojske te američke 173. zračno-desantne pješačke brigade Sky Soldiers, koji su sudjelovali drugu godinu zaredom, prvi put na vježbi sudjelovali pripadnici OS-a Poljske te, kao promatrači, pripadnici OS-a Francuske.

Završni prikaz vježbe održan je 21. travnja. Ekipe Hrvatskog vojnika imala je priliku biti na priprema dan prije, kad je poblizje mogla vidjeti suradnju i razmjenu iskustava između pripadnika OSRH i drugih nacija koje su sudjelovale. Na završnom prikazu vježbe bio je izaslanik ministra obrane i savjetnik ministra za vojna pitanja brigadni general Perica Turalija, pročelnik Vojnog ureda Kabineta za obranu i nacionalnu sigurnost Ureda Predsjednika Republike kontraadmiral Predrag Stipanović, zamjenik načelnika Glavnog stožera OSRH general-bojnik Siniša Jurković, zapovjednik Hrvatske kopnene vojske general-pukovnik Boris Šerić, zapovjednik slovenskog OS-a brigadni general Roman Urbanč, vojni izaslanici Poljske i Francuske te predstavnici Ureda za obrambenu politiku Sjedinjenih Američkih Država.

Na vježbi je sudjelovalo oko 300 pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske i zemalja partnera s raketnim i topničkim sustavima protuzračne obrane malog i srednjeg dometa. Pukovnja protuzračne obrane Hrvatske kopnene vojske i bitnice protuzračne obrane

gardijskih brigada HKoV-a bile su nositelji cijele vježbe, uz sudjelovanje pripadnika zemalja partnera: OS-a Poljske, Slovenije, SAD-a te Francuske. Na vježbi su kao potpora sudjelovale i snage Hrvatske ratne mornarice, Zapovjedništva za potporu, Zapovjedništva za kibernetički prostor, Bojne NBKO i Pukovnije Vojne policije. Pripadnici Slovenske vojske uvelike su pridonijeli provedbi vježbe. U suradnji sa Zapovjednom bitnicom iz Pukovnije protuzračne obrane uspostavili su zajedničko operativno središte gdje su uvezali sve hrvatske i slovenske radarske sustave i time stvorili jedinstvenu sliku zračnog prostora, koja je bila funkcionalna i detaljna. U danima prije samog gađanja provodile su se standardne tehnike i procedure roda PZO uz pomoć naleta zrakoplova Pilatus PC-9M pri čemu su postrojbe

Na vježbi je sudjelovalo oko 300 pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske i zemalja partnera s raketnim i topničkim sustavima protuzračne obrane malog i srednjeg dometa

Pukovnija protuzračne obrane Hrvatske kopnene vojske i bitnice protuzračne obrane gardijskih brigada HKoV-a bile su nositelji cijele vježbe, uz sudjelovanje pripadnika zemalja partnera: OS-a Poljske, Slovenije, SAD-a te Francuske

mogle u realnom vremenu otkrivati cilj četrdesetak kilometara od samog paljbenog položaja.

Na vježbi smo prvi put vidjeli pripadnike OS-a Poljske, koji su dva dana zaredom gađali iz po dva laka prijenosna protuzrakoplovna sustava raketa Piorun. Dan prije završne vježbe imali su dva direktna pogotka u raketnu metu, odnosno u imitator zračnog cilja koji se ispaljuje iz raketnog lansera 107 milimetara. Drugog su dana imali jedan direktni pogodak, što znači da su od četiri rakete imali tri direktna pogotka u metu dugu jedan metar. Samim tim možemo zaključiti kako se radi o sofisticiranom oruđu, ali i o kvalitetno obučenom poslužitelju jer izravan pogodak u metu koja se u zraku kreće brzinom većom od 200 m/s nije nimalo lak zadatak.

Nakon što su pripadnici OS-a Sjedinjenih Američkih Država pokazali svoje

sustave protiv bespilotnih letjelica i upravljanje dronom koji su ometali, na red je došlo topničko gađanje, koje su pripadnici Hrvatske vojske proveli iz samohodnog protuzrakoplovnog topa 20/3 mm. Bojno gađanje ciljeva u zračnom prostoru na radio vođenu maketu zrakoplova prvi je put provedeno bitnički, a ne vodno, kako je dosad bio slučaj. Bitno je napomenuti kako su zajedno gađali pripadnici Pukovnije PZO-a te bitnica protuzračne obrane sjeverne i južne brigade HKoV-a, a ulogu njihova glavnog zapovjednika na vježbi obnašao je satnik Predrag Franić, zapovjednik Samohodne topničke bitnice Pukovnije PZO-a. "Vidjeli smo rezultat višemjesečnog uvježbavanja i mogu samo reći da sam izrazito zadovoljan provedenim gađanjem na rednom broju šest", rekao je satnik Franić, koji je prvi put bio u ulozi rukovatelja paljbom.

Poručnik Josip Žerjav, zapovjednik voda u Raketnoj bitnici PZO-a Gardijske mehanizirane brigade, na vježbi je obnašao dužnost zapovjednika bitnice i bio je zadužen za koordinaciju između Pukovnije PZO-a i gardijskih brigada. "Ovo mi je druga godina na ovoj vježbi. Iznimno sam zadovoljan svojim pripadnicima, koji su dali maksimum i učinili da sve prođe uspješno", rekao je. Međunarodna vojna vježba Štit provodi se uzastopno već 27 godina. S obzirom na to da se u početku provodila dva puta godišnje, sad je obilježila 35. izdanje. Još jednom je uspješno postigla zadani cilj i pokazala zavidne sposobnosti postrojbi protuzračne obrane u uočavanju, praćenju i gađanju ciljeva u zračnom prostoru.

VOJARNA "123. BRIGADE HV"

U vojarni "123. brigade HV" u Požegi održano je natjecanje za najboljeg ročnika i ročnicu 37. naraštaja Hrvatske vojske. U muškoj konkurenciji pobijedio je Tomislav Miškić, dok je u ženskoj konkurenciji najbolja bila Dina Madir

Tekst: Tomislav Vidaković / **Foto:** Josip Kopi

U vojarni "123. brigade HV" u Požegi ročnici 37. naraštaja dragovoljnog vojnog osposobljavanja natjecali su se za titulu najboljeg ročnika i ročnice Hrvatske vojske. Sudjelovale su četiri ročnice i osam ročnika iz dvije ročničke satnije... Natjecanje se sastojalo od segmenata prepreka koje su natjecatelji morali proći koristeći se posebnim tehnikama svladavanja radnih točaka za svaku pojedinu radnu stanicu na kojoj se nađu. Osim toga, staza je postavljena tako da na njoj moraju pokazati znanja i vještine koje su stekli tijekom temeljne vojne obuke. Tu se ponajprije misli na pružanje prve pomoći, kretanje i snalaženje u prostoru, rukovanje osobnim oružjem, prepoznavanje

NATJECANJE ZA NAJB ROČNIKA HRVATSKE

OLJEG VOJSKE

eksplozivnih sredstava te vještina gađanja sa i bez zaštitne maske. Instruktori od početka obuke kontinuirano prate i selektiraju ročnike, a na konačan odabir kandidata koji sudjeluju u natjecanju ipak najviše utječu sami ročnici, i to prije svega svojim odnosom prema nadređenima, odnosno prema svojim kolegama te razinom stečenih znanja i vještina koje su usvojili za vrijeme dragovoljnog vojnog osposobljavanja.

ODABIR KANDIDATA

Odabir kandidata za natjecanje provodi se u tri faze, pojašnjava časnički namjesnik Predrag Samaržija, koji je svake godine voditelj natjecanja. Dodaje kako je prva faza odabira šira selekcija unutar timova i skupina dok se parametri za odabir očituju vrednovanjem pojedinačnih zadataka. U drugoj fazi, nastavlja prvi dočasnik, instruktori prepoznaju kandidate kroz odnos prema radu i stupnju odgovornosti prema osobnom naoružanju i opremi koju koriste tijekom procesa obuke. Treća faza selekcije provodi se završnim

VOJARNA "123. BRIGADE HV"

testiranjem iz ključnih pojedinačnih zadataka koje podupiru natjecanje i upoznavanjem sa stazom za natjecanje.

Kandidati koji sudjeluju na natjecanju filtriraju se iz tjedna u tjedna tijekom vojnog osposobljavanja tako da se na početku svakog tjedna proglasi najbolji ročnik iz proteklog tjedna. Na kraju obuke natječu se kako bi odmjerili snage i odredili tko je zapravo najbolji ročnik Hrvatske vojske.

Dovesti ročnike u vrhunsku fizičku spremnost izazov je kojim se najviše bave instruktori. To nije lak i jednostavan zadatak, kaže prvi dočasnik Samaržija, te dodaje kako većina ročnika na početku obuke bude na oko 50 % spremnosti da bi na kraju dragovoljnog vojnog osposobljavanja gotovo svi bili više od 90 % spremni.

OVE GODINE DOMINACIJA RAGBIJAŠA

Kako izgleda prelazak svih 15 radnih točaka iz perspektive natjecatelja, objasnio nam je pobjednik u muškoj konkurenciji ročnik Tomislav Miškić. Odnio je pobjedu pred drugoplasiranim Tvrtkom Salamunovićem i trećeplasiranim Bornom Brajkovićem. Prema riječima pobjednika, iako je obuka trajala kratko, ni u jednom trenu nije požalio što se prijavio. Ovaj bivši rukometaš i ragbijaš oduvijek je bio sklon sportskim aktivnostima te ne čudi njegova iznimna fizička spremnost, ali i mentalna stabilnost jer se natjecanje ne fokusira isključivo na fizičke sposobnosti. Unatoč jakim grčima u bedrenom mišiću za vrijeme natjecanja, u skladu sa sportom kojim se bavio, stisnuo je zube, dao sve od sebe i završio na prvom mjestu u muškoj konkurenciji. Nakon ročne obuke planira nastaviti vojničku karijeru u Oružanim snagama Republike Hrvatske te se nada da će imati dugu i plodnu vojnu karijeru.

U ženskoj je konkurenciji pobijedila ročnica Dina Madir. Mlada Splitsanka također se aktivno bavi ragbijem te misli kako svi, bez obzira na spol, trebaju odvojiti dva mjeseca i proći temeljnu vojnu obuku. Pobjednica u ženskoj konkurenciji oduševljena je instruktorima na obuci jer su to prije svega ljudi od kojih se može dosta naučiti i koji znaju izvući ono najbolje iz svojih vojnika. Dina ni ne pomišlja da će završetkom ročne obuke njezine vojne obveze tu i stati. Ova bivša profesionalna gimnastičarka i aktualna hrvatska ragbi reprezentativka želi ostati u vojnom pozivu i planira nastaviti vojnu karijeru i nakon završetka dragovoljnog vojnog osposobljavanja.

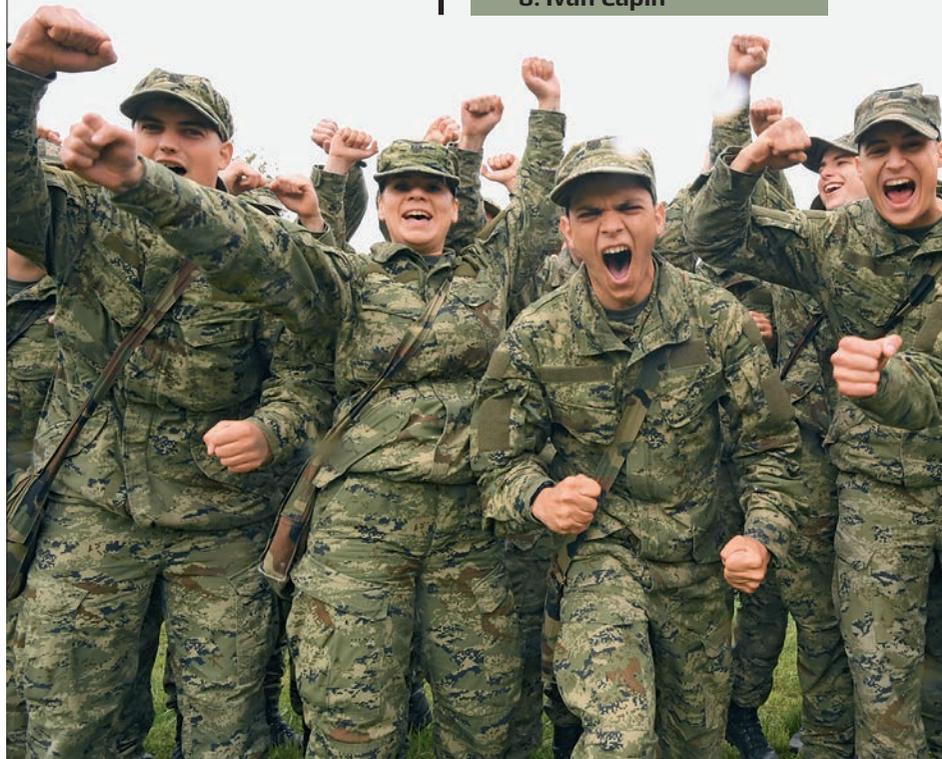

Konačan poredak natjecateljica za najbolju ročnicu 37. naraštaja

1. Dina Madir
2. Katarina Matić
3. Klara Šavorić
4. Sara Štefanac

Konačan poredak natjecatelja za najboljeg ročnika 37. naraštaja

1. Tomislav Miškić
2. Tvrtko Salamunović
3. Borna Brajković
4. Mateo Velenik
5. Ivan Rajković
6. Ivan Galinović
7. Mario Cota
8. Ivan Čapin

Radne točke natjecanja:

- 1. Niska žičana prepreka** – natjecatelj mora svladati prepreku primjenjujući tehniku kretanja vojnika u boju u najkraćem mogućem vremenu. Svaki kontakt sa žicom kažnjava se s dodatnih deset sekundi.
- 2. Jednostruka prepreka** – natjecatelj mora svladati točku tako da primijeni tehniku provlačenja ispod prepreke u što kraćem roku. U slučaju nepravilnog prelaženja natjecatelj se vraća na prepreku i mora je svladati na propisan način.
- 3. Postavljanje ozlijeđenog u koma položaj** – natjecatelj mora postaviti ozlijeđenog u pravilan koma položaj u vremenu od 20 sekundi. U slučaju prekoračenja vremena natjecatelju se dodjeljuje dodatnih deset sekundi na konačno vrijeme.
- 4. Dvostruka prepreka** – natjecatelj mora svladati ovu zapreku primjenjujući tehniku provlačenja i njezina preskakanja u što kraćem vremenu. U slučaju nepravilnog prelaženja zapreke natjecatelj se mora vratiti na njezin početak te je pravilno svladati.
- 5. Prepoznavanje minsko-eksplozivnih sredstava** – natjecatelj mora prepoznati sedam vrsta eksplozivnih sredstava postavljajući pripadajuću karticu s nazivom sredstva ispred MES-a. Za svako točno obilježeno minsko-eksplozivno sredstvo natjecatelj se nagrađuje umanjivanjem prolaznog vremena čitavog poligona za pet sekundi. Na ovoj se radnoj točki ispred natjecatelja nalazi bojni metak, minobacačka granata, tromblonska mina, ručna bomba, protupješačka rasprskavajuća mina, antimagnetna mina te protuoklopna mina.
- 6. Niz prepreka** – natjecatelj mora svladati ovu zapreku primjenjujući tehniku prebacivanja obje noge preko svake pregrade s uvjetom da su u jednom trenutku oba stopala dotaknula tlo. U slučaju nepravilnog prelaženja natjecatelj se vraća na prepreku i mora je pravilno svladati.
- 7. Gađanje mete na različitim udaljenostima iz zračne puške** – natjecatelj mora pogoditi četiri mete na udaljenostima od pet, osam, deset i dvanaest metara. Na ovoj radnoj točki natjecatelj može umanjiti svoje prolazno vrijeme za maksimalnih 50 sekundi jer pogotkom mete na svakoj udaljenosti umanjuje mu se prolazno vrijeme za 5, 10, 15 i 20 sekundi. Natjecatelj prvo cilja najbližu metu i ne može ciljati sljedeću dok nije pogodio prethodnu. Svaku metu može gađati samo jedanput. Na ovoj radnoj točki posebno se prati poštivanje mjera sigurnosti i četiri zlatna pravila, a u slučaju nepoštivanja bilo kojeg od pravila, natjecatelj može biti diskvalificiran.
- 8. Poznavanje vizualnih signala** – natjecatelj mora koristeći signale rukama pravilno pokazati signal napisan na kartici. U slučaju nepravilnog pokazivanja signala natjecatelj dobiva kaznenih 20 sekundi. Nakon dolaska na ovu radnu točku natjecatelj ima ponudu od deset markera na kojima su napisani signali. Mora izvući jedan po vlastitom izboru te ocjenjivaču rukama pokazati signal.
- 9. Trostruka prepreka** – natjecatelj mora svladati prepreku primjenjujući tehniku provlačenja i njezina preskakanja u što kraćem roku. U slučaju nepravilnog prelaženja prepreke natjecatelj se vraća na nju i mora je propisno svladati.
- 10. Određivanje magnetnog azimuta** – natjecatelj mora odrediti magnetni azimut na jedan od orijentira u roku od 25 sekundi uz dopušteno odstupanje od +/- 50 tisućitih. U slučaju odstupanja većeg od 50 tisućitih, za svakih sljedećih 50 tisućitih dobiva se kazna od deset sekundi. Maksimalna kazna na ovoj radnoj točki iznosi 30 sekundi.
- 11. Visoka žičana prepreka** – natjecatelj mora svladati prepreku primjenjujući tehniku provlačenja i puzanja u što kraćem roku. Za svaki put kad dodirne žicu može biti kažnjen s deset sekundi.
- 12. Sastavljanje automatske puške i samokresa** – natjecatelj mora u roku od 90 sekundi pravilnim redoslijedom sastaviti automatsku pušku VHS-1 i pištolj HS 2000. U slučaju nepoštivanja redoslijeda sastavljanja, neizvršenja kontrolnog okidanja ročnik može biti kažnjen s deset sekundi za svaki propust. Natjecatelj može biti kažnjen s maksimalnih 30 sekundi.
- 13. Labirint** – natjecatelj mora svladati prepreku u što kraćem roku tako da prođe kroz nju na pravilan način.
- 14. Stavljanje zaštitne maske u zaštitni položaj** – natjecatelj dolazi do stola gdje je njegova zaštitna maska spremna za stavljanje u zaštitni položaj. Mora je u zadanom vremenu od devet sekundi na pravilan način staviti u zaštitni položaj. U slučaju nepridržavanja pravila u provedbi poput nezaustavljanja disanja i zatvaranja očiju, svaka nepravilnost može se kazniti s deset sekundi dok maksimalna kazna na ovoj radnoj točki iznosi 20 sekundi.
- 15. Gađanje iz zračne puške iz ležećeg stava bez naslona sa zaštitnom maskom u zaštitnom položaju u metu na udaljenosti od 12 metara** – natjecatelj mora pogoditi metu na udaljenosti od 12 metara. Za pogodenu metu dodjeljuje se bonus od 20 sekundi. U slučaju nepridržavanja propisanih pravila ili nezauzimanja propisanog stava za gađanje kazna za svaku nepravilnost može iznositi deset sekundi. Maksimalna kazna na ovoj radnoj točki iznosi 20 sekundi.

Cilj - po završetku rada na zadnjoj radnoj točki natjecatelj sprintom prelazi ciljnu ravninu i završava natjecanje. Glavni mjeritelj vremena u tom trenutku izvještava o realnom vremenu koje je bilo potrebno za prolazak čitavog poligona.

SREDIŠTE ZA RAZVOJ VOĐA "MARKO BABIĆ"

BEZ ZAJEDNIŠTVA NEMA VOĐE

TEKST

Janja Marijanović
Šaravanja

FOTO

Tomislav Brandt

U vojarni "Josip Jovič" na Udbini u tijeku je druga faza obuke za razvoj vođa u Središtu za razvoj vođa "Marko Babić," koju trenutačno pohađa 47 polaznika

SREDIŠTE ZA RAZVOJ VOĐA "MARKO BABIĆ"

Ekipa Hrvatskog vojnika nije ni ovaj put propustila priliku za praćenje izazovne obuke u Središtu za razvoj vođa "Marko Babić". Odmah s glavnog ulaza u vojarnu "Josip Jović" na Udbini pogled nam je s višenamjenskog tornja i slavnog slogana ZNOJ ŠTEDI KRV skrenula nekolicina vojnika na livadi koji su svladavali borilačke vještine. Riječ je bila o polaznicima sedmog naraštaja obuke za razvoj vođa koji su već od ranih jutarnjih sati prolazili zahtjevne zadatke unatoč lošim vremenskim uvjetima koji su ih pratili gotovo cijelo vrijeme otkad su pristupili obuci.

Naša prva stanica situacijski je poligon gdje je jedan vod imao situacijsko bojno gađanje na rednom broju 2. Prije početka samog gađanja polaznici prolaze pripremu kroz koju ih vode instruktori i ukazuju na pogreške te ako treba pošalju ih na startnu točku više puta kako bi gađanje prošlo sigurno i bez greške. Prikrivna odora bez oznaka govori nam kako su na ovoj obuci svi jednaki te da činovi ovdje ne postoje. Važno je da svi kroz zajedništvo iskoriste svoj

potencijal za vođu. Kako bi situacija tijekom gađanja bila što realnija instruktori su iskoristili dimne bombe i time otežali ionako zahtjevan izazov, ali naša se ekipa *nije bunila* jer smo zahvaljujući tome dobili atraktivne slike i snimke.

Nakon kratke pauze za ručak uputili smo se prema 12 metara visokom tornju gdje je sve već pripremljeno za spuštanje niz brzi konop s opremom i bez nje. Na licima nekih od polaznika vidio se strah od visine, ali uz prave savjete i potporu instruktora i nad takvim strahom postoji pobjeda.

Prvi dočasnik Središta časnički namjesnik Mato Bjelovarac objašnjava nam kako cijela obuka ide puzajućom fazom, odnosno od lakših prema težim zadaćama. "Nama nije cilj eliminacija, nego da ljudi svladaju svoje strahove i pomaknu granice," govori nam prvi dočasnik vidno zadovoljan i ovim naraštajem koji je trenutačno u drugoj fazi šestotjedne obuke. Ostalo ih je pedesetak, a desetak ih je obuku već napustilo zbog nezadovoljavanja nekih od kriterija ili osobnih razloga.

Iduća nam je stanica urbana borba unutar nekadašnjeg zrakoplovnog hangara gdje se polaznici naoružani puškama VHS-2 obučavaju o ulasku u objekte (breaching),

pretraživanju i "čišćenju" prostorija od protivnika. Četvorka iz tima kreće se zajedno, poput gusjenice, ili svatko zauzima svoju poziciju. Sve je to popraćeno zvucima pucnjave manevarskog streljiva koja odjekuje hangarom, a mi se vraćamo opet prema tornju gdje aktivnosti još traju. Na jednoj strani polaznici se penju i spuštaju na kosini s pomoću konopa, a na drugoj časnički namjesnik Bjelovarac čvrsto drži konop svakom od polaznika dok se penju i spuštaju niz umjetnu stijenu visoku desetak metara. Prije nego počne penjanje na stijenu svaki od njih treba naučiti izradu čvrstih čvorova kako bi što sigurnije svladali stijenu ispred sebe. Nakon što dođu do vrha, oni hrabri na njemu naprave zgib i potom slijedi spuštanje koje je još izazovnije jer s druge polovine stijene kreće repeling. Na umjetnoj stijeni postoje tri smjera penjanja koji idu od lakšeg prema težem, pa je tako i polaznicima pružena prilika da nakon što svladaju prvi smjer pokušaju i s ostalim. Da se u ovoj fazi obuke polaznici susreću s različitim izazovima, koje do sada u svojim postrojbama nisu imali priliku vidjeti, potvrđuje nam i mladi poručnik Filip Kuna iz 3. mehanizirane bojne Pauci. "Vjerujem da će mi sve što naučim tijekom ove obuke pomoći u radu kao zapovjedniku i da ću moći dosta toga prenijeti na svoje podređene. Ima puno toga naučiti, ali zahvaljujući kvalitetnim instruktorima znanje se brzo usvaja," ističe poručnik Kuna kojem su do sada najteže pale noćne uzbune zbog kojih je san dosta kraći od uobičajenog. Pripadnik Pukovnije Vojne policije desetak Sandro Butković bez skromnosti nam otkriva kako je obuka iznimno zahtjevana te da na ovakve aktivnosti ne treba dolaziti nepripremljen. Smatra kako je suočavanje sa stresom najvažnija karika cijele obuke, a spuštanje niz brzi konop zasad mu je bio najteži izazov. Nakon izazovne druge faze slijedi treća, koja nije nimalo lakša, a četvrta uključuje uzbune i vježbu u trajanju od 24 sata bez prestanka. Peta je faza završna hodnja od Udbine do Knina čemu svi teže, a mi se nadamo da će se većini taj cilj i ostvariti.

HRM

PRIKAZAN VISOK STUPANJ UVJEŽBANOSTI

Na području srednjeg Jadrana te na pomorskom vojnom poligonu "Žirje" postrojbe Hrvatske ratne mornarice provele su godišnje vojne vježbe Prstac, Barakuda, Brancin i Zrcalo

Tekst: OJI / Foto: HRM

Tijekom vježbe Prstac 23 provjerene su procedure operacija pomorskog presretanja, taktičkog manevriranja, popune na moru te traganja i spašavanja, koje je i ove godine ostvareno u suradnji sa snagama Hrvatskog ratnog zrakoplovstva

U skladu sa scenarijem vježbe Barakuda 23, snage Flote HRM-a uvježbavale su standardne operativne postupke protupovršinskog ratovanja sudjelovanjem više raketnih platformi (RTOP i RB) te su provele bojno gađanje površinskog cilja iz brodskog topničkog naoružanja. Slijedilo je uvježbavanje procedura protuzračnog ratovanja u zaštiti plovnog postroja i zaštiti snaga

Obalna straža RH i Flota HRM-a provele su taktičke vojne vježbe s bojnim gađanjem Prstac 23 i Barakuda 23. Pomorska baza Split i Bojna Obalnog motrenja i navođenja u isto su vrijeme provele vježbe Brancin 23 i Zrcalo 23.

Vježba Prstac 23 imala je za cilj uvježbavanje procedura planiranja i provedbe pomorskih operacija snaga Obalne straže RH s težištem na pripremi i realizaciji namjenskih zadaća na moru. Na vježbi su sudjelovali ophodni brodovi OOB-31 Omiš, OB-02 Šolta, OB-04 Hrvatska Kostajnica, OB ŠB-72 Andrija Mohorovičić, OB SB-73 Faust Vrančić, GB-202 Modrulj 2, GB-203 Modrulj 3 i GB-204 Modrulj 4. Gađalo se iz svih topničkih naoružanja i strojnica kao i pješačkog naoružanja s broda. Tijekom vježbe provjerene su procedure operacija pomorskog presretanja, taktičkog manevriranja, popune na moru te traganja i spašavanja, koje je i ove godine ostvareno u suradnji sa snagama Hrvatskog ratnog zrakoplovstva. Vježbom je zapovijedao zamjenik zapovjednika Obalne straže RH kapetan bojnog broda Zoran Medvidović, a direktor vježbe bio je zapovjednik 1. divizijuna OSt RH kapetan fregate Dejan Jadrić.

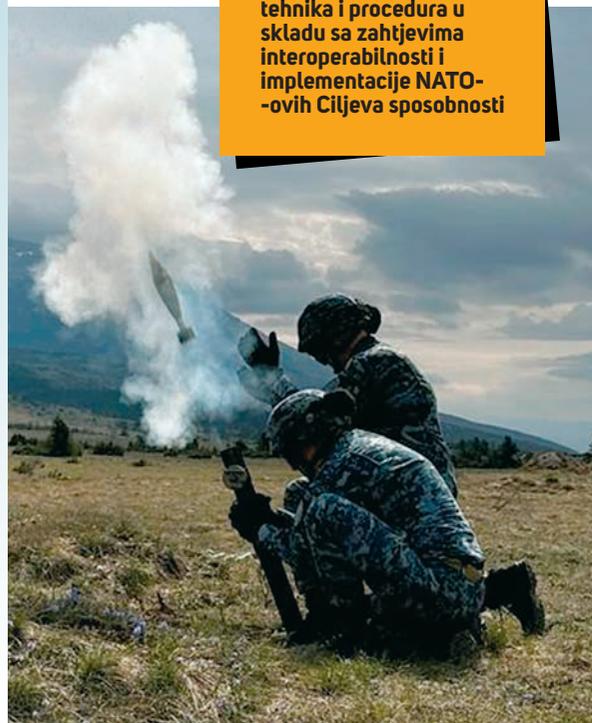
Vježba Barakuda 23 provedena je u cilju uvježbavanja procedura planiranja i provedbe pomorskih operacija snaga Flote HRM-a, s težištem na sadržajima protupovršinskog, protuzračnog, morskog i desantnog ratovanja, manevriranja te zaštite snaga. Sudjelovale su raketne topovnjače RTOP-11 Kralj Petar Krešimir IV., RTOP-12 Kralj Dmitar Zvonimir, RTOP-21 Šibenik, RTOP-41 Vukovar, RTOP-42 Dubrovnik, desantni brodovi minopolagači DBM-81 Cetina, DBM-82 Krka, desantni jurišni brodovi, raketne bitnice (RB) te pripadnici Satnije mornaričko-desantnog pješaštva. Vježba je dijelom provedena i na vojnom poligonu "Josip Markić" kod Knina te vježbalištu za podvodno rušenje "Stupica Mala" (u sklopu vojnog vježbališta "Zvizdulja"). U skladu sa scenarijem vježbe, snage Flote HRM-a uvježbavale su standardne operativne postupke protupovršinskog ratovanja sudjelovanjem više raketnih platformi (RTOP i RB) i provele bojno gađanje površinskog cilja iz brodskog topničkog naoružanja. Slijedilo je uvježbavanje procedura protuzračnog ratovanja u zaštiti plovnog postroja i zaštiti snaga. Dio Satnije mornaričko-desantnog pješaštva uvježbavao je provedbu pomorskog desanta, dok je drugi dio na poligonu "Josip Markić" provodio gađanje iz minobacača. Vježbom je zapovijedao zapovjednik Flote HRM-a kapetan bojnog broda Darko Malečić. Direktor vježbe bio je načelnik Operativnog odjela Flote HRM-a kapetan fregate Srđan Bilić.

Vježba Brancin 23 glavni je obučni događaj Pomorske baze Split. Provedena je u cilju uvježbavanja zapovjedništva i podređenih postrojbi u provedbi temeljne zadaće osiguranja logističke potpore postrojbama HRM-a. Prikazan je visok stupanj uvježbanosti i osposobljenosti pripadnika postrojbe u pružanju potpore postrojbama HRM-a na lokacijama stalnog razmještaja i izdvojenim lokacijama. Brancin 23 proveden je u potpori spomenutih vojnih vježbi postrojbi HRM-a pružanjem mornaričko-tehničke, opskrbe, transportne, sanitetske i opslužne potpore. Zapovjednik vježbe bio je zapovjednik Pomorske baze Split kapetan bojnog broda Željko Jakus. Direktor vježbe bio je zamjenik zapovjednika Pomorske baze Split brigadir Alen Vukman. Vježba Zrcalo 23 provedena je na vojnim lokacijama "Zečevno" i "Paninkovac" te na područjima razmještaja postaja obalnog motrenja od Savudrije na sjevernom Jadranu do Molunta na južnom Jadranu. Cilj vježbe istodobna je uspostava komunikacijske i informacijske (KI) infrastrukture u dva taktička operativna središta, s osiguranim punim spektrom KI servisa i usluga te prikazom pomorske situacijske slike u potpori sustava zapovijedanja i nadzora. Vježba je poslužila za provjeru dostignute razine uvježbanosti i operativne spremnosti u provedbi namjenskih zadaća postrojbe te taktika, tehnika i procedura u skladu sa zahtjevima interoperabilnosti i implementacije NATO-ovih Ciljeva sposobnosti. Zapovjednik vježbe bio je zapovjednik Bojne OMIIN brigadir Ivica Suman. Direktor vježbe bio je zamjenik zapovjednika Bojne OMIIN kapetan fregate Bernard Juričev.

Uz pripadnike HRM-a, na vježbama su sudjelovale i snage Hrvatskog ratnog zrakoplovstva, Obavještajne pukovnije te Zapovjedništva za kibernetički prostor i Satnije riječnih brodova HKoV-a. Osiguranje vojnog poligona "Žirje" provodile su snage Obalne straže RH i Flote HRM-a, uz potporu plovila Ministarstva unutarnjih poslova i Lučke kapetanije Šibenik.

Vježba Zrcalo 23 poslužila je za provjeru dostignute razine uvježbanosti i operativne spremnosti u provedbi namjenskih zadaća postrojbe te taktika, tehnika i procedura u skladu sa zahtjevima interoperabilnosti i implementacije NATO-ovih Ciljeva sposobnosti

PUKOVNIJA VOJNE POLICIJE

MEĐUNARODNA ULOGA VOJNE POLICIJE

NATO MNMPBAT ostaje platforma za obuku pripadnika vojne policije za planiranje i vođenje zadaća tijekom združenih operacija u međunarodnom okruženju, jačanje interoperabilnosti članica NATO saveza, razvoj interoperabilnosti partnerskih zemalja te testiranje NATO-ovih vojnopolicijskih doktrinarnih publikacija

U vojarni "Vitez Damir Martić" u Rakitju od 11. do 15. travnja 2023. pripadnici Pukovnije Vojne policije HKoV-a proveli su vježbu CPX Sharp Lynx 2023 te time pokazali kako su spremni i osposobljeni za rad u multinacionalnom okruženju.

Navedena vježba samo je jedna u nizu aktivnosti u sklopu projekta NATO-ove Multinacionalne bojne vojne policije (NATO Multinational Military Police Battalion – NATO MNMPBAT) čiji je inicijator i vodeća nacija Poljska, a zemlje sudionice Hrvatska, Češka i Slovačka. Projektu je, kao zemlja partner, u prosincu 2020. pristupila i Gruzija, nakon što je zatražila pristupanje kao punopravna članica, a s čim su suglasnost iskazale sadašnje članice. NATO MNMPBAT ostaje platforma za obuku pripadnika

vojne policije za planiranje i vođenje zadaća tijekom združenih operacija u međunarodnom okruženju, jačanje interoperabilnosti članica NATO saveza, razvoj interoperabilnosti partnerskih zemalja te testiranje NATO-ovih vojnopolicijskih doktrinarnih publikacija.

Vježba Sharp Lynx 2023 podijeljena je u dva dijela. Prvi dio, koji je proveden u prostorijama vojarnje "Vitez Damir Martić" u Rakitju, temeljio se na radu na zapovjednom mjestu, gdje se multinacionalni stožer pripremao za vježbu na zemljištu. Ovdje je primarna obučna skupina bila stožer, a sekundarna obučna skupina podređene postrojbe, koje su predstavljene sa svojim zapovjednicima. Drugi dio čini vježba na zemljištu (LIVEX Sharp Lynx 23), a planirano je da bude provedena od 27. rujna do 13. listopada 2023. u Češkoj. Ove godine uključuje se i Mađarska, koja će sudjelovati s jednim vodom, a krajem godine bit će godišnja završna konferencija (ASC), kad Republika Hrvatska preuzima predsjedanje projektom. Tijekom 2022. pripadnik Pukovnije Vojne policije bojnik Mario Stankić obnašao je rotacijsku dužnost zapovjednika Multinacionalne bojne VP-a. U razgovoru, bojnik nam objašnjava kako se njegova uloga unutar cijelog projekta mijenjala s

TEKSTJanja Marijanović
Šaravanja**FOTO**

Tomislav Vidaković

Najveća je korist ovog projekta razmjena iskustva u multinacionalnom okruženju. Nastojimo učiti jedni od drugih, čime jačamo svoje sposobnosti i pokazujemo da smo najjači kad smo zajedno

Tijekom 2022. pripadnik Pukovnije Vojne policije bojniki Mario Stankić obnašao je rotacijsku dužnost zapovjednika Multinacionalne bojne VP-a

Ovogodišnji je zapovjednik Multinacionalne bojne VP-a pukovnik Zdeněk Koreczki, pripadnik Vojne policije iz Češke

vremenom. Bio je časnik primarne odgovornosti za organizaciju vježbe i uključen u rad multinacionalnog planskog tima za pripremu vježbe, a trenutačno je u upravljačkom dijelu. "Cilj je da se ljudi nauče raditi u multinacionalnom okruženju, čime pokazujemo da smo spremni surađivati", ističe bojniki Stankić. Iako su prvog dana vježbe bile vidljive razlike između načina rada i protoka informacija među pripadnicima iz pet zemalja, već nakon drugog dana mogao se vidjeti napredak u radu, što dokazuje spremnost na suradnju. Za dobru organizaciju i provedbu vježbe nije bio zadužen samo bojniki Stankić. Naglasio nam je kako su cijelom procesu uvelike pridonijeli stožerni narednik Ivica Zbiljski, stožerna narednica Izabel Majetić i nadnarednik Dražen Jakopčić, bez čije pomoći sve ovo ne bi funkcioniralo kako treba.

Ovogodišnji je zapovjednik Multinacionalne bojne VP-a pukovnik Zdeněk Koreczki, pripadnik Vojne policije iz Češke. Istaknuo je zadovoljstvo organizacijom i provedbom vježbe CPX Sharp Lynx 2023: "Najveća je korist ovog projekta razmjena iskustva u multinacionalnom okruženju. Nastojimo učiti jedni od drugih, čime jačamo svoje sposobnosti i pokazujemo da smo najjači kad smo zajedno." Sudjelovanje u projektu MNMPBAT jedna je od ključnih aktivnosti Pukovnije Vojne policije HKoV-a na međunarodnom planu, koja izravno utječe na razvoj sposobnosti i interoperabilnosti u provedbi vojnopolicijskih zadaća. Većina aktivnosti projekta obučnog je karaktera te se financiranje provodi iz Programa 2507, a sastanak nadzorno-koordinacijske skupine i ASC iz Programa 2508.

Sudjelovanje u projektu MNMPBAT jedna je od ključnih aktivnosti Pukovnije Vojne policije HKoV-a na međunarodnom planu, koja izravno utječe na razvoj sposobnosti i interoperabilnosti u provedbi vojnopolicijskih zadaća

PREDSTAVLJAMO

TIN SRBIĆ ZLATNI NA EUROPSKIM PRVENSTVU U TURSKOJ

TEKST
Ivan Šurbek

FOTO
HOO

Proslavljeni hrvatski gimnastičar Tin Srbić, koji je ujedno i ugovorni pričuvnik Hrvatske vojske, osvojio je naslov europskog prvaka u disciplini preča. Europsko prvenstvo održano je sredinom travnja u Antalyi u Turskoj, a Srbić je bio najbolji u žestokoj konkurenciji. Prikazao je sjajnu vježbu koja mu je donijela zlato i još jednom potvrdio vlastitu kvalitetu. Prvo je to europsko zlato za 26-godišnjeg hrvatskog gimnastičara. Na dosadašnjim europskim prvenstvima osvajao je srebrna odličja: 2019. u Szczecinu te 2020. u Mersinu. Tin Srbić je nakon Marija Možnika, predsjednika Hrvatskog gimnastičkog saveza, svojeg prijatelja i uzora kojem je posvetio ovu pobjedu, postao tek drugi hrvatski gimnastičar koji se okitio naslovom europskog prvaka. Srbić je ugovorni pričuvnik od 2019., a često u svojim javnim nastupima ističe kako mu potpora Hrvatske vojske puno znači.

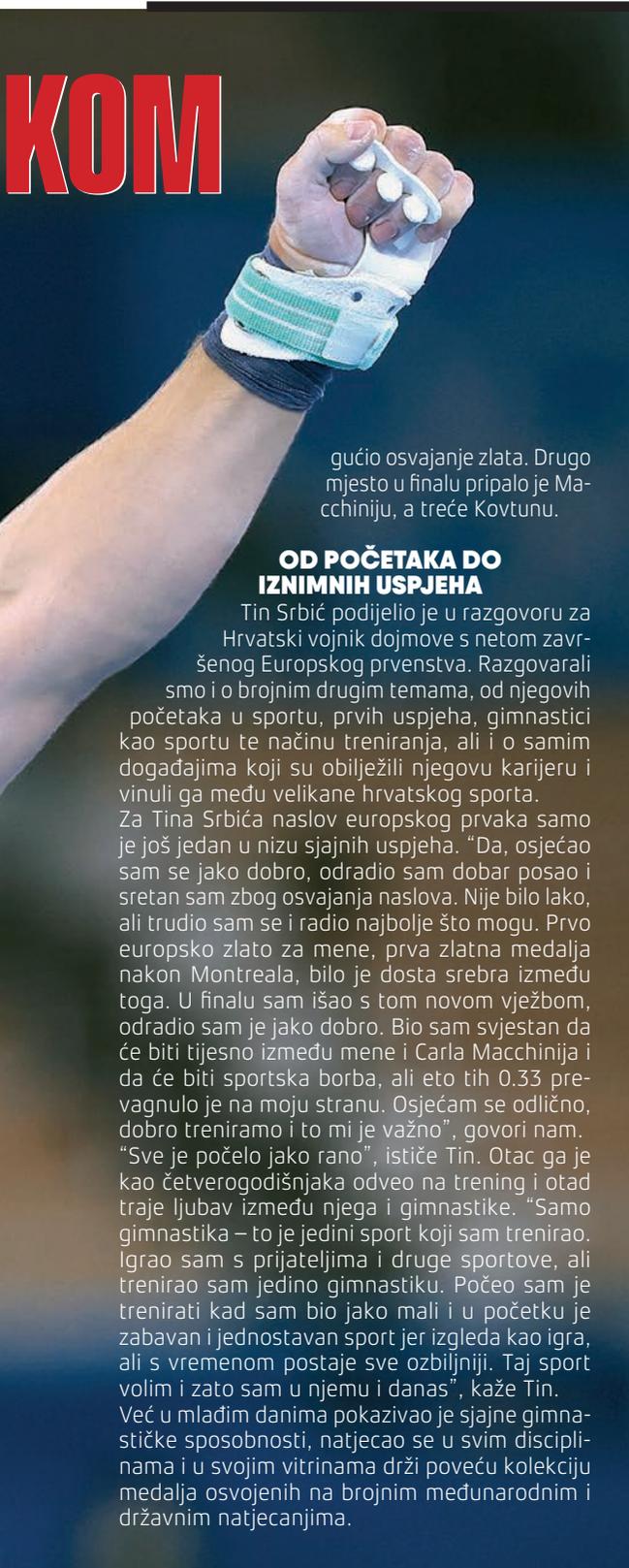
Što se tiče nastupa na ovogodišnjem Europskom prvenstvu, istaknuo je kako je iznimno sretan. U kvalifikacijama je zauzeo treće mjesto, nije želio puno riskirati. Cilj mu je bio izboriti ulazak u finale i to s ocjenom 13.966, što je bilo dovoljno.

U kvalifikacijama je od Srbića bio bolji Talijan Carlo Macchini te Ukrajinac Ilja Kovtun. Za finale je Srbić, pak, pripremio težu vježbu, dodavanjem novog elementa, koji mu je omo-

Ugovorni pričuvnik Hrvatske vojske osvojio je na Europskom prvenstvu u gimnastici zlato u disciplini preča

KOM

gućio osvajanje zlata. Drugo mjesto u finalu pripalo je Macchiniju, a treće Kovtunu.

OD POČETAKA DO IZNIMNIH USPJEHA

Tin Srbić podijelio je u razgovoru za Hrvatski vojnik dojmove s netom završenog Europskog prvenstva. Razgovarali smo i o brojnim drugim temama, od njegovih početaka u sportu, prvih uspjeha, gimnastici kao sportu te načinu treniranja, ali i o samim događajima koji su obilježili njegovu karijeru i vinuli ga među velikane hrvatskog sporta.

Za Tina Srbića naslov europskog prvaka samo je još jedan u nizu sjajnih uspjeha. "Da, osjećao sam se jako dobro, odradio sam dobar posao i sretan sam zbog osvajanja naslova. Nije bilo lako, ali trudio sam se i radio najbolje što mogu. Prvo europsko zlato za mene, prva zlatna medalja nakon Montreala, bilo je dosta srebra između toga. U finalu sam išao s tom novom vježbom, odradio sam je jako dobro. Bio sam svjestan da će biti tijesno između mene i Carla Macchinija i da će biti sportska borba, ali eto tih 0.33 prevagnulo je na moju stranu. Osjećam se odlično, dobro treniramo i to mi je važno", govori nam. "Sve je počelo jako rano", ističe Tin. Otac ga je kao četverogodišnjaka odveo na trening i otad traje ljubav između njega i gimnastike. "Samo gimnastika – to je jedini sport koji sam trenirao. Igrao sam s prijateljima i druge sportove, ali trenirao sam jedino gimnastiku. Počeo sam je trenirati kad sam bio jako mali i u početku je zabavan i jednostavan sport jer izgleda kao igra, ali s vremenom postaje sve ozbiljniji. Taj sport volim i zato sam u njemu i danas", kaže Tin.

Već u mladim danima pokazivao je sjajne gimnastičke sposobnosti, natjecao se u svim disciplinama i u svojim vitrinama drži poveću kolekciju medalja osvojenih na brojnim međunarodnim i državnim natjecanjima.

Muška gimnastika sport je koji se sastoji od šest disciplina. To su parter, konj s hvataljkama, karike, preskok, ruče i preča. Uz sve navedene discipline tu je još i višeboj kao kombinacija svih disciplina. Tin Srbić svoju je sportsku karijeru izgradio u disciplini preča: "U početku treniraš sve, a kasnije – jednostavno, bio sam dobar na preči i to sam odabrao kao svoju disciplinu." U toj je disciplini 2017. u Montrealu postao svjetski prvak s jedva navršenom 21 godinom. Bio je to najveći uspjeh hrvatske gimnastike u povijesti. Tin ističe da se uoči tog natjecanja osjećao dobro, ali nije imao nikakva očekivanja. Kvalifikacije za finale odradio je s trećim rezultatom, ali unatoč tomu nije očekivao medalju. Medalji se, kaže, nadao, ali nije osjećao nikakav pritisak. No, ne samo da je osvojio medalju već je osvojio i naslov svjetskog prvaka, koji ga je lansirao među najbolje gimnastičare svijeta.

Tin je rekao i kako su kasniji uspjesi za njega bili možda još i važniji, jer su bili potvrda da naslov svjetskog prvaka osvojen u Montrealu nije nikako slučajan. Na Svjetskom prvenstvu održanom 2019. u Stuttgartu osvojio je naslov viceprvaka. Uz navedene medalje, ima još i devet zlatnih medalja osvojenih na natjecanjima Svjetskog kupa u gimnastici.

NASTUP NA OLIMPIJSKIM IGRAMA

Tinov najveći uspjeh dogodio se pretprošle godine na Olimpijskim igrama u Tokiju. Ponovio je uspjeh Filipa Udea, također ugovornog pričuvnika Hrvatske vojske, i osvojio srebrnu medalju. Pandemija je odgodila Olimpijske igre za jednu godinu, međutim, cijelo vrijeme vladala je neizvjesnost u vezi s njihovim održavanjem. Za Tina je to bilo opterećujuće s obzirom na to da su Olimpijske igre događaj koji se sportašu dogodi možda jednom u životu. No, na svu sreću, Olimpijske igre održane su i Tin je dobio priliku ostvariti svoj dječjački san – na njima nastupiti, ali i boriti se za odličje. U šali spominje kako je uvijek govorio da je njegov kolega iz reprezentacije Filip Ude najbolji hrvatski gimnastičar sve dok on (Tin) ne izjednači ili nadmaši njegov uspjeh.

Tin ističe da su Olimpijske igre poseban događaj. Održavaju se jednom u četiri godine. Sve se svodi na taj ciklus. Razlikuju se od svih drugih natjecanja, pa i svjetskih prvenstava, i ni s čim se ne mogu mjeriti. Na Olimpijskim igrama sudjeluju natjecatelji iz različitih sportova, a svi imaju jednak cilj. U gimnastici je teže kvalificirati se na Olimpijske igre nego osvojiti medalju jer na njima sudjeluju samo oni najbolji. To je jedan od razloga zašto su toliko važne. Tin naglašava da mu je osvajanje olimpijske medalje bio san i taj san tad mu se ostvario.

Iako je veliki ljubitelj nogometa, Tin kaže kako se u njemu nikad nije profesionalno okušao. Gimnastiku je odabrao jer mu se sviđjela, a ne zbog novca. Govori nam i kako bi, kad bi se svijet gledao isključivo kroz prizmu novca, svi sportaši bavili loptačkim sportovima jer je u njima najveći novac. Gimnastika ne pruža egzistenciju nakon završetka karijere, ali Tin kaže kako ga to ne opterećuje. Vrlo je skroman i kaže kako njemu ne treba mnogo, kako je zadovoljan onim što ima. Ističe kako je vrlo zahvalan Hrvatskoj vojsci na potpori koju mu pruža tijekom karijere i kako mu je čast biti ugovorni pričuvnik. "Osim što predstavljam svoju zemlju, na natjecanjima predstavljam i Hrvatsku vojsku, što je također posebna čast. Za nekoga je život imati milijune, živjeti na visokoj nozi. Ako tako gledamo na gimnastiku, onda se od nje ne može živjeti. Za mene je pak život da uživam u onom što radim, da kad odem u prodavaonicu ne moram gledati na svaki novčić koji ću potrošiti, da mogu plaćati rentu za stan, da imam dovoljno za životne potrebe", kaže nam skromno ovaj vrhunski sportaš. Za kraj Tin ističe kako si voli postavljati ciljeve u životu, kako ga oni guraju naprijed: "Volim si postavljati izazove. Oni te tjeraju da daješ onaj dodatni impuls."

Predstavljen u atraktivnoj sivo-crnoj kombinaciji boja, AbramsX još je uvijek demonstrator tehnologije. Na ovoj fotografiji, koju je objavio GDLS, tenk nije potpun. Primjerice, nedostaju mu senzori sustava aktivne zaštite Trophy. Međutim, i oni su kasnije ugrađeni

ABRAM

Nova inačica poznatog američkog tenka, koju je predstavila tvrtka General Dynamics Land Systems, još je uvijek demonstrator tehnologije. Opremljen je nizom zanimljivih sustava zbog kojih bi ga se moglo smatrati revolucionarnim u odnosu na prethodnike. No, još uvijek je riječ o privatnoj inicijativi bez uključivanja američke vlade i oružanih snaga

TEKST Ivan Galović

Taktičko-tehničke značajke tenka AbramsX

Tip	glavni borbeni tenk
Zemlja podrijetla	SAD
Proizvođač	General Dynamics Land Systems
U operativnoj uporabi	prototip / 2030.
Posada	3 (zapovjednik, ciljač, vozač)
Masa	60 tona
Motor	hibridni Cummins ACE
Snaga motora	1500 KS
Ovjes	poluaktivni
Gusjenice	čelične, gumeni umetci za vožnju po cesti
Maksimalna brzina (cesta)	68 km/h
Doseg	800 km
Glavno oružje	120 mm/L44 glatkocijevni top s autopunjačem
Pomoćno oružje	1 x 30 mm top RCWS 1 x 7,62 mm spregnuta strojnica 4 x dron Switchblade 300
Naprave	2 x termalna dnevno/noćna stabilizirana kamera
Oklop	kompozitni keramički
Aktivni sustav zaštite	Trophy/Hard kill

SX

KOPNENA VOJSKA

Američki M1 Abrams jedan je od najpoznatijih glavnih borbenih tenkova (MBT) današnjice. Prva osnovna inačica M1 operativnu uporabu započinje 1980. godine. Međutim, u suvremenim lokalnim sukobima niskog intenziteta pokazao se ranjivim na djelovanje protuoklopnih sredstava po bokovima. Proizvođač tenka, tvrtka General Dynamics Land Systems (GDLS), uvela je brojna poboljšanja kako bi mogao odgovoriti na izazove na suvremenom bojištu, pogotovo preživjeti u urbanoj borbi. Nadograđeni su sustavi i senzori te je povećana oklopna zaštita postavljanjem dodatnog oklopa. Najsuvremenija inačica u operativnoj uporabi – M1A2 SEPv3 (System Enhanced Package Version 3) – ima stoga veliku masu od 70 tona. To može ograničiti transport, manevriranje te prelazak preko mostova.

U fazi razvoja i testiranja već je nekoliko godina inačica M1A2 SEPv4, koja je u početku bila označena kao M1A2D. Imat će, prije svega, poboljšane termalne ciljničke naprave. Nadograđeni ciljačev ciljnik (GPS) imat će infracrveni senzor FLIR treće generacije (FLIR 3GEN), poboljšan laserski daljinomjer i videokameru u boji. Zapovjednikov ciljnik (CPS) ima sve navedeno, kao i označivač, čija će se slika moći vidjeti

i na drugim platformama. Nove ciljničke naprave omogućit će zapovjedniku i ciljaču identificiranje ciljeva sa 2,6 puta veće udaljenosti nego ikad prije. Tenk je ubojitiji zbog digitalne podatkovne veze koja se može povezati s novim reprogramibilnim višenamjenskim streljivom (AMP) XM1147 za glavni top tenka. Ono bi trebalo zamijeniti niz drugih tipova streljiva. Osim toga, SEPv4 dobiva novi balistički meteorološki senzor tvrtke IntelliSense Systems, koji može prikupljati različite vrste podataka za poboljšanje preciznosti paljbe: o vjetru, temperaturi zraka, barometarskom tlaku i vlažnosti zraka. Zamijenit će senzor bočnog vjetra J-TEC, koji je godinama bio u uporabi. Nadogradit će se i sustavi komunikacije, obuke, dijeljenja podataka i dijagnostike.

NEKI SU DALEKO ODMAKLI

Prema informacijama koje je objavila Američka kopnena vojska, SEPv4 imat će i sustav laserskog upozorenja zahvaljujući kojem će posada znati da je nacičljena protuoklopnim sustavima ili drugim oružjem. Tenk će dobiti i poboljšan sustav termalnog upravljanja, kojim će se smanjiti njegov termalni odraz. Ne treba zaboraviti ni da vojska već dulje radi na integraciji aktivnih sustava zaštite Trophy izraelske tvrtke Rafael na aktualne tenkove M1A2. U tijeku je i projekt

SUSTAV KATALYST

Po vanjskom dijelu tenka raspoređeni su senzori, kamere i optika. Kamere su posebno bitne jer posada više nema pogled iz povišene kupole. Sve sustave integrira GDLS-ova elektronička arhitektura sljedeće generacije (NGEA), poznata kao Katalyst. Kao platforma otvorene arhitekture, podrazumijeva tehničku konfiguraciju koja koristi uobičajene standarde i IP protokol.

Katalyst pomaže u povezivanju i upravljanju tehnologijama koje se nalaze unutar tenka, kao što je sustav za upravljanje paljbom, komunikacije, senzori, zasloni za posadu, sposobnost elektroničkog ratovanja i sustav aktivne zaštite. NGEA koristi umjetnu inteligenciju i strojno učenje o tome kako sustavi tenka zajednički funkcioniraju te tako pomaže posadi u izvršavanju zadataka. Može pomagati u identifikaciji i određivanju prioriteta ciljeva, planirati rutu i izbjegavanje zapreka... Katalyst može biti i alat za situacijsku svjesnost. Jedno je od rješenja *prozirni oklop*, tj. perimetarske kamere koje posadi tenka daju panoramsku sliku bojišta u punom krugu i to preko zaslona na kacigama. Informacijama sa senzora mogu pristupiti svi članovi posade, kao i unositi podatke u središnju bazu. Katalyst omogućuje tenku da bude svojevrsno čvorište na umreženom bojištu te da djeluje besposadnim zračnim i kopnenim sustavima. Takav slučaj već smo vidjeli na prototipu tenka KF51 Panther njemačke tvrtke Rheinmetall (opširnije v. Novi tenk Panther, HV br. 661).

GDLS navodi da će Katalyst moći lako prihvatiti i buduće sustave. Ističe da otvorena arhitektura može lako prihvatiti nadogradnje i ugradnju novih sustava i tehnologija u platformu čim postanu dostupni. Osim hardvera, otvorena arhitektura omogućuje i znatno bržu modifikaciju pripadajućeg softvera, tako da se tenk može brže prilagoditi doktrinarnim i taktičkim promjenama.

Foto: US Army

Fotografija djelovanja reprogramibilnog višenamjenskog streljiva (AMP) XM1147. Glavni top testnog Abramsa pogodio je betonski zid

Foto: US Army / Staff Sgt. Brandon Rickert

razvoja modernijeg eksplozivno-reaktivnog oklopa, pa je vrlo vjerojatno da su oba sustava predviđena za SEpv4. Među željama američkih zapovjednika je i smanjenje mase tenka. SEpv3 i SEpv4 treba promatrati kao međufazu do novog tenka kod kojeg će promjene biti radikalnije. Trebao bi imati sustave umjetne inteligencije (AI), povećanu autonomiju i naprednije senzore, a podrazumijeva se aktivni sustav zaštite. Program razvoja novih tehnologija za takav tenk ne uključuje samo platformu i njezine oružne te senzorske sustave. Odnosi se i na druge stvari koje će budući MBT morati imati protiv modernog opremljene protivničke vojske. Zajedno s borbenim avionima pete i šeste generacije ili izvidničkim postrojbama bit će dio podatkovne mreže koja će raditi u realnom vremenu. Iz njega će se upravljati besposadnim zračnim i kopnenim platformama. Protivnička vozila onesposobljavat će se precizno navođenim streljivom s korekcijom putanje...

Američke ideje nisu novost. Slični projekti, privatni i državni, postoje već godinama, a neki su i daleko odmakli. Mnogi ih nazivaju pametnim tenkovima nove (pete) generacije, a među njima su europski EMBT, njemački KF51 Panther, izraelski Merkava V i ruski T-14 Armata. U listopadu 2022. došao je red i na Sjedinjene Države: tvrtka GDLS predsta-

M1A2 SEPv3 gađa iz glavnog topa M256 kalibra 120 mm. AbramsX opremljen je balistički sličnim topom XM360

OPASNOST OD VLASTITOG STRELJIVA

Što se tiče automatskog punjača za Abramsov top od 120 mm, slično rješenje među aktualnim zapadnim tenkovima zasad ima samo francuski Leclerc. To je radikalna promjena za američko vozilo pa bi prelazak s četiri na tri člana posade zasigurno izazvao rasprave. Američka vojska praktički oduvijek preferira ručno punjenje i poslužitelja, među ostalim i zato jer su rani automatski punjači, posebno sovjetski, bili mehanički problematični. Četiri člana posade također znače više ljudi koji se mogu boriti ako je tenk prisiljen stati na bojištu odnosno koji mogu zamijeniti gusjenicu ili djelovati sa spregnutom strojnicom. Ipak, danas je tehnologija automatskog punjenja uvelike napredovala, a nove doktrine i tehnika osiguravaju da pješništvo nikad nije daleko od tenkova. Kako tvrdi GDLS, među najvećim je prednostima premještanja borbenog odjeljka to što je dobiven lakši tenk bez smanjenja oklopne zaštite.

S druge strane, neki se analitičari pitaju zašto je GDLS odabrao automatsko punjenje nakon brojnih slučajeva gubitaka kupola tenkova sovjetskog dizajna u ratu u Ukrajini. Skloni su tvrditi da je razlog upravo u takvom punjaču. No, to nije istina. Razlog je u načinu skladištenja streljiva. Tenkove serije T-72 karakterizira karuselni automatski punjač koji se nalazi neposredno ispod posade u kupoli i

Ilustracija: Rheinmetall

Među pametne tenkove nove (pete) generacije spada i nedavno predstavljene KF51 Panther njemačke tvrtke Rheinmetall

KOPNENA VOJSKA

Foto: USMC / Cpl. Alexander Mitchell

sadrži sve streljivo tenka. Ako dolazeći projektil probije borbeni odjeljak i zapali streljivo, ono će eksplodirati te, slijedeći putanju najmanjeg otpora, odbaciti kupolu prema gore.

Za razliku od zastarjelih sovjetskih rješenja, AbramsX streljivo skladišti u stražnjem dijelu kupole. To je dobro jer je potpuno odvojeno od posade, u zapečaćenom odjeljku. Protuprovalna vratašca otvaraju se samo na trenutak tijekom punjenja prije ponovnog zatvaranja. Za još veću sigurnost, AbramsX ima rješenje s prethodnih Abramsa: ploče za odbacivanje smještene su iznad streljiva te omogućuju njegovu detonaciju prema van uz minimalan otpor što spašava posadu, a ponekad čak i ostatak tenka. Dakle, barem teoretski, taj je sustav još sigurniji od konvencionalnog skladišta streljiva i puno sigurniji od starih sovjetskih autopunjača.

Novi raspored omogućuje da sva tri člana posade sjede jedan kraj drugog, u prednjem dijelu tijela, otprilike na jednakoj poziciji kao i vozač aktualnih Abramsa. Tako mogu lakše izravno komunicirati, bez uporabe interkoma. Zanimljivo je da jednak smještaj posade ima i ruski tenk T-14 Armata. Posada tog tenka, koji nikako da uđe u serijsku proizvodnju i operativnu uporabu, nalazi se u posebnoj oklopnoj kapsuli unutar tijela. No, rješenje nije preuzeto s Armate. Amerikanci su takav koncept testirali još 1980-ih, na besposadnoj kupoli na demonstratoru M1 Tank Test Bed.

Kritičari kažu i da će se posada od samo tri člana teško boriti protiv protivničkih tenkova i ujedno upravljati besposadnim vozilima. No GDLS navodi da će sustavi umjetne inteligencije smanjiti kognitivno opterećenje posade. Na vrhu kupole postoje dvije neovisne dan/noć naprave (FLIR 3GEN) tako

Američka vozila za izvlačenje M88 Hercules (desno) mogu tek u svojoj novijoj inačici A2 izvlačiti tenkove mase do 70 tona

da sad i zapovjednik i ciljač imaju vlastitu napravu od 360 stupnjeva kojom mogu skenirati bojište, a kupola se ne mora pomicati dok oni ne žele djelovati na protivnika. Tako se koristi puno manje pohranjene električne energije tenka.

STVAR JE U DETALJIMA

Glavno je naoružanje tenka 120-milimetarski glatkocijevni top XM360, izvorno razvijen za program XM1202 Future Combat System, koji je podrazumijevao automatski punjač. Balistički je sličan topu M256 koji koriste aktualni Abramsi, ali izrađen je za veće tlakove i stoga ima veći potencijal djelovanja. Oružje je opremljeno cijevnom kočnicom za smanjenje trzaja i skrivačem plamena (razbijač plamena) na ustima cijevi. Kao i većina modernih tenkovskih topova, XM360 obložen je toplinskom oblogom koja održava stalnu temperaturu u cijeloj cijevi, ali i smanjuje toplinski odraz topa. XM360 ima i elektroničko aktiviranje, koje omogućuje daljinsko upravljanje topom, nešto što M256 nema. Uz navedeno, XM360 ima gotovo tonu manju masu od M256. Top može ispaljivati sve postojeće tenkovsko streljivo od 120 mm, a ima prostora i za ispaljivanje naprednijih vrsta streljiva. Zanimljivo je da top tenka AbramsX nema odvod dima. Iako je to trivijalan detalj, on naglašava odlike besposadne kupole: unutar nje nema ljudi zbog kojih treba ukloniti isparavanja.

Besposadna kupola i sustav automatskog punjenja glavni su čimbenici smanjenja mase tenka i povećanja sigurnosti posade. Za izradu kupole i tijela uvelike su korišteni kompozitni materijali i titanij.

Sekundarno je naoružanje tenka lančani top M230 u kalibru 30 x 113 mm u daljinski upravljanoj oružnoj stanici Kongs-

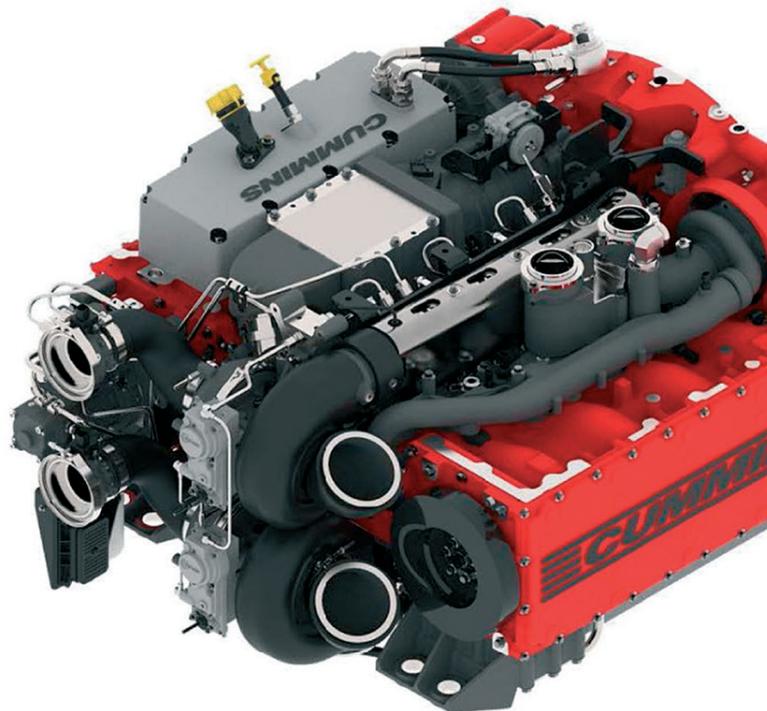

Foto: General Dynamics Land Systems

Nakon što ga je General Dynamics Land Systems predstavio u listopadu 2022. na konferenciji AUSA 2022, AbramsX odmah je pokrenuo brojne analize i rasprave

berg Protector RS6 (američki je naziv XM914) smještenoj na krovu kupole. Top M230 (američki naziv XM914E1) dokazao se na helikopterima Apache i lakim oklopnim vozilima JLTV. Najvjerojatnija mu je uloga na novom Abramsu borba protiv dronova i niskoletjećih letjelica i to korištenjem programiranog Airbust streljiva. Međutim, može se koristiti i protiv mekih te lakooklopljenih ciljeva, a nudi i ekonomičniji odgovor na protivničke protuoklopne timove. Naime, poželjno je čuvati streljivo glavnog topa, jer on zbog automatskog punjača vjerojatno ima manje streljiva od standardnog Abramsa. Ugradnjom topa od 30 mm povećana je ubojitost tenka, a nakon 40 godina zamijenjena je teška strojnica M2 kalibra 12,7 mm. Ipak, uz M230, s glavnim topom spregnuta je i strojnica M240 kalibra 7,62 mm. Na kraju, kao što i priliči dizajnu tenka XXI. stoljeća ili tenku pete generacije, AbramsX naoružan je četirima dronovima Switchblade 300, poznatim kao lutajuće streljivo ili kamikaza dronovi. Njima upravlja posada, a osim što uglavnom služe kao precizni projektili, mogu biti i senzori, tj. zračna kamera.

JEDNAKA SNAGA, MANJA POTROŠNJA

Još jedna velika promjena na novom Abramsu primjena je dizelskog goriva te hibridnog pogonskog paketa. U stražnjoj strani tijela šestocilindrični je dizelski motor ACE (Advanced Combat Engine) tvrtke Cummins zapremnine 20 litara. On je primarni izvor pokretačke energije, no spojen je u konfiguraciju s električnim baterijama. ACE je posebno dizajniran za vojna vozila, modularan je i može se prilagoditi za izlaznu snagu u rasponu od 750 do 1500 KS. Tako se rješava problem velike potrošnje višegorivnog plinsko-turbinskog

Šesticilindrični dizelski motor ACE (Advanced Combat Engine) tvrtke Cummins posebno je dizajniran za vojna vozila, modularan je i može se prilagoditi za izlaznu snagu u rasponu od 750 do 1500 KS

motora AGT1500 iz 1970-ih na prijašnjim inačicama M1A2. Potrošnja ovisi o zadaći, terenu i vremenu. Stari motor troši prosječno 1,67 američkih galona po milji (392 l/100 km) ili 60 galona na sat (226 l/h) kad se vozi izvan ceste te deset galona na sat (38 l/h) u mirovanju.

Kombinacija dizelskog motora s električnim generatorom osigurava tenku količinu energije kao i stara turbina (1500 KS) uz uštedu goriva od 50 posto. Na Abramsu je dosad korišteno avionsko gorivo (JP-8), što je ponekad izazivalo velike probleme, posebno kad su tenkisti djelovali iz tzv. prednjih operativnih baza do kojih se dolazi rizičnim kopnenim opskrbnim rutama. Baterije će također omogućiti posadi korištenje sustava tenka kao što su elektronika i optika, ali u mirovanju, bez uključivanja glavnog motora. Slično rješenje na drugim tenkovima osigurava pomoćni motor (APU). Stječe se dojam da AbramsX može samo kratko voziti s pomoću električne energije. No, to mu daje novu taktičko-tehničku značajku, tzv. nevidljivost (*stealth*) na bojištu. Naime, svi noviji protuoklopni vođeni raketni sustavi koriste termoviziju kao sustav otkrivanja i praćenja tenkova. Ne treba zaboraviti ni da je električni pogon ekološki prihvatljiv. Jedan od većih, ali uobičajenih tehničkih izazova bit će kapacitet baterije. Razvoj tehnologija vezanih uz baterije vrlo je brz. Odaberete li bateriju danas, dogodine će se pojaviti nova generacija baterija s većom gustoćom ili propusnošću. Tvrtka Cummins navodi da je predvidjela takav problem. Najveća je kopnena brzina tenka ostala jednaka, 68 km/h. No, kako je AbramsX lakši od prethodnih inačica, imat će poboljšan omjer snage i mase. M1A2 SEPv3 uglavnom ima masu 73,6 t, a AbramsX 60 t, što znači da ima omjer 25 KS/t, a SEPv3 samo 20 KS/t. Manja masa znači da će se lakše transportirati zrakoplovima, željeznicom ili brodovima. Nove gusjenice Diehl 570P3 također su utjecale na manju masu. Hodni dio ima sedam pari potpornih kotača kao i M1A2 Abrams. Nakon što je u listopadu 2022. predstavljen na konferenciji Udruge Američke kopnene vojske AUSA 2022, AbramsX odmah je pokrenuo brojne

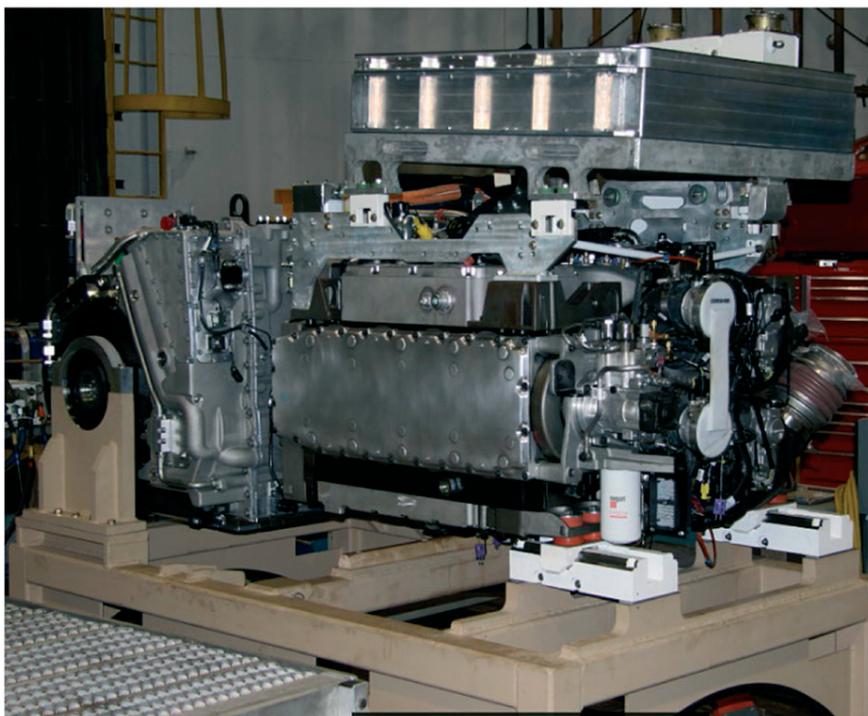

Foto: Cummins / US Army / DEVCOM

analize i rasprave. Iako izgleda kao tenk budućnosti, što je i spomenuto na početku, to je ipak samo demonstrator tehnologije, a ne potpuno borbena vozila. Demonstratori tehnologije zapravo se pojavljuju prilično često i proizvođači tako žele pokazati za što su sve sposobni. AbramsX ima i izravnog prethodnika: još 2013. predstavljen je tenk opremljen njemačkim dizelskim motorom MTU, a sad se jednako tijelo koristi za AbramsX. GDSL kroz novi koncept želi pokazati američkoj vojsci kako se nove tehnologije mogu primijeniti na novi tenk ili naknadno ugraditi u postojeće.

TEŠKO JE DOĆI NA RED

Svi koji hvale AbramsX ističu da se uklapa u novu doktrinu višedomenskih operacija. Nakon dva desetljeća fokusiranja na borbu protiv pobunjenika, novi pristup predviđa mehanizirane operacije velikih postrojbi protiv protivnika gotovo jednake snage. Ističe se i činjenica da s minimalnom oklopnom zaštitom "X" može funkcionirati s masom od 60 tona. To znatno povećava pokretljivost, sposobnost razmještanja i brzinu za borbene manevre. S druge strane, arhitektura tenka dopušta postavljanje dodatne oklopne zaštite. Stavi

SEPv3 na vježbi u bazi Fort Hood, Teksas, 10. veljače 2022. Ako se dodaju potpuni paketi APS-a i reaktivnog oklopa, ta se inačica Abramsa može približiti i masi od 80 tona

li se oklopna zaštita na razinu koju danas ima M1A2 SEPv3, masa tad prelazi 60 tona. Masa je i inače glavni problem inačice SEPv3. Dodaju li se potpuni paketi APS-a i reaktivnog oklopa, SEPv3 može se približiti i masi od 80 tona, a to je problem prilikom izvlačenja te popravaka na terenu. Naime, vozila za tu namjenu M88 Hercules mogu tek u svojoj novijoj inačici A2 izvlačiti tenkove mase do 70 tona. To znači da bi oštećena vozila ili ona u kvaru mogla ostati na bojištu, odnosno da se za izvlačenje moraju uporabiti dva Herculesa. Doduše, u razvoju je inačica M88A3, koja bi trebala imati sposobnost izvlačenja vozila do 80 t. U idućim godinama trebala bi ući u uporabu. Sigurno je da novi tenk neće brzo u operativnu uporabu, čak i ako bude

OTPORAN I NA TOP-ATTACK?

Aktivni sustav zaštite (APS) Trophy na tenku AbramsX nije novost. Amerikanci su ga već uvelike testirali i potpisali ugovore o ugradnji na Abramse SEPv2/v3. Senzori za APS mogu se vidjeti raspoređeni oko vozila, a najuočljiviji su na prednjim kutovima kupole. Najzanimljivije je da Trophy štiti AbramsX i od protuoklopnih napada odozgo (*top-attack*). Na to su nesumnjivo utjecali događaji u Ukrajini: vojnici napadnute zemlje uspješni su u uništavanju ruskih tenkova, primjerice sustavom Javelin, preko ranjivijeg gornjeg dijela tenka. APS na GDLS-ovu demonstratoru ima po tri radara i lansera umjesto po dva koja su štitila samo perimetar oko tenka. Američka tvrtka navodi i da se tenk može opremiti i drugim APS-om, a ne isključivo Trophyjem.

Foto: Rafael

Abrams opremljen sustavom Trophy

prihvaćen. Naime, M1A2 SEPv3 ušao je u operativnu uporabu tek krajem 2020. Početak uporabe tenka SEPv4 planiran je za početak 2025. To znači da hibridni Abrams može doći na red tek 2030-ih. No, GDLS navodi da vojska, ako želi AbramsX, može ga brzo dobiti. Zapravo, sve tehnološke novine kojima demonstrator raspolaže mogu biti spremne za ugradnju u novi glavni borbeni tenk ili naknadno ugrađene u aktualnu flotu Abramsa u roku od 18 do 24 mjeseca.

Program AbramsX mogao bi biti revolucionaran, dati poticaj američkim zagovornicima oklopnog ratovanja koji ne sumnjaju da je glavni borbeni tenk i danas ključno kopneno oružje. Osim manje mase, velika je prednost smanjena potrošnja goriva. Što se tiče mana, bez obzira na svu tehnologiju, glavni top trebao bi biti drukčije konfiguracije. Sad ima cijev duljine L44, a bolja bi bila L52/55. Ili većeg kalibra od 130 mm, kakvu ima KF51 Panther.

Ne treba zaboraviti ni mogućnost da na bojišnicama, pa i kopnenim, na kraju prevladaju besposadni sustavi. Američka kopnena vojska trenutačno radi na programu Decisive Lethality Platform (DLP), kojim se traži nasljednik Abramsa. Zamišljena, vjerojatno besposadna platforma, mogla bi sta-

jati znatno više od tenka s posadom, i to zbog potrebnih sofisticiranih sustava upravljanja i komunikacije. No, ljudski je život ono najvrednije. DLP-u će trebati godine, a možda i desetljeća, do masovne proizvodnje, a to znači milijarde i milijarde za financiranje istraživanja i razvoja. Budući da je AbramsX ipak nadogradnja postojeće platforme, procjene govore da bi daljnja istraživanja i razvoj stajali oko 650 milijuna dolara, koliko je utrošeno i na SEPv3.

Unatoč analizama koje zbog rata u Ukrajini govore da je glavni borbeni tenk prevladana platforma, to jednostavno ne stoji. Tenkovi će ostati relevantni i dalje, kao sredstvo brzog proboja protivničkih crta. Neki su tekstovi o tenku AbramsX toliko euforični da spominju da bi ga Američka kopnena vojska trebala što prije odabrati, a ne ulagati u proizvodnju, istraživanje i razvoj sustava SEPv3, SEPv4 i DLP. Vojska je više puta pokušala i nije uspjela zamijeniti M1 Abrams, a AbramsX bio bi velik skok. Usvoji li ga Američka kopnena vojska, to bi moglo značiti da će platforma Abrams služiti do 2050-ih i kasnije. To je otprilike pola stoljeća dulje nego što su prvi dizajneri tenka smatrali da će se zadržati.

PODLISTAK

Razvoj tenkova od 1939. do 1945. bio je dramatično brz. To i nije bilo iznenađujuće s obzirom na to da projektanti nisu imali nikakva ograničenja. Ili gotovo nikakva

TENK – VLADAR
KOPNENIH BOJIŠNICA
(II. DIO)

OSTAVŠTINA DRUGOG SVJETSKOG RATA

Nacistička Njemačka ostvarila je najveći napredak na području povećanja borbene moći tenkova tijekom Drugog svjetskog rata. Dva vjerojatno najbolja tenka tog razdoblja dolaze iz njezinih pogona. Njemački su generali i projektanti znali da se količinom nikad neće moći suprotstaviti Saveznicima, posebno Crvenoj armiji, pa su napore usmjerili na povećanje kvalitete. Tako su nastali Panther i Tiger.

Ako ocjenjujemo tenk kao cjelinu koju čini paljbena moć, oklopna zaštita i pokretljivost, PzKpfw V Panther bio je nešto bolji tenk. Razvijen je kao njemački odgovor na sovjetski T-34 i trebao je postati glavni tenk Wehrmachta. Zbog toga je jedan od važnijih zahtjeva bila mogućnost masovne proizvodnje. Cilj je bio dostići proizvodnju od 600 tenkova mjesečno, ali ona nikad nije premašila 380. Na kraju je proizvedeno oko šest tisuća. S topom od 75 mm i masom nešto većom od 45 tona Panther je bio dostojan protivnik i T-34/76. Najveći mu je nedostatak bio benzinski motor koji je trošio previše goriva i pre-

TEKST
Mario Galić

često se kvario. Nijemci su toga bili svjesni, ali 1943. godine nisu imali dostatno snažan i kompaktan dizelski motor koji bi pokretao tenk te mase. Drugi nedostatak bio je pogonski kotač smješten naprijed, što je uvjetovalo i smještaj mjenjačke kutije u prednji dio tenka. Sve to bilo je uvjetovano veličinom motora koja nije dopuštala smještaj mjenjača u stražnji dio vozila.

NEUNIŠTIV ILI IPAK...?

PzKpfw VI Tiger razvijen je kao teški ofenzivni tenk koji se trebao uspješno nositi sa svim sovjetskim tenkovima te svojom borbenom moći slati volju za otporom. Zbog toga je opremljen tad moćnim topom od 88 mm. Snažan oklop podigao je masu na čak 56 900 kilograma. Stoga su ga mnogi smatrali neuništivim iako to, naravno, nije bila istina. Kao i kod svakog tenka, slaba točka bio mu je stražnji dio s motorom. Ne samo zato što je oklop ondje bio najslabiji već se i motor prečesto kvario. U Bitki kod Kurska u ljeto 1943. Wehrmacht je uporabio 211 Tigera i 268 Panthera, pri čemu je više od 30 % onesposobljeno zbog kvarova. Značajan dio tenkova pokvario se i prije nego što su dospjeli do prvih crta bojišta. Najčešći uzrok kvara bio je benzinski motor Maybach sklon pregrijavanju, čak i samozapaljenju.

U Italiji su, od 161 izgubljenog Tigera, čak 122 izgubljena izvan bitke zbog kvarova (85) ili su uništeni tijekom transporta (37). Ipak, ako ih se nije tjeralo da jurcaju po bojištu, Tigeri i Pantheri bili su superiorni tenkovi. Tiger je s topom od 88 mm mogao uništiti T-34/85 na udaljenosti od 1400 metara dok se T-34/85

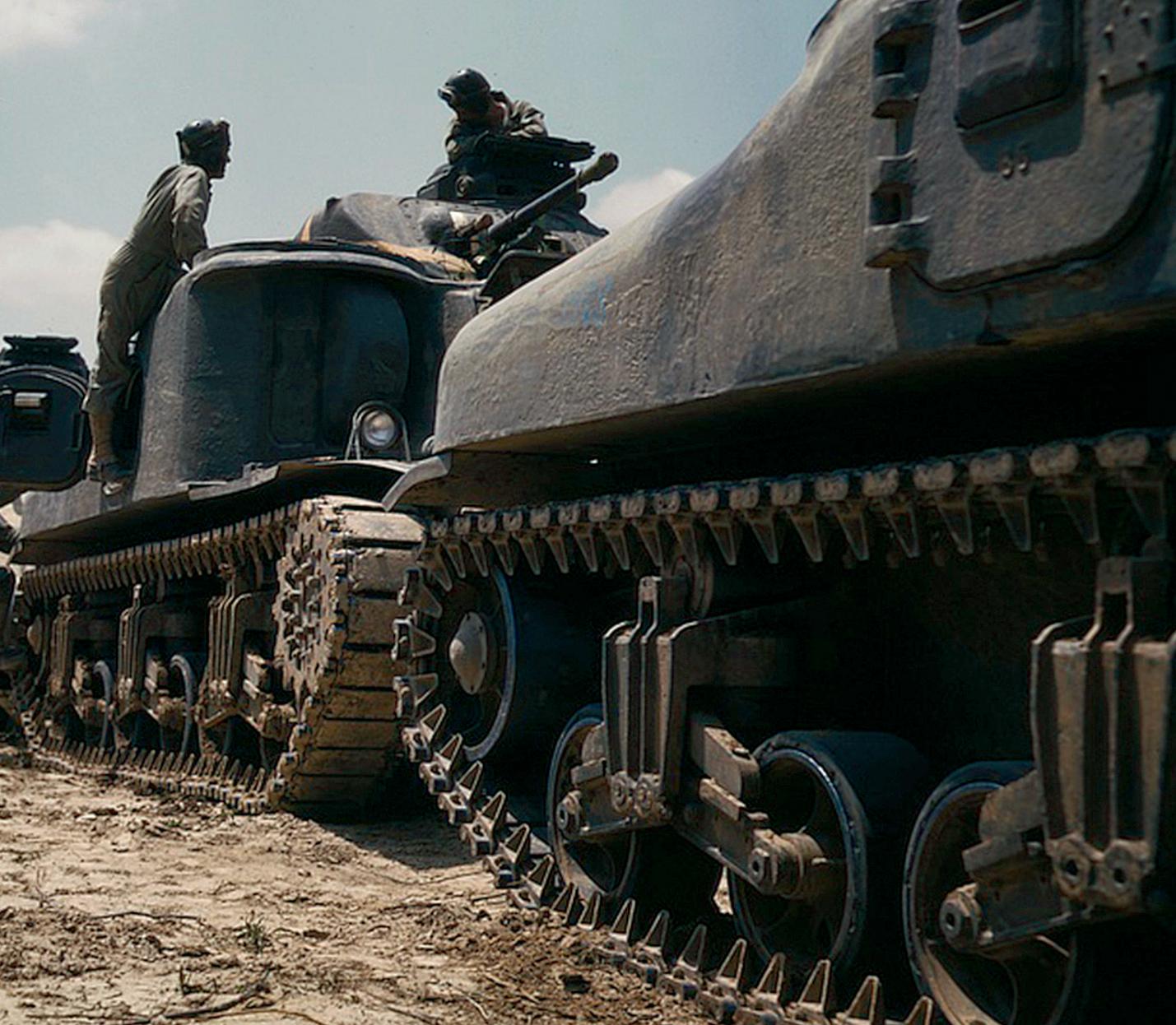

Foto: US Library of Congress / Alfred T. Palmer

morao za isti učinak približiti Tigeru na samo 500 metara. Sličan je slučaj bio sa Shermanima. Tigeri su ih mogli uništiti na udaljenosti od 1800 metara, a američki tenkovi naoružani topom od 76 mm s istom su namjerom morali doći na 700 m do nacističkog protivnika. S izvornim topom od 75 mm, Shermani nisu mogli probiti oklop Tigera ni iz neposredne blizine. Zbog toga ne čudi da su, statistički, za jedan uništeni Tiger trebala 22 tenka T-34 ili 20 Shermana. Doduše, podaci iz borbi u Normandiji ne daju takvu sliku. No to je zato što su posade Shermana vjerovala da su za njih Tigeri neuništivi. Doduše, s povećanjem udaljenosti borbe, to je bilo sve točnije. Stoga su američki tenkisti u pravilu zvali pomoć aviona ili topništva.

Svjesni da brojnošću neće zaustaviti valove sovjetskih T-34, zapovjednici Wehrmachta odlučili su staviti sve na kvalitetu. Tako je nastao teški tenk Tiger II. Zadržan je top od 88 mm jer Nijemci u tom trenutku nisu imali bolji. No zato je snažno povećana razina

Američki tenkovi M3 Lee i M4 Sherman fotografirani u lipnju 1942. u bazi Fort Knox, Kentucky

oklopne zaštite pa je masa narasla na nevjerojatnih 68 tona. To je bilo previše za motor Maybach HL230 P30, iako je isporučivao čak 700 KS. Tiger II jedva se kretao po bojištu, pod uvjetom da su zapovjednici pronašli dovoljno čvrst teren da ga izdrži. Još je veći problem bio prijevoz jer su samo najveći željeznički mostovi mogli izdržati toliku masu. Na kraju su proizvedena tek 492 primjerka. Kako su se stalno kvarili, vrlo malo ih je stvarno uporabljeno u borbama.

SAMO MASOVNOST

U trenutku njemačkog napada na SSSR 22. lipnja 1941., glavni tenk Crvene armije T-34 nije bio spreman za masovnu borbeno uporabu jer ih nije bilo dovoljno. Značajan broj stigao je u postrojbe tek početkom 1943. I onda se počela pokazivati najbolja odlika tog tenka – jednostavna i jeftina izrada koja je omogućila masovnu proizvodnju. Tako je 1940. godine proizvedeno oko 1800 primjeraka, godinu poslije 2800, da bi 1943. proizvodnja dosegla 1300 tenkova mjesečno. Do kraja Drugog svjetskog rata proizvedeno je više od 57 000 "tridesetčetvorki". Sovjetska vojska razvijat će doktrinu uporabe oklopnih snaga kao kombinaciju snažnih udara topništva i masovnih napada borbenih oklopnih vozila, prije svega tenkova. Tako će biti sve do raspada SSSR-a.

T-34 dao je golem doprinos razvoju tenkova primjenom dizelskog motora. Doduše, i on se pokazao vrlo nepouzdan, što znači da nije bio ništa ni bolji ni lošiji od benzinskih motora u njemačkim i američkim tenkovima. No, V-2 imao je i brojne

KAŠNJENJE TEŠKOG TENKA

Tijekom Drugog svjetskog rata SSSR je proizveo i seriju teških tenkova. Zadnji je bio IS-3 naoružan topom od 122 mm. Bio je to izvrstan tenk, ali došao je prekasno. No donio je neka tehnička rješenja za budućnost. Tako je kupola napravljena od lijevanog čelika, u jednom komadu sa sferičnim oblikom. Isto rješenje uporabit će se na T-55 pa potom na svim sovjetskim tenkovima sve do T-90. Top D-25 od 122 mm još uvijek ima dva milimetra veći promjer cijevi od svih zapadnih tenkova, osim od najnovijeg Rheinmetallova Panthera KF51 s topom Rh-130 L/51 od 130 mm. Upravo su iskustva s uporabom topa D-25 uvjetovala smjer razvoja sovjetskih tenkova k sve većem kalibru.

prednosti. Prva je bila znatno manja potrošnja goriva. Po dobroj cesti, T-34 mogao je s jednim punjenjem goriva prijeći nešto više od 300 km. Za usporedbu, Panther je mogao teoretski prijeći najviše 260 km. Razlika je bila još veća u borbenim uvjetima: T-34 mogao je prijeći oko 200 km, a Panther najviše 100 km. Druga velika prednost uporabe dizelskog motora bila je u tome da je dizel kao gorivo puno teže zapaliti nego benzin. Vjerojatnost da će se benzinski

Amerikanci su ovaj tenk Panther uništili u drugoj polovini 1944. kod Ploya u Francuskoj

motor zapaliti zbog kvara ili oštećenja deset je puta veća nego kod dizelskog. Stoga su i T-34 bili puno manje skloni zapaljenju. I dandanas svi tenkovi koriste dizelske klipne motore, osim američkog M1 Abramsa. On koristi plinsku turbinu, ali i ona se pokreće dizelskim gorivom.

Do 1943. godine i izvedenice T-34/85 postalo je jasno da je daljnji razvoj te platforme postao nemoguć. Zbog toga je pokrenut razvoj novog tenka T-44. Naoružan topom od 85 mm nije donio značajno povećanje borbene moći, pa vrh Crvene armije nije previše inzistirao na njegovoj proizvodnji. Zapravo je trebao biti naoružan topom D-10T od 100 mm, ali razvoj se oduljio pa je na kraju ugrađen top od 85 mm. Od 1944. do 1947. proizvedena su samo 1823 primjerka T-44. Međutim, taj je tenk postao osnova za razvoj još naprednijeg T-54, a potom i T-55. S više od 100 000 proizvedenih primjeraka (uključujući i kopije), T-54/55 najbrojniji su tenkovi svih vremena.

JEDNA IZVRSNA ODLIKA

Kad su snage nacističke Njemačke 1. rujna 1939. napale Poljsku i tako izazvale Drugi svjetski rat, američka vojska nije imala ni jedan tenk koji bi imao bar minimalnu borbenu vrijednost. Tenkovi M2 i M3 mogli su poslužiti tek za osnovnu obuku posada. Razvoj tenka M3 Lee dovršen je početkom 1941. Bio je loš, ali američke oklopne snage nisu mogle birati. S glavnim topom od 75 mm smještenim u desnoj strani tijela i kupolom na vrhu u kojoj je bio top od 37 mm više je sličio na lovca tenkova. Usprkos tome, proizveden je u više od 6000 primjeraka. Od toga je nešto više od 1300 isporučeno Sovjetskom Savezu. Nije iznenađenje da se u srazu s njemačkim tenkovima pokazao jako lošim. Zato je najbolje bojište za M3 bio – Tihi ocean. S relativno malom masom od 27 tona bilo ga je lako desantirati, a tenkovi japanske vojske bili su još gori od američkih.

Američka vojska prvi je "pravi" tenk M4 Sherman dobila tek 1942. On zapravo nije bio dobar tenk, u najboljem slučaju osrednji. Imao je jednu izvrsnu odliku, baš kao i T-34, bio je jednostavan za proizvodnju. Američka industrija u samo tri

Foto: US National Archives / Signal Corps Archive / Harding

Tvornička instalacija kupole na tenk Tiger I

godine uspjela ih je proizvesti gotovo 50 000 pa ih je bilo dovoljno i za dijeljenje Saveznicima. Tako je Crvena armija dobila više od 3600 komada.

Sherman je zapravo trebao biti privremeno rješenje do dolaska boljeg tenka. Iako se američka teška industrija upregla svim silama razviti ga, nedostatak iskustva bio je presudan. Projekt za projektom proglašeni su promašenim. Najveća su očekivanja bila od teškog tenka M6. S masom većom od 45 tona i visinom 3,23 m, bio je pravi div. Izrađeno je 40 vozila koja su se na testiranjima pokazala lošima. Amerikanci su pokušavali i dalje, no serija srednjih tenkova koji su trebali

**Američki vojnici
proučavaju
zarobljeni
sjevernokorejski
T-34 u Korejskom
ratu**

Foto: US Army via Wikimedia Commons

zamijeniti Shermane (T-20/22/23/25) bila je toliko neuspješna da ni jedan nije predložen za serijsku proizvodnju.

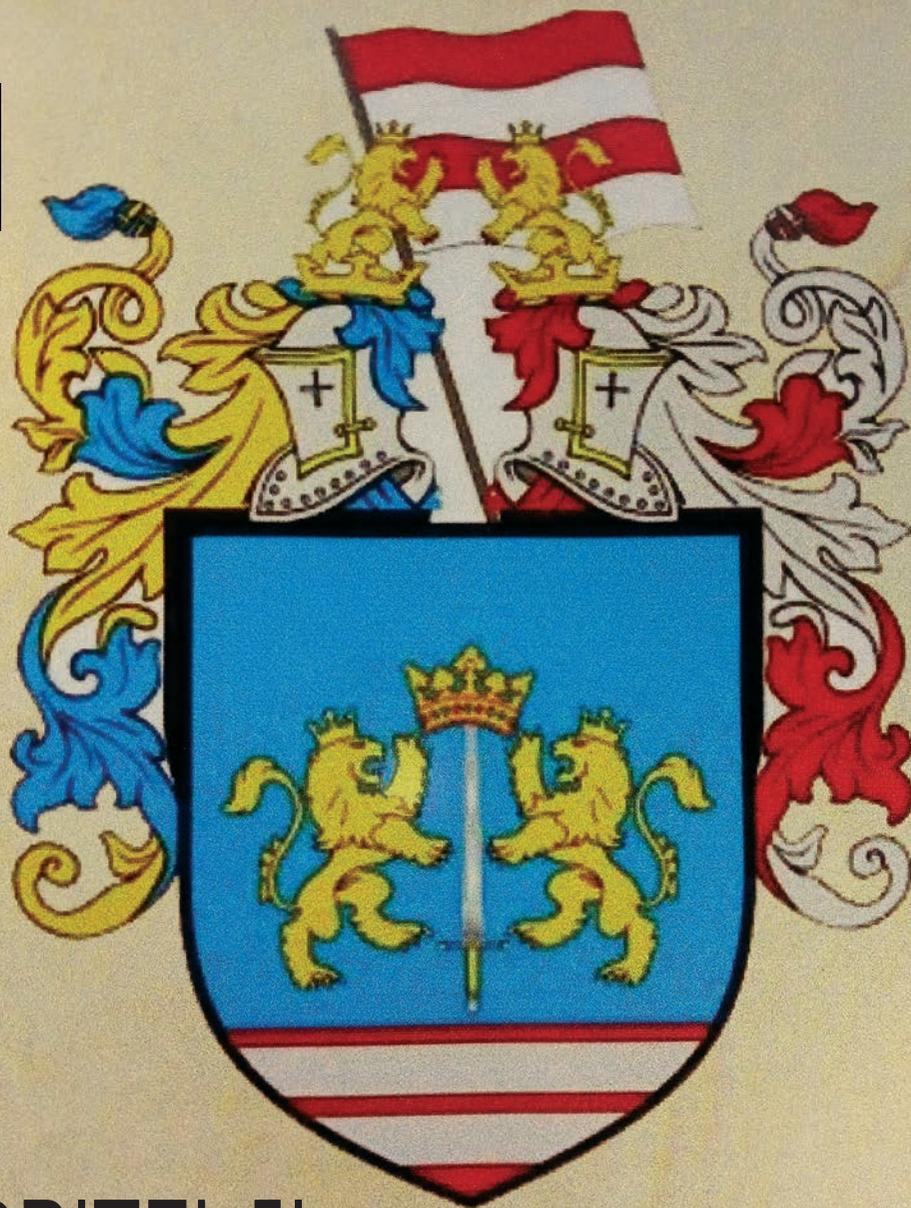
KORAK DALJE ZA AMERIKANCE

Tek je T26 (M26) Pershing bio dovoljno dobar da američka vlada i vojska odobre serijsku proizvodnju. Međutim, došla je prekasno da bi se ti tenkovi u većem broju uključili u borbe u Europi. Zato će velik broj biti uporabljen u Korejskom ratu, a ondje je do izražaja došao njegov top M3 od 90 mm. Borbene odlike tog topa bile su vrlo slične njemačkom topu od 88 mm na Tigerima, što znači da je bio jako dobar. Stoga su M3 i njegove izvedenice bili glavni topovi na američkim i mnogim zapadnim tenkovima sve do polovine 1950-ih. Onda ga je istisnuo još bolji britanski L7 kalibra 105 mm.

U odnosu na Shermana, Pershing je imao znatno veću razinu oklopne zaštite, otprilike na razini Tigera. Stoga su ta dva tenka bila otprilike jednake kvalitete. Mase tek malo manje od 42 tone, Pershing je bio znatno lakši od Tigera, onda i puno pokretljiviji. Pokretao ga je benzinski motor Ford GAF izvorno razvijen za uporabu na avionima. Zbog toga je bio napravljen od aluminija pa je imao masu od samo 653 kg. Iz 1100 kubika i osam cilindara davao je čak 500 KS. Zanimljivo je da se u stručnoj literaturi ne spominju problemi s pouzdanošću, što znači da je tvrtka Ford napravila jako dobar posao. Naravno, zbog uporabe benzina autonomnost Pershinga bila je vrlo ograničena, tek 160 kilometara. Zato je u Korejskom ratu često bio vrlo velik problem za logistiku. Za svakim je tenkom morala ići cisterna za dopunu gorivom. Tek će s tenkom M48 američka vojska dobiti prvi tenk opremljen dizelskim motorom. Baš kao i u slučaju mnogih drugih oružnih sustava tog vremena, Pershingova najveća mana bila je što je zakasnio. Sve njegove odlične borbene odlike zato nisu mogle pomoći američkim vojnicima da lakše svladaju njemački otpor. No, ponajviše s topom od 90 mm i dobro oblikovanim oklopom usmjerio je daljnji razvoj američkih tenkova tijekom 1950-ih, sve do M60. Tek će tenk M1 Abrams donijeti bitno nova tehnička rješenja.

Ilustracija grba hrvatske grane Keglevića, detalj s ploče postavljene u blizini starog rada Kostela kod Pregrade, koji je bio u njihovu vlasništvu

Tijekom 2022. bilo je sedamsto godina otkad je u ispravi hrvatskog bana spomenut prvi poznati pripadnik loze koja će se daleko razgranati te obilježiti povijest hrvatskih, ali i susjednih zemalja

STOLJEĆA OBITELJI

KEGLEVIĆ

Plemićka obitelj Keglević svoje podrijetlo vuče iz Unašica. Tako se, prema izvorima iz XIV. i XV. stoljeća, zvao distrikt smješten u srednjovjekovnoj Kninskoj županiji. Budislav je prvi Keglević zabilježen u dokumentima, pripadnik roda Prkalja. Spomenut je u ispravi bana Mladina II. Bribirskog (oko 1275. – 1341.) iz 1322. godine.

TEKST

Josip Buljan

FOTO

Domagoj Vlahović

U drugoj polovini XIV. stoljeća najistaknutiji član obitelji bio je Budislavov unuk Kegal. S ostalim pripadnicima roda, spominje se 1358. kad mu kninski župan i hrvatsko-dalmatinski ban Ivan Čuz (1331. – prije 1381.) vraća selo Brdari na Zrmanji, koje mu je prethodno oduzeo krbavski knez Grgur Kurjaković. Naravno, rod se do kraja XIV. stoljeća počinje nazivati Keglevići upravo po Kegalu. Njegov sin Stjepan dobiva 1396. od bana Nikole II. Gorjanskog (umro nakon 1433.) plemićke povlastice, pripadnici roda oslobođeni su

plaćanja jednog dukata godišnje. Taj danak prethodno je nametnuo bosanski kralj Tvrtko I. Kotromanić (oko 1338. – 1391.), koji je u zadnjim godinama svoje vladavine bio zauzeo dio zemalja Hrvatsko-Ugarskog Kraljevstva. Na Stjepanov zahtjev u Modrušu 1412. povlastice mu je potvrdio kralj Žigmund Luksemburški (1368. – 1437.), koji u pismu iz 1436. Stjepanova sina Šimuna naziva Porički. Pridjevak je proizlazio iz vrijednog obiteljskog posjeda Poričane na Zrmanji podno Kegaljgrada. Ostaci te kule i danas stoje istočno od Ervenika.

NAJVEĆA BANSKA ČAST

Od sredine XV. stoljeća pripadnici roda Keglevići Porički uglavnom se u vrelima spominju po sudbenim sporovima s Vlasima oko nekoliko sela u Kninskoj županiji. Kralj Matija Korvin (1443. – 1490.) potvrdio je 1479. članovima obitelji zemljišta i plemićke povlastice. Čini se da im je taj vladar bio sklon jer je osam godina poslije dodijelio nove posjede Šimunu Kegleviću Poričkom te njegovim sinovima Ivanu i Petru. Ivan je 1495. dobio u posjed i grad Bužim u Zagrebačkoj županiji po kojem su Keglevići u XVI. stoljeću nazvani Bužimski. Osim te obiteljske grane, postojala je i ona istočno od Une, koja je nosila pridjevak Gradački i zbog osmanlijske opasnosti morala preseliti u Slavoniju početkom XVI. stoljeća. Zbog napada Osmanlija na njihove posjede u Kninskoj županiji, i Keglevići Bužimski morali su se također iseliti na sigurnija područja. Svoje su mjesto pronašli na sjeveru Hrvatske, tj. prostorima Zagrebačke, Varaždinske i Križevačke županije. Dio ih je u XVII. stoljeću izbjegao još sjevernije - u Ugarsku. Najpoznatiji član velike hrvatske plemićke obitelji bio je Petar Keglević (oko 1500. – 1554./1555.). Istaknuo se u ratovima s Osmanlijama, posebno u Bitki za Jajce 1521. Nakon katastrofe kod Mohača 1526. i pada Hrvatsko-Ugarskog Kraljevstva, tijekom borbi za prijestolje između Ivana Zapolje (1487. – 1540.) i Ferdinanda I. Habsburškog (1503. – 1564.) stao je na pobjedničku stranu potonjeg. Zbog toga je bio nagrađen brojnim posjedima u sjevernoj Hrvatskoj, među kojima se ističu Kostel i Krapina. Kao kraljev pouzdanik dobio je istaknute dužnosti varaždinskog župana, upravitelja opatije Topusko i kraljevskog povjerenika za Hrvatsku. Konačno, 1537. godine dobio je najveću čast – postao je hrvatsko-slavonsko-dalmatinski ban. Dužnost je obnašao pet godina, nakon čega dolazi u sukob s najmoćnijim hrvatskim velikašima iz roda Zrinskih te s kraljem Ferdinandom I. Razlog sukoba bio je posjed nad gradom Čakovcem, koji je Petar dobio zahvaljujući ženidbenoj vezi njegove kćeri Ane i još jednog bogatog plemića, Gašpara Ernušta (umro 1540.). Odlukom Ugarskog sabora, 1542. bio je primoran vratiti kralju Čakovec i čitavo Međimurje.

NADGROBNA PLOČA U PREGRADI

Zbog neriješenog pitanja vlasništva nad posjedima Kostel i Krapina, otprilike u isto vrijeme, Petar Keglević dolazi u sukob s velikaškom obitelji Székely. Tek nakon pola stoljeća sukob je riješen ženidbenim vezama dviju obitelji. Nevolje za Petra nisu prestajale pa ga je tako 1546. u Kostelu zatočio tadašnji hrvatski ban i kasniji heroj Sigeta Nikola IV.

U drugoj polovini XIV. stoljeća najistaknutiji član obitelji bio je Kegal, s kojim će dotadašnji Prkalji postati poznati kao Keglevići

Tadašnji hrvatski ban i heroj Sigeta Nikola IV. Zrinski zatočio je 1546. godine Petra Keglevića

Zrinski (1508. – 1566.). Petar je ipak godinu dana kasnije od kralja dobio pomilovanje i odluku o vraćanju svih obiteljskih posjeda. Živio je još sedam ili osam godina, a njegova nadgrobna ploča nalazi se u crkvi Blažene Djevice Marije u Pregradi. Petar je imao čak osam sinova, no samo je Šimun nastavio obiteljsku lozu. Ostali su umrli od bolesti, kužnih epidemija ili u ratnim sukobima s Osmanlijama. Šimunovi nasljednici Petar i Ivan istaknuli su se u drugoj polovini XVI. stoljeća u radu Hrvatskog sabora. Treći sin, Juraj, bio je imenovan vrhovnim zapovjednikom hrvatskih vojnih postrojbi te podbanom i velikim županom Zagrebačke i Križevačke županije. Jurjev sin Petar (1603. – 1665.) istaknuo se u više polja. Bio je student prava, političar i ljetopisac, a kao vojskovođa borio se protiv Turaka i u Tridesetogodišnjem ratu. Njegov brat Nikola bio je župan u mjestu Turňa nad Bodvou u današnjoj Slovačkoj i zapovjednik utvrde Ónod u sjeveroistočnoj Mađarskoj. Veliku titulu dobio je 1671., kad je slomljena zrinsko-frankopanska urota. Postao je komornik kralja Leopolda I. Habsburškog (1640. – 1705.). Vladarova se naklonost vidjela i poslije: na saboru u Požunu 1687. Nikoli i njegovoj obitelji podijelio je nasljedno grofovstvo. Upravo je Nikola postao začetnik Ugarske, a Petrovi nasljednici ostali su hrvatska grana obitelji. Petrov unuk također se zvao Petar (oko 1660. – 1724.) i među zadnjim je zapaženijim članovima obitelji. Završio je studij filozofije, bio je banski namjesnik i veliki župan, a do mira u Srijemskim Karlovcima 1699. borio se i protiv Osmanlija. Veliko priznanje dobio je za svoju ulogu tijekom turske opsade Beča 1683. Kralj Leopold je i njemu, za vojne zasluge, 1683. dodijelio grofovsku titulu, a 1694. postao je kraljevski savjetnik. Ipak, tijekom XVIII. stoljeća Keglevići su se polako povlačili iz javnog života. Posjede su pomalo morali prodavati zbog sve većih financijskih problema. Oskar Keglević (r. 1839.) bio je poznat kao saborski zastupnik i član Narodne stranke. Nije imao muških potomaka i njegovom smrću 1918. izumrla je hrvatska loza Keglevića.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE

Na temelju članka 27. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19 – u daljnjem tekstu: Zakon) i Plana prijma osoblja za 2023. godinu u Hrvatsku vojsku s Planom promjena kategorija vojnog osoblja, KLASA: 022-03/23-42/01, URBROJ: 50301-29/23-23-2, od 6. travnja 2023., Uprava za ljudske potencijale Ministarstva obrane raspisuje

JAVNI NATJEČAJ za ugovorni prijam vojnika/mornara u djelatnu vojnu službu

U vojničku službu u trajanju od **dvije** godine **prima se 170 kandidata** za vojnika/mornara s početkom službe **13. lipnja 2023. godine**. Prijam kandidata provest će se u skladu s iskazanim potrebama prema mjestu službe i rodu/službi kako slijedi:

MJESTO SLUŽBE	BROJ KANDIDATA	ROD/SLUŽBA
Benkovac	8	Topništvo (8)
Bjelovar	2	Topništvo (1) Prometna služba (1)
Gospić	7	Pješaštvo (5) Prometna služba (2)
Karlovac	2	Tehnička služba (2)
Knin	33	Pješaštvo (30) Tehnička služba (1) Prometna služba (2)
Petrinja	73	Pješaštvo (70) Veza (1) Tehnička služba (1) Prometna služba (1)
Ploče	2	Pješaštvo (2)
Pula	4	Pomorstvo (2) Tehnička služba (2)
Sinj	6	Inženjerija (5) Oklopništvo (1)
Slunj	1	Veza (1)
Split	1	Tehnička služba (1)
Varaždin	2	Veza (2)
Velika Gorica	11	NBKO (8) Veza (3)
Zagreb	10	Veza (5) Tehnička služba (2) Prometna služba (3)
Zemunik Donji	8	Motrenje i navođenje (2) Tehnička služba (6)
SVEUKUPNO	170	170

Probni rad traje šest mjeseci.

Na javni natječaj (u daljnjem tekstu: natječaj) mogu se javiti osobe oba spola. Izrazi koji imaju rodno značenje u ovom tekstu javnog natječaja odnose se jednako na muški i ženski spol.

Kandidati moraju ispunjavati uvjete za prijam u Oružane snage Republike Hrvatske koji su propisani člancima 34. i 35. Zakona.

Posebni uvjeti za prijam vojnika/mornara propisani člankom 36. Zakona su sljedeći:

- najmanje završeno srednjoškolsko obrazovanje
- najviše navršenih **30** godina života do kraja 2023.
- uspješno završen program dragovoljnog vojnog osposobljavanja.

U vojničku službu mogu se primiti i ugovorni vojnici/mornari kojima je služba prestala na osobni zahtjev uz čestan otpust bez prava na mirovinu ako nisu stariji od 40 godina i koji uz prethodno navedene uvjete moraju ispunjavati i uvjete propisane člankom 34.b Zakona i uvjete propisane točkom 3. Odluke o uvjetima i postupku sklapanja ugovora o vojničkoj službi na neodređeno vrijeme (Narodne novine, br. 91/18).

Uz prijavu na natječaj kandidati su dužni priložiti: presliku osobne iskaznice, rodni list, svjedodžbu/diplomu o završenom obrazovanju i uvjerenje da se protiv njih ne vodi kazneni postupak, koje ne smije biti starije od šest mjeseci.

Kandidati koji ne podnesu pravodobnu i urednu prijavu ili ne ispunjavaju uvjete natječaja neće biti smatrani kandidatima prijavljenim na natječaj.

Prije prijama u službu u Oružane snage Republike Hrvatske kandidati će proći odabirni postupak tijekom kojeg će oni koji nisu ispunili uvjete biti isključeni iz postupka na temelju službenih podataka iz vojne evidencije, rezultata psihologijskih ispitivanja i zdravstvenih pregleda te drugih provjera prema propisima za prijam u djelatnu vojnu službu.

Kandidati će biti raspoređeni u skladu sa stečenom vjnostručnom specijalnosti i potrebama Oružanih snaga Republike Hrvatske.

Prijave s dokazima o ispunjavanju uvjeta natječaja podnose se područnom odsjeku za poslove obrane prema mjestu prebivališta kandidata ili Središnjici za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb, u roku od **15 dana** računajući od dana objave natječaja u Narodnim novinama.

Informacije u vezi s natječajem mogu se dobiti na internetskoj stranici Ministarstva obrane (www.morh.hr), na telefone 01/3784-812 i 01/3784-813 te u područnim odjelima i područnim odsjecima za poslove obrane.

REPUBLIKA HRVATSKA MINISTARSTVO OBRANE

Na temelju članka 27. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19 – u daljnjem tekstu Zakon), članka 4. stavka 2. Pravilnika o kriterijima i postupku odabira osoba koje se upućuju na osposobljavanje za časnika (Narodne novine, br. 158/13) i Plana prijma osoblja za 2023. godinu u Hrvatsku vojsku s Planom promjena kategorija vojnog osoblja, KLASA: 022-03/23-42/01, URBROJ: 50301-29/23-23-2 od 6. travnja 2023., Uprava za ljudske potencijale Ministarstva obrane raspisuje

JAVNI NATJEČAJ za prijam kandidata za časnike – vojne pilote

Izrazi koji imaju rodno značenje u ovom tekstu javnog natječaja odnose se jednako na muški i ženski spol.

Ministarstvo obrane prima:

deset kandidata za časnike – vojne pilote (završen najmanje preddiplomski sveučilišni studij ili stručni studij bilo kojeg usmjerenja).

Kandidati moraju ispunjavati opće uvjete za prijam u Oružane snage Republike Hrvatske koji su propisani člankom 34. Zakona te ne mogu biti primljene osobe za čiji prijam postoje zapreke iz članka 35. Zakona.

Dobno ograničenje:

Kandidati mogu imati najviše navršenih 27 godina do kraja 2023.

Kandidati koji nisu završili program dragovoljnog vojnog osposobljavanja bit će upućeni na dragovoljno vojno osposobljavanje.

Prije upućivanja na dragovoljno vojno osposobljavanje kandidati trebaju uspješno završiti pripremno osposobljavanje (selekcijско letenje).

Po uspješnom okončanju dragovoljnog vojnog osposobljavanja odabrani kandidati za časnike vojne pilote bit će upućeni na Temeljnu časničku izobrazbu.

Nakon završetka časničke izobrazbe kandidati će biti primljeni u djelatnu vojnu službu, bit će im dodijeljen prvi časnički čin i bit će raspoređeni na časničku dužnost.

Mjesto osposobljavanja i mjesto službe: teritorij Republike Hrvatske.

Svi kandidati uz vlastoručno potpisanu prijavu moraju priložiti:

- životopis
- dokaz o odgovarajućem stupnju obrazovanja (preslika diplome)
- potvrdu odnosno ispis iz elektroničkog zapisa podataka iz područja radnih odnosa koji vodi Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje
- dokaz o državljanstvu RH (preslika domovnice ili osobne iskaznice)
- dokaz da se protiv kandidata ne vodi kazneni postupak (ne stariji od šest mjeseci).

Prije upućivanja na osposobljavanje kandidati prolaze poseban odabirni postupak.

Kriteriji i postupak za utvrđivanje uvjeta propisani su Zakonom i Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 13/14, 134/15 i 138/15).

Ministarstvo obrane isključivat će tijekom odabirnog postupka kandidate koji nisu ispunili neke od uvjeta.

Prijave s dokazima o ispunjavanju traženih uvjeta dostavljaju se u Središnjicu za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb. Dodatne obavijesti kandidati mogu dobiti na tel: 01/3784-636.

Rok za podnošenje prijave na natječaj je 14 dana od dana objave u Narodnim novinama.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE

Na temelju članka 27. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19) i u skladu s člankom 8. Pravilnika o načinu i postupku privlačenja, oglašavanja i odabira za prijam u djelatnu vojnu službu i kadetsku službu (Narodne novine, br. 158/13, 77/15, 14/17 i 91/18), raspisuje se

JAVNI NATJEČAJ ZA PRIJAM U KADETSKU SLUŽBU

U akademskoj godini 2023./2024. u status kadeta/kadetkinja bit će primljeno **do 20 kandidata/kinja** upisanih na prvu godinu sveučilišnog integriranog prijediplomskog i diplomskog studija na:

SVEUČILIŠTU U SPLITU

– **Sveučilišni integrirani prijediplomski i diplomski studij Vojno pomorstvo.**

Rok za podnošenje prijava je **12. svibnja 2023.**

Kandidati/kinje prijavljuju se u propisanom roku elektronički Središnjem prijavnom uredu na portalu *postani-student* (<https://www.postani-student.hr>) i pismeno na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

Uz prijavu kandidati/kinje trebaju priložiti:

- zamolbu sa životopisom, adresom i brojem telefona/mobitela
- presliku osobne iskaznice
- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

Ako se prijavi na više vojnih studijskih programa, kandidat/kinja šalje samo jednu prijavu u kojoj mora jasno navesti za koje se sve vojne studijske programe natječe.

UVJETI KOJE KANDIDATI/KINJE MORAJU ISPUNJAVATI:

- državljanstvo Republike Hrvatske
 - rođen/a 2001. godine ili kasnije
-

- završena četverogodišnja srednja škola
- da se protiv njega/nje ne vodi kazneni postupak po službenoj dužnosti
- da nije pravomoćno osuđivan/a za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1. alineji 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19)
- da je upisan/a na prvu godinu redovitog studija (u prvom upisnom roku u srpnju 2023.)
- ispunjeni zdravstveni, psihički, tjelesni i sigurnosni kriteriji za kadete/kinje propisani Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 13/14, 134/15 i 138/15), koji će se po pozivu Ministarstva obrane utvrditi u posebnom postupku prije upisa na sveučilišni studij.

Kandidate za kadete/kinje koji ispunjavaju propisane uvjete za prijam u kadetsku službu i koji se u propisanom postupku elektronički prijave Središnjem prijavnom uredu na portalu *postani-student* u roku navedenom u natječaju, Ministarstvo obrane pozvat će na odabirni postupak.

U odabirnom postupku kandidati/kinje moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kadete. Odabirni postupak ne boduje se, ali njegovo je zadovoljavanje preduvjet zadržavanja na listi kandidata zainteresiranih za vojne studije na portalu *postani-student*.

Svi kandidati koji zadovolje uvjete odabirnog postupka Ministarstva obrane rangiraju se na listi kandidata/kinja za odabrani studijski program na portalu *postani-student* u skladu s bodovima ostvarenim na ispitima državne mature i uspjehom u srednjoj školi unutar upisne kvote.

U kadetsku službu primaju se svi kandidati/kinje koji su stekli pravo upisa na vojni studij u prvom upisnom roku u srpnju 2023.

Prije potpisivanja ugovora o kadetskoj službi Ministarstvo obrane provjerit će po službenoj dužnosti nepostojanje zapreka za prijam u službu u Oružane snage iz članka 35. stavka 1. alineje 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

U slučaju nepopunjenosti upisne kvote na studiju Vojno pomorstvo nakon završenog srpanjskog upisnog roka, otvorena je mogućnost prijave kandidata/kinja za rujanski upisni rok za koji će biti objavljen novi natječaj Ministarstva obrane, a sve informacije bit će dostupne i na internetskim stranicama www.morh.hr.

Upise na sveučilišni studij iz ovog natječaja kandidati/kinje provode u skladu s propisima i uvjetima javnog natječaja koji raspisuje Sveučilište u Splitu, a u skladu s obavijestima objavljenim na mrežnim stranicama Ministarstva obrane i vojnih studija (<https://www.vojni.unist.hr>).

Kandidati/kinje koji zadovolje uvjete odabirnog postupka i upišu sveučilišni studij iz ovog natječaja bit će krajem kolovoza pozvani na pripremni kamp koji će se provesti tijekom rujna 2023.

Tijekom školovanja kadeti/kinje ostvaruju prava propisana Pravilnikom o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju (Narodne novine, br. 158/13, 5/17, 55/19 i 139/20).

Nakon završenog sveučilišnog integriranog prijediplomskog i diplomskog studija kadeti/kinje bit će primljeni u djelatnu vojnu službu te imaju mogućnost stalnog stručnog usavršavanja, profesionalnog razvoja i sudjelovanja u nacionalnim i međunarodnim aktivnostima.

Informacije u vezi s natječajem nalaze se na internetskoj stranici Ministarstva obrane <https://www.morh.hr>, a dodatne obavijesti kandidati/kinje mogu dobiti na telefone referade Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman" (021/354-927), Središnjice za upravljanje osobljem (01/3784-812 i 01/3784-814) te u područnim odjelima i područnim odsjecima za poslove obrane.

HMDCDR

U Dubrovniku je od 12. do 14. travnja u organizaciji Hrvatskog memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskog rata održan 15. državni stručni skup Južno bojište – deblokada Dubrovnika i oslobađanje juga Republike Hrvatske tijekom druge polovice 1992. godine

TEKST

Tomislav Vidaković

FOTO

Tomislav Vidaković, Tomislav Brandt

STRUČNI SKUP DEBLOKADA DUBROVNIKA

Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata već više godina organizira stručne skupove za profesore povijesti osnovnih i srednjih škola kako bi se detaljnije upoznali s najvažnijim bitkama u Domovinskom ratu te ih puno lakše prenijeli svojim učenicima. Tema ovogodišnjeg skupa bila je deblokada Dubrovnika i oslobađanje juga Hrvatske. Kroz predavanja i sjećanja ratnih zapovjednika koji su u tom razdoblju imali važnu ulogu u provedbi operacija na Južnom bojištu: general-pukovnika Marijana Marekovića – tadašnjeg zapovjednika 1. brigade ZNG-a; generala zbora Mirka Šundova – tadašnjeg

zapovjednika 4. brigade ZNG-a, te brigadnog generala Veselka Gabričevića – tadašnjeg zapovjednika obrane Općine Dubrovnik, sudionici su se upoznali s najvažnijim taktičkim i operativnim detaljima.

Osim njih, doc. dr. sc. Ana Holjevac Tuković iz HMDCDR-a govorila je o razmjerima ratne štete na dubrovačkom području, dr. sc. Ivan Radoš iz HMDCDR-a prezentirao je kronologiju vojnih operacija na Južnom bojištu od travnja do listopada 1992., a prof. dr. sc. Ante Nazor govorio je o dokumentima neprijateljske strane iz 1991. i 1992. o borbama na jugu Republike Hrvatske. Okupljene je pozdravio župan Dubrovačko-neretvanske županije

Nikola Dobrosravić, dubrovački biskup mons. Roko Glasnović te ratni zapovjednik SJP PU dubrovačke "Grof" Ile Topuzović. Organizaciju skupa podržao je potpredsjednik Vlade RH i ministar hrvatskih branitelja Tomo Medved, ministrica kulture i medija dr. sc. Nina Obuljen Koržinek i ministar unutarnjih poslova dr. sc. Davor Božinović, te posebno Središnji ured za Hrvate izvan RH i njegov predstojnik Zvonko Milas, kao i Dubrovačko-neretvanska županija i Grad Dubrovnik, koji su omogućili terensku nastavu brodom po bokotorskom zaljevu i obilazak Kotora, Perasta i otočića Gospe od Škrpjela.

DEZINFORMACIJE I LAŽI KAO OPRAVDANJE ZA AGRESIJU

Dubrovnik i njegovo šire područje napali su Užički i Titogradski korpus, snage Vojnopomorskog sektora Boka te snage Teritorijalne obrane iz Crne Gore i istočne Hercegovine 1. listopada 1991. iz Popova polja i područja

Pismo Vlade Republike Srbije upućeno Vladi Republike Hrvatske 5. listopada 1991., u tijeku žestokih napada JNA i srpsko-crnogorskih snaga na Dubrovnik i Hrvatsku.

VLADA REPUBLIKE SRBIJE – PRESEDNIK
Beograd, 05. oktobar 1991.
VLADI REPUBLIKE HRVATSKE
Zagreb

Na svojoj sednici od 04. oktobra 1991. g. Vlada Republike Srbije upozнала se sa opasnostima kojima je izloženo civilno stanovništvo i grad Dubrovnik, koji predstavlja deo istorije srpskog i hrvatskog naroda, kao i veličanstveni spomenik svetske kulturne baštine.

Vaša odluka da u gradu od neprocenive istorijske i kulturne vrednosti smestite vaše paravojne formacije, crne legije i mnogobrojne strane plaćenike i da sa tog prostora započnete oružane napade na naseljena mesta u Hercegovini i Boki Kotorskoj predstavlja krajnje necivilizovan, nehuman i nedostojan čin.

Nadamo se da ste i sami postali toga svesni i da ćete uložiti potreban napor da sprečite te vaše oružane formacije da razore Dubrovnik, kao što su to učinile sa mnogim drugim gradovima.

Upućujući vam ovaj poziv da sprečite razaranje Dubrovnika, Vlada Republike Srbije izražava čvrsto uverenje da će svi pripadnici JNA i jedinica TO uložiti maksimalne napore da se sačuva ovaj istorijski grad.

*Predsednik
Dragutin Zelenović*

Crne Gore. Pridružile su im se i snage MUP-a Crne Gore. Agresor je na početku napada gradu koji je bio u potpunom okruženju, s oko 60 000 stanovnika i izbjeglica, prekinuo dotok vode i struje te nametanjem pomorske blokade sprečavao dovoz hrane i lijekova. Uz navedeno, agresor je topnički napadao i povijesnu jezgru Grada, upisanu 1979. na UNESCO-ov Popis svjetske baštine.

Dubrovnik je posebno žestoko napadan od 9. do 13. studenog, te 6. prosinca 1991., kad je pretrpio najveća razaranja u svojoj povijesti još od potresa 1667. godine. Zapovjednik trebinjske motorizirane brigade JNA kapetan Vladimir Kovačević tad je izdao zapovijed kako "sve treba izravnati sa zemljom", a njegovi su vojnici tu zapovijed poslušno izvršili, što je bilo vidljivo po broju žrtava i šteti koju je grad pretrpio.

Podgorički list *Pobjeda* tad je izvještavao kako se u borbu uključilo tisuću dobrovoljaca iz Crne Gore, a s naslovnice je poručeno: "Grad mora pasti". Velikosrpska je propaganda napad agresorskih snaga iz Crne Gore i istočne Hercegovine na Republiku Hrvatsku i dubrovačko područje u jesen 1991. nazvala "Rat za mir", pokušavajući prikriti i minorizirati stvarni, osvajački karakter tog rata i napada na Hrvatsku. Brojne dezinformacije plasirane su crnogorskoj javnosti s ciljem da se što više prikloni službenom narativu o nužnosti napada na Dubrovnik i osvajanja tog dijela RH.

Ante Nazor upozorio je na dokumente koji potvrđuju kako su JNA i srpsko-crnogorske vlasti pokušavale naći opravdanje za napad na Dubrovnik. Tako je na 4. izvanrednoj sjednici Skupštine Republike Crne Gore 4. listopada 1991. pukovnik Božidar Babić, tadašnji ministar narodne obrane Republike Crne Gore, kao opravdanje za napad na Dubrovnik naveo da "stalnim provokacijama i sve otvorenijim ispoljavanjem teritorijalnih pretenzija ustaške vlasti u Hrvatskoj, bez-

HMDCDR

Deblokada Dubrovnika

(18. svibnja – 30. lipnja 1992.)

- polazni položaji poboljšani s više malih akcija; snage 1. brigade ZNG-a prelaze 9. svibnja most u zaljevu Bistrini
- opći napad počeo 18. svibnja 1992.
- napredovanje "korak po korak" iz više smjerova s osloncem na dominantne visove
- deblokiran Pelješac s kopna, oslobođeno Slano, 1. i 4. brigada ZNG-a spajaju se 8. lipnja u selu Zavali
- 26. svibnja snage 163. brigade HV-a izlaze iz opkoljenog Dubrovnika i oslobađaju Župu dubrovačku, Brgat, Orašac i Osojnik i spajaju se sa 1. brigadom ZNG-a.

bjednost Crne Gore bila neposredno ugrožena", te poručio kako, "oružanim snagama Jugoslavije Crna Gora daje punu podršku jer je JNA crnogorska i jugoslovenska po svom biću i po svojoj namjeni". Kao argument za bestijalnu agresiju na Hrvatsku naveo je i da "treba, konačno, na silu odgovoriti još većom silom". Na kraju govora pukovnik Babić zaključio je kako je: "Mobilizacija na teritoriji Crne Gore izvedena vrlo uspješno, tako da su ratne jedinice JNA i TO spremne za potpuno izvršavanje postavljenih zadataka. Ofanziva koja se izvodi već tri dana na širem području Dubrovnika i Konavala ima osnovni cilj da se bez ikakvih uslova razoružaju sve ustaške snage i naoružano stanovništvo na tom prostoru. Mogu da vas obavjestim da se operacija izvodi uz stalnu podršku avijacije, artiljerije, raketnih jedinica i pomorskih snaga. Ustaške snage su rasječene na nekoliko cjelina i u toku je njihovo razbijanje i razoružavanje." Nazor je istaknuo da je ta izjava očit pokušaj da se napad na Dubrovnik i Republiku Hrvatsku prikaže kao reakcija zbog "neposredne ugroženosti Crne Gore". Dodao je kako i komentar novinara *Pobjede*, "da građani Trebinja u istočnoj Hercegovini pozdravljaju vojnike JNA koji su krenuli osvojiti

Dubrovnik i razoružati sve fašiste u Hrvatskoj", pokazuje da su agresiju na Hrvatsku 1991. velikosrpski ideolozi pokušavali opravdati gotovo na isti način kao što to danas rade prorežimski mediji u Moskvi, pokušavajući opravdati brutalnu agresiju Rusije na Ukrajinu.

Apsurdnost velikosrpske agresije i okupacije dijela juga Republike Hrvatske te neutemeljenost "argumenata" koji su navedeni kao povod za agresiju, potvrđuju i sljedeći podaci. Tijekom operacije Konavle hrvatske snage oslobodile su 30 naselja u Konavlima, između Cavtata i Vitaljine, koja su u jesen 1991. okupirale srpsko-crnogorske snage. U tim naseljima je, prema popisu stanovništva iz 1991., živjelo 90,8 % Hrvata, 3,6 % Srba i 5,6 % ostalih. Udio Hrvata kretao se od 77,6 % u Cavtatu do 100 % u pet naselja (Brotnice, Duba Konavoska, Kuna Konavoska, Stravča i Šilješki).

Istodobno, upravo je napad JNA i srpsko-crnogorskih "rezervista" na Dubrovnik do kraja razgolatio pravi razlog velikosrpske agresije na Hrvatsku, potvrdivši da hrvatski gradovi nisu napadnuti zbog "deblokade vojarni JNA" ili zaštite "ugroženog srpskog stanovništva", kako je govorilo vodstvo JNA, nego zbog osvajanja teritorija. U Dubrovniku i njegovoj bližjoj okolici nije bilo vojarni JNA, niti su Srbi, kojih je u Općini Dubrovnik 1991. bilo 6,67 % (4765) u odnosu na ukupan broj stanovnika (71 419, od toga 58 836 Hrvata), bili ugroženi.

187 DANA U OKRUŽENJU

Sve to plasiranje dezinformacija o stanju u Dubrovniku početkom proljeća 1991. s naše se, hrvatske strane shvaćalo kao jasan znak za pripremu na rat, što su dubrovačke vlasti ozbiljno shvatile i prionule na posao. Tako su se počele organizirati obrambene postrojbe koje su u početku bile sastavljene uglavnom od

pripadnika MUP-a i dragovoljaca. General Gabričević istaknuo je da bi bilo iluzorno uspoređivati naše snage sa snagama agresora s obzirom na količinu naoružanja i ljudstva kojima je agresor raspolažao. Na terenu je to izgledalo tako da je hrvatskih branitelja krajem rujna 1991. bilo oko tisuću na području cijele Općine Dubrovnik, a oni su na sebe vezali oko 30 000 srpsko-crnogorskih agresorskih vojnika. S obzirom na takav omjer oružane sile, ne iznenađuje činjenica da se Dubrovnik našao u okruženju u kojem je proveo 187 dana, od 13. studenog 1991. do 26. svibnja 1992. godine. General Gabričević podsjetio je okupljene na izazove borbe i života u okruženju neprijateljskih snaga. Naglasio je kako su opremanje oružjem i opskrba streljivom, hranom, odjećom i gorivom išli isključivo morskim putem. Pomorsku blokadu probijao je Odred naoružanih brodova pod zapovjedništvom Aljoše Nikolića, čiji su pripadnici u gliserima uspješno prolazili kraj neprijateljskih brodova i dostavljali gradu namirnice potrebne za koliko-toliko normalan život.

Kad je u pitanju vođenje i zapovijedanje postrojbama i cjelokupnim sustavom, general Gabričević rekao je kako je Zapovjedništvo obrane moralo tijesno surađivati sa svim čimbenicima koji utječu na civilni život i vojna djelovanja, uključujući Krizni stožer, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Centar za obavješćivanje i uzbunjivanje, zdravstvene ustanove, gospodarske subjekte, Civilnu zaštitu, Crveni križ, svećenstvo i sredstva informiranja. Naglasio je da je razmjena informacija među svim tim subjektima bila vrlo brza i učinkovita te u tome, uz iznimnu hrabrost hrvatskih branitelja, i leži ključ obrane Dubrovnika u vrijeme okruženja.

DEBLOKADA

Grad je počeo polako, ali sigurno izlaziti iz okruženja već 18. svibnja. Tad je koordiniranim djelovanjem 1. i 4. gardijske brigade počelo probijanje neprijateljskog okruženja. General Mareković, ratni zapovjednik 1. gbr, istaknuo je da su borbe vođene na zahtjevnom i nepristupačnom krškom terenu u teškim vremenskim uvjetima. Rekao je da je nedostatak snaga za napadnu operaciju nametala etapnu provedbu operacije, brigade ZNG-a kao nositelje, dalje međuetapne stanke, odnosno izbor napada-obuhvata čime je srpskim snagama onemogućena organizacija obrane. "Neprijateljske snage, JNA – Podgorički kor-

Naoružanje hrvatskih branitelja na početku velikosrpske agresije 1991. godine:

- automatske jurišne puške 7,62 mm – 500 kom.
- poluautomatske puške 7,62 mm – 50 kom.
- puškostrojnice 7,9 mm – 3 kom.
- ručni bacač M-57 – 1 kom.
- top 85 mm – 2 kom. (85 projektila za oba topa)
- top 76 mm ZIS – 3 kom. (100 projektila za sva tri topa)
- više lovačkih pušaka i pištolja.

Naoružanje hrvatskih branitelja u svibnju 1992.:

- tenkovi T-34 – 6 kom.
- samohodna oružja 90 mm – 3 kom.
- top 76 mm ZIS – 5 kom.
- top 76 mm M48B-1 – 9 kom.
- top 88 mm – 4 kom.
- top 85 mm – 2 kom.
- laki lanser raketa 128 mm – 3 kom.
- 9 K11 Maljutka protuoklopna raketa – 5 kom.
- bestrajni topovi 82 mm – 2 kom.
- protuavionski top 40 mm – 3 kom.
- protuavionski top 20/3 M55 – 5 kom.
- protuavionski top 20/1 – 7 kom.
- minobacač 120 mm – 9 kom.
- laki prijenosni sustav protuzračne obrane Iгла – 2 kom.
- laki prijenosni sustav protuzračne obrane 9K32 Strela 2 – 3 kom.

Odred naoružanih brodova imao je 22 plovila (uglavnom glisera), od kojih je pet bilo naoružano strojnicom M2 Browning kalibra 12,7 mm, a jedan je bio naoružan i topom Oerlikon kalibra 20 mm.

pus, Užički korpus, JRM, pobunjeni Srbi i paravojne formacije, u više su navrata pokušale zauzeti lijevu obalu Neretve s ciljem zauzimanja Ploča i odsijecanja Dubrovnika", istaknuo je general Mirko Šundov, ratni zapovjednik 4. gbr. Dodao je kako su jake i kombinirane napade topništva i zrakoplova često pratila ubacivanja diverzantskih skupina te napadi pješastva i tenkova. General Šundov objasnio je i kako su naše snage provodile uspješnu obranu, pri čemu je 4. gbr provodila dijelom i aktivnu obranu prilikom koje su iznenadnim protunapadima i zasjedama osvajani neprijateljski položaji, čime se spriječilo zauzimanje lijeve obale Neretve, a samim tim i odvajanje dubrovačkog područja od ostatka zemlje.

Ana Holjevac Tuković istaknula je da izravne dokumentirane vrijednosti šteta na imovini građana, tvrtki i sustava gospodarske infrastrukture u Dubrovačko-neretvanskoj županiji iznose 593.463.000 eura; da izravna šteta na velikim sustavima gospodarske infrastrukture iznosi 108.533.000 eura; na pokretnoj imovini građana 53,9 milijuna eura, a na nepokretnim kulturnim dobrima 29,2 milijuna eura. Usprkos svim izazovima, hrvatski branitelji uspjeli su 1991. obraniti Dubrovnik te uz pomoć pristiglih snaga iz drugih dijelova zemlje razbiti neprijateljsku opsadu. Operacijama Tigar, Oslobođena zemlja, Konavle i Vlačica do kraja listopada 1992. oslobodili su privremeno okupiran državni teritorij na krajnjem jugu i izišli na granicu Republike Hrvatske.

DOMOVINSKI RAT

Spoznaja da o smrtno stradaloj vukovarskoj djeci ne zna koliko bi željela i da te informacije nisu još uvijek detaljno obrađene ponukala je našu sugovornicu Ani Galović na dugogodišnje istraživanje, koje je rezultiralo dvama izdanjima knjige *Mama, ne vidim nebo*

PRIČE SRCEM I BOLI ŠLINGANE

RAZGOVARALA

Andrea Pavlič

FOTO

Kristijan Kro

Postoje teme o kojima se premalo govori i zna. Skrivenim pod teretom vlastitog užasa, uz neizbježan protok vremena, prijeti im opasnost od trajnog zaborava. Želeći o njima glasno i jasno progovoriti, zabilježiti ih kao vječan spomen, tog se posla prihvatila Ani Galović – magistra filozofije i teologije koja se bavi spisateljskim, novinarskim te pedagoškim radom s osobama s intelektualnim oštećenjem, logoterapeutkinja, autorica bloga *Žute čizme* – mlada i iznimno empatična žena, rođena nekoliko godina prije Domovinskog rata, odrasla u Ivaničkom Graberju blizu Zagreba.

Na temelju tek nekoliko iznesenih podataka mogli bismo reći da ste u središte svojeg interesa stavili čovjeka. Koliko je danas čovjek, i to onaj nepoznati, o kojem se gotovo ništa ne zna ili se o tome šuti, zanimljiva tema?

Mislim da nepoznati ljudi oko nas nose pitanja pred čovjeka koja ga mogu privući kako bi vidio što sve ima ispod površine. Rekla bih da su nepoznate sudbine ljudi koji su preživjeli ratna stradanja, nosili se

I danas, hodajući šetnicom uz Dunav, ako sklopite oči i čujete vjetar, čuju se i koraci Žute čizme. Zvuk koraka slobodne vukovarske mladosti!

s malignom bolešću, možda su im bliski članovi obitelji osobe s intelektualnim oštećenjem, neizmjerena inspiracija za današnju, vrlo brzu i klikom dostupnu svakodnevicu. Osobno su mi priče, događaji i svjedočanstva o ljudskim sudbinama koje su teške posebna inspiracija i motivacija. One su obilježile ne samo vrijeme mojeg školovanja i sazrijevanja već i taj put nekako zapečatile i u spisateljskom smislu. Teško ćete se čovjekom o kojem se šuti baviti ako ne uključite u sebi empatiju i onu duhovnu dimenziju kako je god tko nazivao i živio.

Bavite se i logoterapijom. Što je to logoterapija i kako se postaje logoterapeut?

Logoterapija je psihoterapijski pravac koji je utemeljio bečki neuropsihijatar Viktor Frankl. S obzirom na svoje židovsko podrijetlo i vrijeme u kojem je živio i radio, vrijeme Drugog svjetskog rata, deportiran je u koncentracijski logor. U logorima je proveo ukupno četiri godine. Za to vrijeme njegova supruga i djeca ubijeni su u plinskim komorama. Kako bi pokušao održati zdrav razum u takvim neljudskim uvjetima zarobljenštva i svakodnevnog suočavanja sa smrću, pokušavao je rekonstruirati svoj stručni rukopis na kojem je radio u prijeratno vrijeme, a koji su mu pri dolasku u "kamp" oduzeli. Nakon oslobođenja iz logora i povratka u rodni Beč napisao je knjigu od svega tridesetak stranica kojoj je izvorno dao naziv – *Zašto se niste ubili?* U knjizi ne donosi povijesne činjenice o stradanju Židova u koncentracijskim logorima, već razvija treći bečki pravac, nakon Freudove analize i Adlerove individualne psihologije – logoterapiju. Logoterapija je psihoterapija usmjerena na liječenje smislom. Odnosno, na svojem primjeru, svojem iskustvu u zarobljeništvu Frankl donosi psihološke poveznice i zaključke kako su zarobljenici koji su dali smisao svojoj patnji, odnosno koji su pronalazili smisao u svakom danu uspjeli preživjeti strahote koncentracijskih logora. Kasnije razvija logoterapiju i primjenjuje je s osobama koje su kao i on preživjele razna traumatska iskustva ili su ih u životu doživljavala u obitelji kroz različite kronične bolesti, pa sve do pokušaja suicida. Viktor Frankl ostavio je nemjerljiv pečat na razvoj psihologije stoga je logoterapija u Europi i Južnoj Americi vrlo cijenjena. Logoterapeutom se postaje kao i terapeutom ostalih psiholoških pravaca – nakon završenog studija psihološkog ili društvenog smjera upisuje se četverogodišnja edukacija.

MAMA, NE VIDIM NEBO

U digitaliziranom vremenu u kojem se svijet vrti oko malih zaslona – i doslovno i preneseno – Ani

je započela krvav rad. Tijekom višegodišnje potrage, marljivo proučavajući brojne izvore s početka 1990-ih, u emotivno teškim susretima s preživjelom rodbinom i prijateljima smrtno stradale djece te novinarima, inspektorima za ratne zločine i svećenicima, došla je do zastrašujućih podataka. Na vukovarskom su području od ljeta 1991. do proljeća 1992. od zločinačke ruke smrtno stradala 33 djeteta. Rezultat Anina rada dva su izdanja knjige *Mama, ne vidim nebo*, objavljena 2020. i 2021. u izdanju Ogranka Matice hrvatske u Bizovcu. U knjizi su kronološki poredane precizno sastavljene priče, upotpunjene sačuvanim fotografijama, obično nasmijanih lica. Neke obitelji, nažalost, nisu uspjele sačuvati, a neke ni snimiti, barem jednu fotografiju. U tih su nekoliko mjeseci na malom području ugašena 33 mlada života: od nekoliko sati stare Antonije, kojoj su roditelji tek 1994. istog dana izvadili i rodni i smrtni list, do mladića Tomislava, kojeg je sedam dana dijelilo od punoljetnosti. Ani je neumorno pisala o djeci koja nisu stigla odrasti. Tijela neke od njih još uvijek nisu ni pronađena ni identificirana, puno je roditelja preminulo. Ani je ubijene, poginule i nestale, različitih narodnosti i vjeroispovijesti, približila nama živima i ostavila važnu zadaću: govorimo i pišimo o njima, obidimo u tišini njihova posljednja počivališta širom Hrvatske, od mjesta u kojima su odrasli, Vukovara, do mjesta u kojima su obitelji našle novi dom. Budimo poput članova njihovih obitelji, koji obilazeći grobove čuvaju spomen za sva vremena.

Pogovor prvom izdanju knjige napisao je Nenad Barinić Nenoos – otac četvero djece, hrvatski branitelj, umirovljeni policijski službenik, crtač fotorobota, zaštitar prirode i bajker, čovjek koji više od 20 godina istražuje sudbine zatočenih i nestalih. O Nenadu Bariniću već smo pisali u Hrvatskom vojniku (Naš prijatelj Haš, HV br. 643), predstavljajući njegov strip-album *Vukovar: Haš* posvećen nestalom prijatelju hrvatskom branitelju Mladenu Čupiću-Hašu. Svoj obol dala je i Vukovarka, književnica i vukovarska braniteljica Tanja Belobrajdić. Oba je izdanja Anine knjige slikovnim prilozima osnažio i oplemenio, približavajući čitatelju svu težinu priče, njemački ilustrator Vladimir Köter. Drugo izdanje, osim što je dopunjeno, donosi i tekstove dvojice inspektora za ratne zločine – Vladimira Dzura i Vladimira Šaririja, te pogovor fra Ivica Jagodića. Ani Galović ističe kao iznimnu vrijednost i čast što je u drugom, dopunjenom izdanju sudjelovao Vladimir Dzuro, inspektor za ratne zločine i kriminalist iz Češke Republike, koji je kao član tima haškog suda radio na ekshumaciji masovne grobnice Ovčara kao i na uhićenju i privođenju pravdi Slavka Dokmanovića te bivšeg srbijanskog predsjednika Slobodana Miloševića.

Ni danas, nakon više od 30 godina, većina počinitelja nije odgovarala za svoja nedjela. Neki slobodno hodaju, neki nisu ni dostupni. Obitelji čekaju pozive sa sudske medicine. Sjećanja i poneka fotografija jedino su što im je od djece ostalo. Prihvatili ste se

DOMOVINSKI RAT

zahtjevne i duge zadaće. Kako je sve počelo? Što vas je motiviralo u tom psihički i fizički napornom istraživanju te u radu općenito?

Istraživanjem i pisanjem o manje poznatim temama Bitke za Vukovar bavim se godinama. O bitki možete pisati iz raznih aspekata, iz perspektive branitelja, stanovnika, dragovoljaca, liječnika, neprijateljskog vojnika, dok o stradanju djece možete pisati samo na jedan način, tražiti što više činjeničnih okolnosti. Upravo spoznaja da o stradaloj vukovarskoj djeci, mojim vršnjacima, starijima i mlađima ne znam koliko bih htjela te da te informacije nisu još uvijek detaljno obrađene, ponukala me na istraživanje. Na kraju uvijek pomislim, danas bismo možda bili radni kolege, prijatelji ili rodbinski vezani, možda i ne bismo, ali iznad svega, iza svakog stradalog djeteta nije morala biti sudbina baš tog imena i prezimena, jednostavno – mogla sam to biti ja. Imala sam svega šest godina 1991. i jesen te godine trebao je obilježiti polazak u prvi razred, no dio njega provela sam kao i druga djeca, u podrumu.

Knjiga kronološki prati datume stradanja ubijene, poginule i nestale djece od početka bitke u kolovozu 1991. sve do lipnja 1992. godine. Ispod njihova imena navedeno je mjesto ili dio grada u kojem su tada živjeli, tj. mjesto gdje su stradali, odnosno gdje su posljednji put viđeni. Djeca su hrvatske, mađarske, ukrajinske, te srpske nacionalnosti, iz mješovitih brakova, i katoličke, grkokatoličke, pravoslavne i muslimanske vjeroispovijesti. Spomenuta djeca žrtve su eksplozivnih naprava, granata i posljedica teškog ranjavanja, ubijana egzekucijama u obiteljskim domovima, u dvorištu logora, na masovnim stratištima, u pokušaju proboja, oteta i odvedena te strijeljana u šumarcima.

Javnosti je tek nedavno poznato da su na masovnom stratištu Ovčara strijeljana čak trojica dječaka: šesnaestogodišnji Igor Kačić te sedamnaestogodišnjaci Dragutin Balog i Tomislav Baumgartner, dok je istog dana u pokušaju proboja kod Marinaca ubijen četrnaestogodišnji Igor Černok. U prosincu 2021., nakon 30 godina na vječni počinak ispraćen je sedamnaestogodišnji Jovan Josip Krošnjar, koji je nakon sloma obrane grada odvojen od majke u koloni civila i mučki ubijen na Drvenoj pijaci s još šestero branitelja. Za tijelima šesnaestogodišnjeg Igora Balaža i Siniše Rajkovića te sedamnaestogodišnjeg Ivana Barbarića još uvijek se traga... U Petrovcima nedaleko od Vukovara od jedne granate prilikom okupacije mjesta ubijen je tek petogodišnji ukrajinski dječak Boris Vaselek, u Čakovcima u obiteljskoj kući s majkom je strijeljan jedanaestogodišnji Josip Kovačić. U vukovarskom naselju Olajnici od iste granate poginuli su bratići jedanaestogodišnjaci Mario Kolarić i Darijo Pejić. U Borovu naselju prilikom primirja ubijen je sedamnaestogodišnji Stevo Gegić, kao i maleni šestogodišnji Dalibor Černok. Đorđe Vidaković bio je dječak od tek trinaest godina kada je ubijen na Lušcu; dan prije u masovnom strijeljanju ubijeni su četrnaestogodišnji Josip Bandić i petnaestogodišnji Antonio Vidaković, prijatelji iz ulice... Popis je beskrajno tužan i težak.

Nevjerojatna su mučka ubojstva počinjena 1992.: malene četverogodišnje Martine Štefančić u Borovu Selu ili pak braće Pakšec, Darija koji je imao 15 i Damira tek 12 godina starog, s vukovarskog Sajmišta, koji su s roditeljima strijeljani i bačeni u bunar. Valja spomenuti i Franju Matijevića, koji je također ubijen s ocem

Foto: Ani Galović

Zlatna povelja Matice hrvatske dodijeljena Ogranku Matice hrvatske u Bizovcu za knjigu Ani Galović *Mama, ne vidim nebo* te primjerak prvog izdanja

i majkom u šumarku nedaleko od mjesnog groblja u Mohovu kraj Iloka. Obitelj Matijević doslovno je oteta iz svojeg doma u Kukujevcima u Vojvodini te prisiljena na zamjenu kuća jer im kao Hrvatima nije bilo dopušteno ostanu u svojem domu. Dvojica starije braće bili su branitelji Vukovara: Anto i Nikola, koji je poginuo braneći Borovo naselje u kolovozu 1991. godine.

Za vrijeme Bitke za Vukovar 1991. devet majki ubijeno je sa svojom djecom, pet očeva poginulo je braneći svoj grad ili su strijeljani na masovnim stratištima.

Antonija Zeko, Ivan Kljajić i Matej Aleksander najmlađe su žrtve srpske agresije, JNA i srpskih paravojnih formacija. Kada bismo zbrojili njihove godine, ne bismo došli do četiri godine života. Od svega navedenog samo za zločin na Ovčari, tri spomenuta strijeljana dječaka, i ubojstvo braće Pakšec postoje sudske presude. I to u Republici Srbiji s obzirom na to da su počinitelji tih monstruoznih djela bile – iste osobe. Niti za jedno drugo stradanje djece u Vukovaru ne postoji optužnica, a kamoli presuda.

IZLOŽBA STRADALA DJECA U DOMOVINSKOM RATU U VUKOVARU

U Pastoralnom centru sv. Bone u Vukovaru u veljači 2021. otvoren je stalni postav izložbe *Stradala djeca u Domovinskom ratu u Vukovaru*. Na fotografijama s otvorenja, čiji je autor Miroslav

Nepoznate sudbine ljudi koji su preživjeli ratna stradanja, nosili se s malignom bolešću, možda su im bliski članovi obitelji osobe s intelektualnim oštećenjem, neizmjerana su inspiracija za današnju, vrlo brzu i klikom dostupnu svakodnevicu

Šlafhauser, emocije nazočnih govore jedino kroz oči, odnosno pogled tihih, tužnih i zamišljenih ljudi uprt nekamo daleko. Bilo je to vrijeme pandemije, lica su bila pod zaštitnim maskama, ali s mislima i težinom tri desetljeća nedvojenom od srca.

Predstavljajući postav, župnik Župe sv. Filipa i Jakova u Vukovaru fra Ivica Jagodić rekao je kako proizlazi iz vaše knjige *Mama, ne vidim nebo*. Kad ste počeli surađivati s fra Ivicom? Kakve dojmove nosite s otvorenja?

Velika mi je čast i ponos surađivati s fra Ivicom. Godinu

dana prije izlaska prvog izdanja *Mama, ne vidim nebo* u dvorištu Franjevačkog samostana i Župe sv. Filipa i Jakova postavio je spomen-obilježje svim žrtvama Bitke za Vukovar, civilnim i vojnim, bez obzira na nacionalnu pripadnost. Na staklenim pločama nalaze se imena 2717 žrtava. Među njima su i imena djece o kojima sam pisala. Ubijena, poginula i nestala djeca su nas, rekla bih, spojila. Željela sam da osim knjige imaju i dostojanstveno mjesto sjećanja u svojem gradu, a gdje bi moglo biti više od blizine Dunava i blizine molitve. Tako smo došli na ideju o stalnom postavu izložbe, gdje posjetitelji mogu vidjeti u kratkim crtama kronološkim redom stradanja informacije, fotografije te crteže ilustratora Vladimira Kötera. Ilustracije su impresivne s obzirom na to da su crtane isključivo prema opisima događaja svjedoka i članova obitelji. Otvorenje je bilo vrlo potresno jer je to prvi put da su se roditelji i preživjeli članovi obitelji, braća i sestre koji su izgubili svoju djecu, braću i sestre neovisno o nacionalnoj pripadnosti našli zajedno, povezani teškom tragedijom, nakon 30 godina.

Nakon izložbe, u Petrovcima nedaleko od Vukovara, na inicijativu branitelja mjesta i grkokatoličkog župnika vlč. Vladimira Sedlaka otvoreno je dječje igralište u znak sjećanja na Borisa Vaseleka, dok su u Splitu članovi Torcide oslikali zid posvećen ubijenoj vukovarskoj djeci.

HRABRI MALI VELIKI LJUDI

Na temelju susreta i rada s djecom oboljelim od malignih bolesti i njihovim obiteljima Ani Galović objavila je 2019. zbirku kratkih priča *Dječak koji je volio prozore*. Posvetila ju je svojim *čelavcima*, djeci kojoj je zbog terapije otpala kosa, ali čije krupne oči upijaju sve oko sebe. Djeci koja provode dane i mjesecima u izolaciji, iza nekoliko zatvorenih

vrata, a kad iziđu iz bolnice beskrajno se raduju *običnoj* šetnji, razgovoru ili palačinkama. Koliko god teške, priče odišu optimizmom. Život u njima nije crno-bijel, nego *nešto sasvim ljudsko*. Ani je na zanimljiv način u jednu od priča ukomponirala i e-mail oboljelog, koji potpuno iskreno o sebi govori ne kao o osobi koju je onkološka dijagnoza odredila i usput joj *skinula* one ne baš pozitivne osobine nego kao o *običnom*, svakodnevnom čovjeku. O težini suočavanja sa smrću bliske osobe, sa samim sobom i životom za koji se čini da je izgubio smisao govori priča *Slon u sobi*. Slon je tu metafora za svu težinu sa kojom se obitelj nosi, toliku da se preminulog više ne spominje, a sve što podsjeća na njega obavijeno je bolom i odmicanjem.

U zadnjih se nekoliko godina, u odnosu na ranije, puno više govori o onkološkim bolestima. Možemo dodati da je i vaša knjiga *Dječak koji je volio prozore* doprinos tome. Postoje i brojne udruge, širom Hrvatske organiziraju se različite dobrovoljne akcije te sportska događanja. Koliko je u liječenju važan pozitivan pristup?

Positivan pristup vrlo je važan, no da bismo do njega došli, treba razumjeti onkološki svijet. Zapisivanje svakodnevice s pedijatrijske onkologije, te kroz osobna iskustva koja sam stekla za vrijeme bolesti mog oca i prijateljice iz klupe u srednjoj školi bio je i motiv. U vrijeme kada sam živjela svoja iskustva prije dvadesetak i više godina, nije bilo udruga, organizacija, dobrovoljnih akcija, interneta, grupa podrške ni prilagođenih tekstova i sadržaja za pomoć ili podršku ni oboljeloj osobi, ni njezinoj obitelji. Želja mi je bila zapisati svoja iskustva te dati jedan drugačiji pogled kroz prozor na onkološki odjel, o kojem većina ljudi ima pojedine predrasude. Biti podrška oboljeloj osobi, bilo odrasloj ili djetetu, vrlo je stresna i teška situacija. Možda najviše u svojoj nepredvidivosti, u koju treba prilagoditi svakodnevni život, posao, obveze, ostale članove obitelji, ali i veliku brigu za vlastito psihičko, mentalno i duhovno stanje. Logoterapija mi je puno pomogla i u ovom segmentu jer sam upravo diplomirala na temu psihologije crteža djeteta oboljelog od maligne bolesti i nekih logoterapijskih naznaka. *Dječak koji je volio prozore* zbirka je kratkih priča o načinu nošenja sa svakodnevicom kada dijete oboli od maligne bolesti. Njima sam htjela na neki način odgovoriti na pitanja koja su mi prijatelji postavljali o tome "što se događa iza zatvorenih vrata", ali i pokušati pružiti podršku bilo kome tko se trenutačno susreće sa sličnom situacijom, kao što sam to i sama prolazila. Nažalost, za djecu s onkoloških odjela čujemo većinom iz medija kada zablistamo i pomognemo financijski, a zapravo imate cijeli jedan svijet događaja koji se odvija, a o kojem ni ne slutimo. Stoga se teme priča protežu od samog opisa pedijatrijskog onkološkog odjela, načina prihvaćanja postavljene dijagnoze, promjene načina života koju obitelji prolaze u toj situaciji, bratskih odnosa,

Velika mi je čast i ponos surađivati s fra Ivicom Jagodićem. Godinu dana prije izlaska prvog izdanja *Mama*, ne vidim nebo u dvorištu Franjevačkog samostana i Župe sv. Filipa i Jakova postavio je spomen-obilježje svim žrtvama Bitke za Vukovar, civilnim i vojnim, bez obzira na nacionalnu pripadnost

prijateljstva koja na odjelu ne poznaju ni nacionalnu ni vjersku pripadnost ni materijalno stanje.

PRIČE KOJE OPOMINJU

Ruka, napisana u srpnju 2019., finalistica je 7. natječaja za kratku priču Gradske knjižnice Samobor. Priča *Sedmorica* posvećena je braniteljima zarobljenim i strijeljanim pri pokušaju proboja 17./18. studenog 1991. nedaleko od Vukovara. Njihova tijela do danas nisu pronađena. Ogranak Matice hrvatske u Vukovaru u studenom 2019. priči *Sedmorica* dodijelio je Plaketu za osvojeno 1. mjesto na Petom natječaju za kraće prozno djelo o hrvatskom Domovinskom obrambenom ratu. Pohvaljena priča *Štrikov za Sašu* iz 2021. finalistica je 22. Natječaja za najbolju kratku priču "Zlatko Tomičić", u organizaciji Književnog kruga Karlovac.

Priče su pisane u prvom licu, pripovjedač je sudionik događaja, isprepliću se mašta i zbilja, protkane su brojnim dijalektizmima. Tema svih je smrt. Kako ste se uživjeli u tešku ulogu pripovjedača?

Uvijek zamišljam situacije o kojima mi sugovornici govore i pažljivo slušam svaki detalj. Kada slušate majku koja se pred vama lomi opisujući trenutak kada joj je dijete preminulo na rukama ili kada ga je mrtvog i nesahranjenog morala ostaviti... Kada slušate prijateljicu, tada mladu djevojku, koja je prije vukovarskog proboja skinula svoje čizme i dala ih trudnici, a sama u broju prevelikima jedva preživjela onu studen s vrećicama šećera u džepu. Kada slušate priče suboraca o smrtima koje su im bljeskale pred očima, logorašima koji su danima i mjesecima mučeni i maltretirani. Bliskim članovima obitelji koji su grlili komadiće tkanine nakon ekshumacije i identifikacije svojih najmilijih. Teško je ne suosjećati... s najvećim poštovanjem. Sva iskustva opisana su u spomenutim pričama.

ZENGE

Žute čizme *zenge* jedan su od simbola vukovarskih branitelja. Premda poslovice kaže: Čizma glavu čuva, u Domovinskom ratu zbog njih se glava gubila. Ironijom ili zlim spletom sudbine upravo su žute čizme proizvedene u Borovu bile tijekom okupacije Vukovara jedan od razloga zbog kojih su hrvatski branitelji trpjeli strašna zlostavljanja.

Vaš blog o stradanju Vukovara nosi naziv *Žute čizme*. Kad ste ga počeli pisati?

Žute čizme počela sam pisati još 2014. godine. Razgovarajući s mnogim poznanicima i prijateljima iz Vukovara silno sam željela zapisati što su mi rekli, a što nigdje nisam mogla pronaći. Tada još nije bilo toliko portala s dnevnim vijestima o Domovinskom ratu, pogotovo Bitki za Vukovar. Željela sam čitateljima koji možda ne znaju toliko o bitki približiti sve njezine segmente: od branitelja, dragovoljaca, pitanja nestalih i ratnog zločina, Veleprometa, Ovčare, Borova naselja, Borova, Mitnice... do načina života koji se odvijao u podrumu punih 87 dana. Sve ono neispričano iz vukovarske bolnice kroz riječi njezinih djelatnika i ranjenika, što su prošli i djelatnici Radio Vukovara, pekari, grobari, vatrogasci, djelatnici pošte... strani fotoreporteri i novinari. Indikativno je kako je dio njih – nosio žute borovske čizme.

U povodu 25. obljetnice Bitke za Vukovar, 15. listopada 2016. u Gradskom muzeju Vukovar u suradnji s Hrvatskom udrugom likovnih umjetnika primijenjenih umjetnosti otvorena je izložba *Zenge – 25 koraka*. Na toj su izložbi, uz brojne fotografije, izložena i dva para žutih čizama: jednih razgaženih i izmučenih, i novih, *ispod čekića*, proizvedenih u obnovljenoj tvornici. Pišući prvi članak o *zengama*, Aní Galović citirala je ulomak iz knjige *Vukovarski deveti krug*, Vukovarca i hrvatskog branitelja Miljenka Miljkovića. Na kraju teksta napisala je: "I danas, hodajući šetnicom uz Dunav, ako sklopite oči i čujete vjetar, čuju se i koraci Žute čizme. Zvuk koraka slobodne vukovarske mladosti!" Te su rečenice kasnije postale simbol opisa žutih čizama. Danas su zapisane u stalnom postavu Memorijalnog muzeja Domovinskog rata u Vukovaru, uz primjerak žutih čizama pukovnika Marina Ivankovića. Taj citat koristila je i bivša predsjednica Kolinda Grabar-Kitarović.

DOMOVINSKI RAT

Bavite se, uz ostalo, i pedagoškim radom. Koliko danas mladi znaju o Domovinskom ratu i Bitki za Vukovar? Unatoč tomu što ste angažirani na brojnim područjima, imate li u planu i neke nove teme i istraživanja?

Mislim da mladi itekako znaju i da su zainteresirani za našu nedavnu povijest i Domovinski rat općenito. To pokazuje i rijeka mladih koja se svake godine slije u Vukovar na Dan sjećanja 18. studenog. Što se školskog sustava tiče, mogu reći samo prema onom što znam od svojih prijatelja predmetnih profesora povijesti – da interes postoji. S druge strane, često me pitaju smatram li kako bi knjiga *Mama, ne vidim nebo* trebala biti u školskoj lektiri. Odgovor je uvijek isti – ne smatram, ne mislim i ne bi. Školska lektira ima svoju svrhu: razvijati učenikovu kulturu čitanja, književni ukus, čitalačke sposobnosti, jezična i stilska prepoznavanja u tekstu, upoznavanje književne umjetnosti. Za sve navedeno postoje autori koje smo i sami čitali za vrijeme obrazovanja. Većina nas nije voljela lektiru, pa tako i sama jer sam smatrala kako sam prisiljena čitati ono što ne razumijem dok nisam shvatila da je i to – učenje. Koliko mi je poznato, *Mama, ne vidim nebo* dobila je svoje minute u sklopu satova povijesti, psihologije, etike i vjeronauka – naglasila bih i katoličkog i pravoslavnog, na što sam neizmjereno ponosna. Što se tiče istraživanja i pisanja, u tijeku je rad na zbirci kratkih priča iz Domovinskog rata te i dalje tema stradale djece. Iako sam mislila da s tom temom neću nastaviti nakon *Mama, ne vidim nebo*, teško se i emotivno distancirati pa je dosad objavljeno desetak sudbina stradale djece od Osijeka, Bizovca, Daruvara, Petrinje, Zadra, Splita i Dubrovnika.

Mama, ne vidim nebo dobila je svoje minute u sklopu satova povijesti, psihologije, etike i vjeronauka – naglasila bih i katoličkog i pravoslavnog, na što sam neizmjereno ponosna

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE

Na temelju članka 4. stavka 1. Pravilnika o kriterijima i postupku odabira osoba koje se upućuju na osposobljavanje za časnika (Narodne novine, br. 158/13); u daljnjem tekstu Pravilnik

objavljuje

INTERNI OGLAS
za upućivanje

- **djelatnih časnika na osposobljavanje za časnike borbenog roda zrakoplovstvo**
- **djelatnih vojnika/mornara i djelatnih dočasnika na osposobljavanje za časnike borbenog roda zrakoplovstvo**

Izrazi koji imaju rodno značenje u ovom tekstu oglasa odnose se jednako na muški i ženski spol.

Uvjeti:

- završen najmanje preddiplomski sveučilišni studij ili stručni studij bilo kojeg usmjerenja
- najviše navršenih 27 godina života do kraja kalendarske godine u kojoj se upućuje na osposobljavanje za časnika
- djelatni vojnik/mornar mora imati najmanje jednu službenu ocjenu.

Osim navedenih uvjeta, kandidati moraju ispunjavati i uvjete iz članka 34., 35. i 43. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19).

Svi kandidati uz prijavu s dokazima o ispunjavanju traženih uvjeta trebaju priložiti i dokaz da se protiv kandidata ne vodi kazneni postupak (ne stariji od 6 mjeseci).

Ako broj kandidata iz kategorije djelatnih časnika, djelatnih vojnika/mornara i djelatnih dočasnika koji udovoljavaju općim i posebnim uvjetima bude veći od broja kandidata utvrđenog godišnjim planom prijma osoblja, provest će se vrednovanje, a odabir će izvršiti Povjerenstvo, u skladu s odredbama Pravilnika.

Očekivano upućivanje na osposobljavanje za časnike je rujan 2023. godine. Osposobljavanje traje tri godine. Raspored nakon uspješno završenog osposobljavanja bit će sukladno rodu te potrebama službe na području cijele Republike Hrvatske.

Prijave s dokazima o ispunjavanju traženih uvjeta dostavljaju se u Središnjicu za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb. Dodatne obavijesti kandidati mogu dobiti na tel: 01/3784-636.

Rok za podnošenje prijava je 14 dana od dana objave oglasa u Hrvatskom vojniku.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE

Na temelju članka 27. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19) i u skladu s člankom 8. Pravilnika o načinu i postupku privlačenja, oglašavanja i odabira za prijam u djelatnu vojnu službu i kadetsku službu (Narodne novine, br. 158/13, 77/15, 14/17 i 91/18), raspisuje se

JAVNI NATJEČAJ ZA PRIJAM U KADETSKU SLUŽBU

U akademskoj godini 2023./2024. u status kadeta/kadetkinja bit će primljeno **do šest kandidata/kinja**, upisanih na prvu godinu sveučilišnog prijediplomskog studija na:

I. SVEUČILIŠTU U ZAGREBU – FAKULTET PROMETNIH ZNANOSTI

– Sveučilišni prijediplomski studij Aeronautika – vojna kontrola zračnog prometa

Rok za podnošenje prijava je **12. svibnja 2023.**

Kandidati/kinje prijavljuju se u propisanom roku elektronički Središnjem prijavnom uredu na portalu *postani-student* (<https://www.postani-student.hr>) i pismeno na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

Uz prijavu kandidati/kinje trebaju priložiti:

- zamolbu sa životopisom, adresom i brojem telefona/mobitela
- presliku osobne iskaznice
- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

Ako se prijavi na više vojnih studijskih programa, kandidat/kinja šalje samo jednu prijavu u kojoj mora jasno navesti za koje se sve vojne studijske programe natječe.

UVJETI KOJE KANDIDATI/KINJE MORAJU ISPUNJAVATI:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- rođen/a 2001. godine ili kasnije
- završena četverogodišnja srednja škola
- da se protiv njega/nje ne vodi kazneni postupak pokrenut po službenoj dužnosti

- da nije pravomoćno osuđivan/a za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1. alineji 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19)
- da je upisan/a na prvu godinu redovitog studija (u prvom upisnom roku u srpnju 2023.)
- da su ispunjeni zdravstveni, psihički, tjelesni i sigurnosni kriteriji za kadete/kinje propisani Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 13/14, 134/15 i 138/15) i Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvene sposobnosti za vojnu službu (Narodne novine, br. 42/14, 134/15, 109/16 i 97/17), koji će se po pozivu Ministarstva obrane utvrditi u posebnom postupku prije upisa na sveučilišni studij.

Kandidate za kadete/kinje koji ispunjavaju propisane uvjete za prijam u kadetsku službu i koji se u propisanom postupku elektronički prijave Središnjem prijavnom uredu na portalu *postani-student* u roku navedenom u ovom natječaju, Ministarstvo obrane pozvat će na odabirni postupak.

U odabirnom postupku kandidati/kinje moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kadete. Odabirni postupak ne boduje se, ali njegovo je zadovoljavanje preduvjet zadržavanja na listi kandidata zainteresiranih za vojne studije na portalu *postani-student*.

Svi kandidati koji zadovolje uvjete odabirnog postupka Ministarstva obrane rangiraju se na listi kandidata/kinja za odabrani studijski program u skladu s bodovima ostvarenim na ispitima državne mature i uspjehom u srednjoj školi unutar upisne kvote.

U kadetsku službu primaju se kandidati/kinje koji u odabirnom postupku postignu najbolje rezultate i steknu pravo upisa na sveučilišni prijediplomski studij Aeronautika – vojna kontrola zračnog prometa.

Prije potpisivanja ugovora o kadetskoj službi Ministarstvo obrane provjerit će po službenoj dužnosti nepostojanje zapreka za prijam u službu u Oružane snage iz članka 35. stavka 1. alineje 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Upise na sveučilišni studij iz ovog natječaja kandidati/kinje provode u skladu s propisima i uvjetima natječaja koji raspisuje Sveučilište u Zagrebu, a u skladu s obavijestima objavljenim na mrežnim stranicama Ministarstva obrane i Fakulteta prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu.

Kandidati/kinje koji zadovolje uvjete odabirnog postupka i upišu sveučilišni studij iz ovog natječaja bit će krajem kolovoza pozvani na pripremni kamp koji će se provesti tijekom rujna 2023.

Tijekom školovanja kadeti/kinje ostvaruju prava propisana Pravilnikom o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju (Narodne novine, br. 158/13, 5/17, 55/19 i 139/20).

Nakon uspješno završenog sveučilišnog prijediplomskog studija Aeronautika – vojna kontrola zračnog prometa (šest semestara) na Fakultetu prometnih znanosti u Zagrebu, kadeti/kinje upisuju sveučilišni diplomski studij Aeronautika – vojna kontrola zračnog prometa (četiri semestra) na Fakultetu prometnih znanosti u koji je uključena Temeljna časnička izobrazba i praktična obuka za vojnog kontrolora zračnog prometa u Središtu za obuku Hrvatskog ratnog zrakoplovstva "Rudolf Perešin", Zemunik Donji.

Nakon završenog sveučilišnog prijediplomskog i diplomskog studija kadeti/kinje bit će primljeni u djelatnu vojnu službu te imaju mogućnost stalnog stručnog usavršavanja, stimulativni sustav profesionalnog razvoja i mogućnost sudjelovanja u domaćim i međunarodnim aktivnostima.

Informacije u vezi s natječajem nalaze se na internetskoj stranici Ministarstva obrane <https://www.morh.hr>, a dodatne obavijesti kandidati/kinje mogu dobiti u Središnjici za upravljanje osobljem (tel. 01/3784-812, 01/3784-814), u Referadi Fakulteta prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu (tel. 01/2380-202) te u područnim odjelima i područnim odsjecima za poslove obrane.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE

Na temelju članka 27. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19) i u skladu s člankom 8. Pravilnika o načinu i postupku privlačenja, oglašavanja i odabira za prijam u djelatnu vojnu službu i kadetsku službu (Narodne novine, br. 158/13, 77/15, 14/17 i 91/18), raspisuje se

JAVNI NATJEČAJ ZA PRIJAM U KADETSKU SLUŽBU

U akademskoj godini 2023./2024. u status kadeta/kadetkinja bit će primljeno do 110 kandidata/kinja upisanih na prvu godinu sveučilišnih prijediplomskih studija na:

SVEUČILIŠTU U ZAGREBU

- Sveučilišni prijediplomski **studij Vojno inženjerstvo** –
do 70 kandidata/kinja
- Sveučilišni prijediplomski **studij Vojno vođenje i upravljanje** –
do 40 kandidata/kinja.

Rok za podnošenje prijave je **12. svibnja 2023.**

Kandidati/kinje prijavljuju se u propisanom roku elektronički Središnjem prijavnom uredu na portalu *postani-student* (<https://www.postani-student.hr>) i pismeno na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

Uz prijavu kandidati/kinje trebaju priložiti:

- zamolbu sa životopisom, adresom i brojem telefona/mobitela
- presliku osobne iskaznice
- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

Ako se prijavljuje na više vojnih studijskih programa, kandidat/kinja šalje samo jednu prijavu u kojoj mora jasno navesti za koje se sve vojne studijske programe natječe.

UVJETI KOJE KANDIDATI/KINJE MORAJU ISPUNJAVATI:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- rođen/a 2001. godine ili kasnije
- završena četverogodišnja srednja škola
- da se protiv njega/nje ne vodi kazneni postupak pokrenut po službenoj dužnosti
- da nije pravomoćno osuđivan/a za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1. alineji 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19)
- da je upisan/a na prvu godinu redovitog studija (u prvom upisnom roku u srpnju 2023.)
- ispunjeni zdravstveni, psihički, tjelesni i sigurnosni kriteriji za kadete propisani Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 13/14, 134/15 i 138/15), koji će se po pozivu Ministarstva obrane utvrditi u posebnom postupku prije upisa na sveučilišni studij.

Kandidate za kadete/kinje koji ispunjavaju propisane uvjete za prijam u kadetsku službu i koji se u propisanom postupku elektronički prijave Središnjem prijavnom uredu na portalu *postani-student* u roku navedenom u natječaju, Ministarstvo obrane pozvat će na odabirni postupak.

U odabirnom postupku kandidati/kinje moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kadete. Odabirni postupak ne boduje se, ali njegovo je zadovoljavanje preduvjet zadržavanja na listi kandidata zainteresiranih za vojne studije na portalu *postani-student*.

Svi kandidati koji zadovolje uvjete odabirnog postupka Ministarstva obrane rangiraju se na listi kandidata/kinja za odabrani studijski program na portalu *postani-student* u skladu s bodovima ostvarenim na ispitima državne mature i uspjehom u srednjoj školi unutar upisne kvote.

U kadetsku službu primaju se svi kandidati/kinje koji su stekli pravo upisa na vojni studij u prvom upisnom roku u srpnju 2023.

Prije potpisivanja ugovora o kadetskoj službi Ministarstvo obrane provjerit će po službenoj dužnosti nepostojanje zapreka za prijam u službu u Oružane snage iz članka 35. stavka 1. alineje 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

U slučaju nepopunjenosti upisne kvote na pojedinom studijskom programu nakon završenog srpanjskog upisnog roka, otvorena je mogućnost prijave kandidata/kinja za rujanski upisni rok za koji će biti objavljen novi natječaj Ministarstva obrane, a sve informacije bit će dostupne i na internetskim stranicama <https://www.morh.hr>.

Upise na sveučilišni studij iz ovog natječaja kandidati/kinje provode u skladu s propisima i uvjetima javnog natječaja koji raspisuje Sveučilište u Zagrebu, a u skladu s obavijestima objavljenim na mrežnim stranicama Ministarstva obrane i vojnih studija (<https://vojni.unizg.hr>).

Kandidati/kinje koji zadovolje uvjete odabirnog postupka i upišu sveučilišni studij iz ovog natječaja bit će krajem kolovoza pozvani na pripremni kamp koji će se provesti tijekom rujna 2023.

Tijekom školovanja kadeti/kinje ostvaruju prava propisana Pravilnikom o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju (Narodne novine, br. 158/13, 5/17, 55/19 i 139/20).

Nakon završenog sveučilišnog prijediplomskog studija kadeti/kinje bit će primljeni u djelatnu vojnu službu te imaju mogućnost stalnog stručnog usavršavanja, profesionalnog razvoja i sudjelovanja u nacionalnim i međunarodnim aktivnostima.

Informacije u vezi s natječajem nalaze se na internetskoj stranici Ministarstva obrane <https://www.morh.hr>, a dodatne obavijesti kandidati/kinje mogu dobiti na telefone referade Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman" (01/3786-666), Središnjice za upravljanje osobljem (01/3784-812 i 01/3784-814) te u područnim odjelima i područnim odsjecima za poslove obrane.

TRENUTAK SJEĆANJA

U vojarni Vitez "Damir Martić" u Rakitju, mjestu utemeljenja Tigrova, danas stoje podsjetnici na vukovarske branitelje koji su s tog mjesta nastavili svoj ratni put te i dalje podnosili žrtve, pa i one najveće

KLJUČNE TOČKE

PRIPREMIO
Domagoj Vlahović

FOTO
Filip Klen

SUVREMENE HRVATSKE POVIJESTI

Spomen-obilježja posvećena Domovinskom ratu nalaze se i u mnogim hrvatskim vojarnama – i nekadašnjim, i današnjim, u kojima su bazirane ustrojstvene cjeline Oružanih snaga Republike Hrvatske. Uglavnom odaju poštovanje hrvatskim braniteljima i postrojbama koje su tijekom rata ondje djelovale, bile smještene ili oslobađale te vojarne i mjesta. U vojarni "Vitez Damir Martić" u Rakitju nedaleko od Zagreba danas je sjedište jedne poslijeratne ustrojstvene cjeline, Središta za međunarodne vojne operacije "Josip Briški". Isto tako, od utemeljenja ondje se nalazi ugledna međunarodna organizacija – Središte za sigurnosnu suradnju RACVIAC. Povijest same vojarne vrlo je značajna, u samim je korijenima OSRH i ratnih postrojbi MUP-a, koje su u počecima moderne hrvatske države bile nositelji njezina obrambeno-sigurnosnog sustava. Ondje je ustrojena Jedinica za posebne zadatke MUP-a RH Rakitje, koja će postati jezgrom ustrojavanja 1. A brigade Zbora narodne garde, a kasnije i 1. gardijske brigade Tigrovi. Na ulazu u vojarnu danas stoji spomen-obilježje poginulim, nestalim i umrlim pripadnicima Jedinice za posebne zadatke MUP-a RH, a 2018. u blizini je otvoren Spomen-dom Tigrova. Povijest vojarne vezana je i uz vukovarske branitelje i pripadnike 204. vukovarske brigade. Vukovar je nakon herojskog otpora okupiran, a mnogi od njih hrabro i ustrajno nastavili su ratni put na drugim bojišnicama. Polazna točka nekima

od njih bila je upravo vojarna u Rakitju, u kojoj su boravili od ožujka do studenog 1992. godine. Nažalost, puno je Vukovaraca položilo svoje živote i u daljnjim obrambenim i oslobodilačkim operacijama.

Rakitje i Vukovar među ključnim su točkama suvremene hrvatske povijesti. O njihovoj povezanosti onedavno govore i dva podsjetnika u vojarni "Vitez Damir Martić". Prvo je 14. rujna 2022. svečano otkriveno spomen-obilježje sudionicima Bitke za Vukovar i pripadnicima 204. brigade vukovarskih veterana. Podigla ga je Vlada RH putem Ministarstva hrvatskih branitelja, a autor mu je akademski kipar Radivoje Jovičić. Namjena je da bude izraz poštovanja Vukovarcima koji se, unatoč golemoj tragediji s kraja 1991., nisu prepustili malodušnosti nego su krenuli dalje. No, podnosili su najveće žrtve. O njima od 11. travnja 2023. u Rakitju svjedoči još jedno obilježje. Tog je dana u vojarni postavljena spomen-ploča poginulim i nestalim hrvatskim braniteljima, pripadnicima 204. A brigade HV-a smrtno stradalim na Kupresu i u Bosanskoj Posavini u travnju i kolovozu 1992. godine. Spomen-ploču postavilo je Ministarstvo hrvatskih branitelja na prijedlog Udruge ratnih veterana 204. vukovarske brigade. Autor spomen-ploče također je Radivoje Jovičić, a na njoj su, ispod natpisa "Poginuli i nestali u borbi za opstojnost Hrvata", imena 24 branitelja.

Oružane snage Finske obilježile su 2018. stotu obljetnicu ustrojavanja s čak pet prigodnih poštanskih maraka

FILATELIJA

Finska (fin. Suomi, Suomen tasavalta) postala je početkom travnja 31. punopravna članica Sjevernoatlantskog saveza

MARKE – FINSKA

TEKST Ivo Aščić

Finska je od 1955. članica Ujedinjenih naroda, a od 1995. članica je Europske unije

U toj zemlji smještenoj na sjeveru Europe živi oko 5,5 milijuna stanovnika, s tendencijom porasta zbog useljeničke politike. Površina joj iznosi 338 456 km² i veća je od Poljske, ali ubraja se među najrjeđe naseljene europske zemlje. Šume prekrivaju više od 3/4 površine, dok čak deset posto teritorija otpada na jezera, kojih je čak 60 tisuća, te vodotoke. Na istoku ima kopnenu granicu s Rusijom (1313 km). Službeni su jezici finški i švedski. Glavni je grad Helsinki, na čijem širem području živi više od petine stanovništva Finske. Država je administrativno podijeljena na 19 regija. Ålandski oto-

Čak deset posto teritorija Finske otpada na jezera i vodotoke, a 3/4 površine pokrivaju šume

ci, na kojima živi uglavnom švedsko stanovništvo, imaju status autonomne jedinice s vlastitim parlamentom, ali i poštansku službu koja izdaje vlastite marke. U Finskoj se nalazi i Laponija, regija gdje najviše obitavaju sobovi, odnosno mjesto Rovaniemi gdje "živi" Djed Božićnjak, koji svake godine darovima razveseljava djecu širom svijeta. Na krajnjem sjeveru Finske ljeti Sunce ne zalazi oko 73 dana, a zimi ne izlazi oko

Sjevernoatlantski savez od početka travnja ove godine i pristupanja Finske ima 31 članicu

Helsinki (šved. Helsingfors) od 1812. glavni je grad Finske, najnovije članice NATO-a

Suomenlinna, švedska vojna utvrda na ulazu u Helsinki iz XVIII. stoljeća

51 dan. Finska je stoljećima bila predmetom interesa Švedske i Rusije. Tek 1878. Finska je dobila vlastitu vojsku, a neovisnost je proglašena nakon Oktobarske revolucije, 6. prosinca 1917. godine.

Za razliku od drugih članica NATO saveza, kod Finske nije zamjetna veća produkcija poštanskih maraka koje se odnose na vojnu povijest. Ipak, neke se marke izdvajaju: utvrda Suomenlinna na ulazu u luku Helsinki iz XVIII. stoljeća (zajedničko izdanje sa Švedskom iz 2006.) zanimljiv je primjer europske vojne arhitekture iz tog vremena; sudjelovanje OS-a Finske u mirovnim misijama UN-a (1993.); 100. obljetnica ustrojavanja finske vojske, s pet različitih motiva koji pokazuju suvremeni razvoj (2018.), 60. obljetnica završetka Drugog svjetskog rata (2005.) i dr.

Snimio Tomislav BRANDT

www.hrvatski-vojniki.hr

Pratite nas i na društvenim mrežama

- [facebook](#)
- [twitter](#)
- [YouTube](#)
- [LinkedIn](#)

Sve što vas zanima pitajte nas:
hrvojniki@moj.hr

